

הַשָּׂדְרִים בַּצְהָרִים

ובני יהודה ובני ירושלים
ספרתם לבני היינים.
(יטל. ד. ו.)

מאת

יקותיאל בערמאן.

(נדפס בפעם הראשונה בהשחרר שנה שמינית)

1875

וויען. תרל"ו.

דפוס בעקרב ברושני ווהטו. ספאלענסקין.

9/77379

Yekutiel Berman

And you have sold the people of Judah
and the people of Jerusalem to the Ionians

Vienna 1877

א.

השמים התקדרו עבים ורוח סערה נסע מאת הים השחור וידים באפו כי
 עד כבוד ושלג מעל פני הוצות אשדות וישאם על כנפיו; ממקום אחד לקח
 את כל השלג ולא השאיר לו שריד, ולמקום אחר הביאנו ויעש ממנו נבעה
 נשאה, ומדי עברו לא נשא פני איש וישפוך עליו בחיל לרוב אבק לבן כחלב
 שדים, עד כי שערות ראשו וזקנו נחפו בכסף הכפור, ויהי לזקן ואיש שיבה. —
 היום רפה לערוב וכל יושבי העיר מהרו איש איש לביתו מקצהו, וכערב היו כל
 הרחובות ריקים מאין אדם, לא נשמע קול מרכבה מרקדה ודהרות סוסים, אף
 לא קול עקבות הולך ברנליו. — כל החגיות ברחוב סרחון סגרו על מסגריהן
 כי הסוחרים לא חכו עוד לקונים כי יבאו לקנות דברמה בעת סופה וסערה
 כזאת; לבד בית מרכולת אחד היה פתוח, כי בעליו יכלו לעמוד לפני הקנה
 ומצנת שלג לא פחדו, יען כי מנורם היה בחדרים החמים מאחרי החגיות והסוחר
ישלמה ואשתו שרה וכתם אסתר ישבו בחנות על משמרתם מטה, איש אחרי
 רעהו מן הבקר עד חצי הלילה.

האחד אשר התהלך ברחוב הזה ברנע הסער המתהולל היה איש צעיר
 לימים, ארמוני וטוב ראי, נבהו כארו, עמה אדרת יעור ועל ראשו מנבעת יקרה,
 בימינו מקל תפארה ומקשרתו כפיו, יליד ארץ יון, בשב פלדש יכנה, ופניו היו
 מועדות אל החנות הלזו, בהקריבו לבוא אל הבית פנה כה וכה לראות אם אין
 איש שומר עקביו, ובטרם צעד על מפתח החנות התנער חיש מהשלג אשר לא
 חטל על אדרתו היקרה ומנבעתו רבת הערך, ובמספחתו אישר הוציא מנכף בגרו
 סחה אותו מעיניו ומשפטו, ויפתח את הדלת בלם ויבוא.

ברנע באו היתה אסתר על משמרתה, היא היתה בת עשרים שנה, פבת
 מראה עד מאד, עיניה מאורות ויקות, לחייה כשושנים ושפתותיה שני לנשיקות
 נוצרו, גם פבת שכל ואישת תכונות, והיא נשאה חן וחסד לפני כל רואיה. —
 בראותה אותו נבהלה נחפזה מעט, ואחרי רגעים מעטים קמה מעל כסאה אשר
 לנכח הפתח, ותאמר לו: הוואל נא אדוני ושבה על הכסא —

— השלום לך יפתי ? —

— שלום; אך מה הניעך לצאת ברנע רוח סעה כזאת? הן נשמך חעיר
 היום מכלי עובר, גם אשר לו שיח או שינ בעיר איננו יוצא ממקומו, ואף כי
 אתה אשר לא אבק עליך סיד להביא סרף לביתך —

— לא נעמה לי המנוחה בביתי גם עד ארגיעה, אחרי הודעי כי הקרחת
 הפריעה את מנוחתך; אין יוצא ואין בא, אמרת, מי יתן ימים רבים כיום הזה
 כי עתה חדלו אורכי לשמור מספר צעדי ולהביא את דבתי רעה אל אבי —

— אודה לך אדוני חסדך כי נכספת לשאול לשלומי, מחלתי כבר עברה,
 וכשנעה ימים קמתי והחלטתי; ואולם שים ירך על פיך ואל תשמע תפלה כזאת,
 כי רעה גדולה נשקפה לנו אם אשר יחמוץ לבבך יחי; כי אם כיום הזה יום

storm coming in from Black Sea

SI
RF4

Mendele.

מגיד. יהיו רבים. מרכלתנו לא תמכר. והיה בבוא יום השלום לא תשיג ידנו לשלם לנשינו. ואבדנו —

— עד מתי יפתי דרכים כאלה תרבי? עד אנה יהיו כהנותך כל מעיניך וללחם חקך תראני? מדוע תאמטי אוזן משמוע עצת דורש מוכך ושלומך? הן יחד אני לפני אבי. כל חונו העצום מאד יפול לי חבל ואת תהי מאשרה בארץ וגם את אבותיך אעשיר עשר רב —

— שנית הרכה מאד. אדוני, אם תדמה כי ריש ומחסור הביאוני לעזור את הורי פה כהנות. הן המה עתקו גם נכרו חיל ודון. ועושי רצונם לא יחסרון למו. אך אנכי שנאתי עצלתים ומאמתי שבת כלואה בכיתי בחבוק ידי. אף לא הפצתי לשיוטם ברחובות העיר כלי כל חסן כי אם להראות את פני בחורים. כאשר תעשינה עלמות אחרות. אותן תוכל בצדק לקרוא בשם ירוכלות. כי כל ישען למכור יפין בראש הומיות ולשאת הן לפני עשירים. — ואתם בחורי העמים לא תזכו כשפמכם כי לב בנות ישראל הולך רק אחרי הכצע. וכי אין לחן כל צדקה להתהלל כמתת אלהים — כאדבה. — לא כן הדבר. מלבני זאת ידעתי. את פני עשירים רבים אשר להם כסף בהמון השיבותי. יען כי נכשי לא דבקה אחרים לאדבה אותם. וכמוני עלמות רבות בקרב עמי. ועל כן לא תמצא בנו רק לעתים רחוקות נערה צעירה לימים אשר תהיה לאשה לאיש שיבה עשיר ונשוא פנים למען ירבה כבוד ביתה. ישוה עליה הוד והדר. רקמות. אכני יקר ופנינים. ויתן לה מרכבות חמודות להגלות בהדר תפארתה בכל חוצות. כאשר תחז עיני כל יום בעמך — הלואת תקרא אדבה? על כן חדל לך אדוני לספר לי את כבוד עשרך. כספך וזהבך. שכיות החמדה כאלה אותי כסגורים לא תכנה. אין נפשי אליהן! — ובלעדי זאת לא ארפוץ לדבר אתך מזה פן ישמע אבי את דבריך ושפך עליך כאש חמתו. ואקל בעיניו גם אני —

— הכי לי שקדים. צרי ושמן נתני ריח נוחח ושימי אותן לפני. והיה אם יצא אביך פתאם מחדרו. והאמין כי באתי לקנות כל אלה. ולא נופל אנכי מכל יתר הקונים הבאים אליך בכל עת — (ואסתר הביאה את כל אלה ותשם לפניו) —

הה. לבי ידאב בקרבי בזכרי כי תכבירי מלים לכל ההמון הבא הגה. כי תשימי לבך ללהג הרבה כל היום; הן קנאתי בהוללים האלה אשר במחיר אגורת כסף אחת. בעד דבר נקל ונבוה ישמעו את קולך הערב. יבישו על מראך הגאות. ועלי אמלל ונוע ציות להקיר רגלי מביתך ולבוא אליך כמתגנב לעתים רחוקות —

— להשקים את רוחך הפער בקרבך הסכת נא ושמע דברי בשום שכל — הן חכם לבך להבין כי אהבתך אלי היא חלום חזיון לילה נעים. הנותן ענג בלבב איש ברנע שנתו. וכמעט יקיץ כעוף יתעופף משושו ואיננו. — לא אוכל הכהוד האמת תחת לשוני ואגדך. כי בא לך היום לחקין מתרדמתך ולראות בעינים מקחות. כי תחום רבה תפריד ביני וביניך. אל תתנני לפני בת בליעל ובל יעלח על לבבך כי אומר לאבי: לא ראיתך ולאמי לא ידעתך. וכי אעזוב את עמי

traces
was her
awful
parents

ואת אלהי. — יקרת בעיני ונכבדת. ואת שמך אכזר בכל עת לכרכה; ואולם להיות הברתך ואשת בריתך בדת אלהים ואנשים. ואת לא תקום ולא תחיה. —

לא אתהלך אתך בחקר תחום האמת למען דעת אי זה התודה המוכת העברית או הנוצרית. הן גדולים ופוכים ממני לא ידעו משר דבר. הכלמו חמו ראשם; רק אחת אניד לך כי עם מיץ שדי אמי ינקתי ותבוא בקרבי אמות ישראל. אבי גדלני מאז ועד היום הזה בדת יעקב. ואיך תדמה בנפשך כי אעצור פה עתה לעקור בפעם אחת כל אשר נטע נם שרש בקרב לבבי זה ימים רבים? הן מוסר כלימתי אשמע אחרי כן כל ימי חיי. ואהיה בעיני כל ימי צבאי עלי ארץ בנדה וסודרת! — מה תאמר נפשך אם איעצך ללכת אחרי ולהסתפח בנחלת בית יעקב? הן תרנו ותתקצף אף תחרוק שן. ובעברתך כי תקשה תאמר כי עצה נבערה היא — ולא נפלאות היא בעיני. יען כי אלי נמשלת. כי גם על צור לבבך בעמ ברזל ועפרת חצבו לעד אמונתך. ולא תאמר לעולם קדוש לכל אשר יאמרו אחרים קדוש — אם כן אימא מדוע תחפון כי אבחר ללכת בדרך אשר מאסת. ולעולל עלילות אשר תקרא עון ופשע? —

פתאם נפתחה דלת החנות מעט ושלמה ילח את ראשו לראות מה יעשה; אסתר הבליגה עלי מבוכתה ותאמר אל פלדש בקול רם: "מחיר הצרי שקל אחד. השקדים שקל אחד וחמשים אגורות. כעבור השמן שקל ועשרים אגורות." וגם אדבה התחוק וימחר להוציא מאמתחתו את כיסו ויקח כסף. ויניחני לפני אסתר. אז בא גם שלמה אל החנות וקח להשתבח במרכולתו ויהלל אל פלדש את בישמו המוכים וקח את פניו לבוא אליו כפעם בפעם לערוב מערביו. — בעמל גדול אספו אסתר ופלדש את רוחם ונשמתם אליהם לבל יפוזן השחוק הגדול אשר השתער בקרבם. החוצה; וכאשר שב שלמה החדרה אמרה: עתה עובני נא אדוני. כי אם עוד תשאיר פה יחשדני אבי ושמע אחרי הדלת והטוזה את כל דבריני —

— העתרת עלי דבריך ולא ידעתי להשיבך מלים. הכי לי מעט מזער. אשובה ואדבר אתך. אך כטרם הפרדי מעטך היום האויני נא אמרי: דעי נא בת יפוי! רבות בנות הן ראיתי ולא נפתה לבי עליהן. עלמות חמודות אין מספר פנשתי ולא משכוני אחריהן. כי לא לקחוני בעמפיהן. רק אף לברך שלקט רוחי. מיום הכרתך נפשי דבקה אחריך. ואהבתי אליך כאש עצורה בעצמותי. תאכלני ותתקפני; ומה תהיה אחרית אהבתי הגדולה והעצומה? נפלאה ממני ולא אדענה. ואולם מדוע תשימי את לבך כהלמיש להשיב את פני ולהברחני מעליך? מה הלאיתך? עני ביו! — הן עברך הגני וכל היוצא משפתותיך חק ומשפט הוא לי. נזרת אמר אשר לא אישקוד על דלתות ביתך. שמרתי ועשיתי. וכיח ימים ימי עמל ותלאה עברו לי ולא יכולתי עוד נשוא לבלתי שום עיני על פניך הנעימים. — השקפי נא רגע קמן עלי בעין חמלת הלא בואת השמחני כימות עניתני. תסירי מסכל נפשי רוח לי; תניני. יונתי. כי בכל מאדו ארחמך! —

prophets
to allegance
to Judaism

כמעט כלה לדבר קם משישבו ויואל לכתוב לפניו על ברכיה אך הדלת
נפתחה שנית ושרה באה. יבתי אמרה הקרה הנורא התחזק עתה ואני ידאתי
מן תאנה אליך רעה. ובלעדי זאת קונים לא יבואו עוד כי כבר חשמיע הפעמון
בעיר עשרה. על כן סגרי נא את הדלת ובואי אתי החדרה. — פלדש אסף
אל אמתחתו את מקנת כספו וישתחו ויצא.

ב. *typical antihydroic diatribe*

כאמתחת ריקה ובידו אין כל יצא שלמה בנעוריו מעיר תבלה בסלך
דלפוניה לגור באשדות, אל המקום אשר נהרו המונים המונים מכל עבר
להסתפח אל אחת הכהנות בבית מסחר או להשתכר במרכלת, איש איש כאשר
השיגה ידו. — הוא היה חסיד מלהקת החסידים אשר חסו בימים האלה בצל
כנפי הצדיק מעיר וואלעדניק, הקדוש הזה הוכה בכאוב על משכבו ימים רבים
ולא ירד מעל ערש דוי גם בכוא אליו משחריו להשתחות לו ולקוף כאמנון
ראשם תחת ברכתו. גם בימי חרבוני קיץ בעת השרב הנורא כסורו בנגדים
ובכסותיה, ועל ראשו היה כר גדול אשר שני קצותיו היו קשורים איש אל
אחיו אל עבר פניו מתחת זקנו היורד על פי מדותיו, והמנבעת הגדולה והרחבה
הזאת לא הסיר מעל ראשו לעולם. הוא ישר בכל עת נגינות מעוררות יונן
בלב שומעיהם וכל הבאים לראותו ככו בכל עת הרבה בכי — ואת כיסיהם
הריקו. בידו היה בכל עת סדור תפלה או מחזור. ועיניו לנכח הבישו על הצד
הראשון. עליו כתוב באותיות גדולות: "גדפם בסלאוויטא". את שתי המלות
האלה לא חדל לשורר בקולו קול עז ולהוציא אנהות גדולות מקרב לב עמוק.
וכל העם ישמעו ויראו.

בפרם שם שלמה לדרך פעמיו הסתופף בבית הצדיק שלשה ימים לילה
יום. כי השומר לראש איש האלהים העומד במקלו אחרי הדלת הכן לבלתי
תת מדרך קף רגל להצובאים אשר צבאו פתח אהלו. מבלעדי רשיזן אדונו.
לא נתנהו לבוא אל הבית, כי הבגדים הצואים אשר היו על שלמה נתנו עידיהם
כי צרור נקוב לו ואין בידו להביא להצדיק תשורה לפר ברכתו כאשר
אליו יאתה — עד אשר לכביו נכמרו עליו נחומי חרון האכזר השומר על
גדתי נהר דינגור. ויתן לו ידים להתנגב אל הבית. שם שחוח תחת משא עצבו
ורגזו בעינים מלאות דמעה קרב אל השלחן וינה עליו ברעה את מנחתו הדלה
ודרזה. שמונה עשר (ח"י) זהובי פולין אשר אסף אגורה אגורה בשלשה ימים.
כי חסר את נפשו מאכול כל יום ארוחת הצהריים. ותמורתה מסן בצלחתו למסן
יובל בה להראות את פני קדוש עליהן. ואולם עליו ושמה היה נצאתו. כי אחרי
אשר שפך שיהו לפני הצדיק יסוד העולם ויספר לו כי נמנת לפני לאשדות
למצוא לו שמה משען לחם. הואיל הענו מכל האדם להוציא את ימינו מחיזק
תחת הכסתות. להרימה ולהאציל לו ברכה. ולב שלמה היה במוח כי בה יענה
עליו ממרום רוח טוב וחסר אשר ידפדפו כל ימי חייו — ומשם הלך ברגליו לאשדות.

received rabbo blessing to settle in Odessa

ימים רבים מצא בדיעת אפו את לחמו הצר כחיותו איש הבינים בין סוחרי
תבואת הארץ. כל היום מלקד עד ערב שמש ברחובות העיר וכלוי סחכות בידו.
כחם צרר חמה. שעורה ודגן. מינים ממינים שונים להראותם לעיני הקונים.
ולשונו לא נלאתה כפיהו לדבר על לבם לקנותם — עד אשר צלחה לו למצוא
חן בעיני שנים או שלשה סוחרים גדולים ונכבדים אשר הכירו ישרו ותם לבו.
ויפקדו עליו כל קניניהם בהמון. עת שבר אלהים מטה לחם בממלכות רבות
וכל הארץ באו לשבור בר לאשדות. וסוחריה הרבו במחירו מאד ויגדלו
ועשירו — אז השביל גם שלמה ברכו. ולא עברו חמש שנים מיום בואו
העירה והנה הוא מצא און לו כחמישה עשר אלפים שקל. הון עתק כזה לא
ראה מעודו גם בחלומו. ואולם הו שות וצבא עם מסחר אשדות. אחרי רעש
גדול יבוא קול המטה דקק; אחרי אשר מחיר הבר עלה פי שנים וכל יושבי
נגב ארץ אדום טהרו לשלוח מערכם אל חוף הים השחור. וכל פקגורות העיר
מלאו תבואות ישונות עד אפס בקום — פתאם ירד המחיר אחרונת. כי
מלאנדאן ומאריסיל לא היה דורש ולא מבקש לקנות בר מאשדות. יען כי
הארצות הרעבות טראש שכעו עתה וירם לבן. כי שדמותיהן עשו אכל ואכפן
לא הכביר עליהן לתור להן לחם מרחוק. — אז נואלו חכמי חמה. נלאו שרי
דגן באשדות ונאנחו כל אנשי הבינים כי שומע לא היה להם מכל קניהם
או מוכריהם מקדם. וגם שלמה ראה כי כלתה אליו הרעה. ואם עוד ישב דומם
ויחכה לימים טובים מאלה יעלה רכושו בתרו וכל עמלו יהיה לפיהו. כי תוצאות
הכסף לצורך האדם בקרה גדולה כזאת רבות מאד. ומי יודע כמה ימי הרעה
ימשכו — על כן נמר אמר להשליך אחרי נו כל עניניו עד עתה ולתור לו
מנוח במסחר אחר אשר ייטב לו. ויעש לו חנות גדולה ורחבת ידים. בה מכר
בשמים שונים. במנים ושקדים. צוקער וקאפעע ועוד מיני מאכל אשר יאכל.
מרכלת אשר עליה יחיה האדם ונקלה בכל עת להמכר מעט מעט. ואין חליפות
למחירה לעלות שמים ולרדת תהומות. ולכן גם נזק גדול רחוק מאד; וכאשר
כספו מעט היה. לערוב מערב גדול אשר כזה ותהי האמונה בעזרו וסוחרים נתנו
לו סחורת ידם בלא כסף ובלא מחיר מראש. אז שלח לקרוא לו את אשתו
העוזבה זה חמש שנים. ותבוא אליו עם כתו בת שבע שנים לגור באשדות.
אשתו הביאה אתה גם את בן אחי בעלה. המת בלא עתו בתבלה בעירום
ובחסר כל. את העלם יצחק בן עשר שנים; הוא היה יפה תאר וטוב ראי.
ויאתבו דודו כאב את בנו. כי רק בת אחת היתה לו; וישלחו בכל יום לבקש
תורה מפי מורה אחד חסיד. מחסידי וואלעדניק. ר' זנוול שמו. בית הספר החז
אשר בשם הדרה יבנה. לא נוסל מכל חדרי פולין וליטא. בו נקבצו נערים
מפה לפה. המורה עם התלמידים קראו בנרן ולא השכו סן הבקר עד הערב.
במסכת כתובות או גיטין. וכפעם כפעם נשמע קול בכי ונאקה ברנע חרון אף
המורה. אשר הבת בשכמ ועם את תלמידיו אשר אינם יודעים בין ימינם
לשמאלם במה. בתור הזה עלתה צחנה נראח מחלאתו אשר לא יצאה ממנו

*you
falsely
weaken
pian
devis
until the
glut -
then find
to give
share*

excursus on the heder

לשלם. ואל קול צעקת היושבים שנים שנים לפני כל נמרא. נספח לפעמים
בם קול אלות וקללות אשת המורה אשר שפכה חמתה על בעלה. גם אנקת
לדה קמנה כחולותיה המוראות והגנאלות על מסת הורתה. משמר בית ספר
אשר כזה נודע לכל בני ישראל יושבי רוסא; גם אנכי גם אתה. הקורא נשאנו
וסבלנו בנעורינו תלאות רבות ומצוקות החרה. ולהכביר מלין כזה ללא יועיל. —
העלם יצחק היה ממוש רוח מורוהו. כי לב חכמה ודעת היה לו יתר שאת על
כל רעיו. להבין עניני התלמוד. וכח זכורנו הועיל לו לקשור בלבו כל שלפולי
הכל ותהו היוצאים מפי מלמדו ולהגידם לעת מצוא. גם דודו שיש עליו מאד
ויקו כי יהיה ברוב הימים לתהלה בקרב ישראל. ובנסוע שלמה אל היכל איש
האלהים בואלעדניק לחוות בנעם פניו ולהביא לו אשכרו. לא עוד חיי זחובי
סולין כי אם חיי דוקאמען זהב. לקח אתה את העלם הנחמד ויעמידהו לפני
הצדיק אשר ברכהו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן יל ראש הנער. אך הראה
שנה בראה וגם תוחלת המאמין בו נכזבה.

שכן קרוב היה לשלמה. שוע ומשכיל. סגל שם משפחתו. ולו בנים ובנות
רבים. אמונים עלי חכמה ודעת על פי מורים משכילים טככללים דכריהם
במשפס; אתם התרועעו אסתר ויצחק ובמשחקי עוללים השתעשעו; ותקנא
אסתר ברעותיה הודעות לנגן בכלי שיר. לצפצף וללהג בלשונות זרות. ותפצר
באבותיה מאד לאשרה בדרך בינה ולא לפה לשון וספר. זמרה ושיר וארחות
עולם. רבות צרורה אבותיה. הרפיה וגרפיה על מחשבותיה הנשחתות האלה
ללכת כדרכי הגוים וללמוד דברים לא נאוו לבת ישראל; אך בראותם כי
טרוב צדה וינן נפלה למשכב וכל אכל לא בא אל פיה. הבליגה אהבתם לבתם
הרכה והיחידה לפניהם על אמונתם הכל. לעשות את כל חפצה. ומני אז החלה
אסתר לבוא מדי יום ביומו אל בית סגל לשכוע לקח מפי המורים יחד את
רעותיה. ותהי חרוצה במעשיה ותעש חיל.

ורוח הרדשה החלה לפעם גם את יצחק ויקנא גם הוא ברעיו ילדי סגל.
היושבים בבית כלו אומר כבוד. ודבר אין להם עם חדר. לא ישמעו קול נוגש
מורה אכזרי ולא יראו לפניהם איש נתעב ונאלח בער ולא ידע. דוחף ומבקיע
בעברה וזעם את אולתו בקדקוד תלמידיו. ומלבד כל אלה. אף אם צעיר
לימים היה כעת הזאת. בן ארבע עשרה שנה. נפקחו עיניו לראות. כי סכל
התורה אשר שאב ממעיני מורוהו לא נשארה לו בלתי אם קויתו אשר לא נתנה
למכים בגויות חבריו בחרו המקשיבים לקול המלמד. אשר נתנו לחייהם למורם
ושכמם למקלי חובלים; ויתבונן ברעיו בני סגל כי לא יבשו לדבר את אנשים
נכבדים לשונות שונות. ופניהם לא יאדימו כתולע להשיב על כל אשר ישאלום
דבר לאשורה. בחכמת החשבון. תולדות ימי האדם. דעת הארץ ויושביה. גם
בספרי קדש ולשון עבר. והם הכלימותו כי לא ידע מכל אלה מאומה. אז נסה
דבר גם הוא אל דודו והתחנן לתת לו מורים מדריכים בנתיב דעת למען לא
יהיה כבהמה כאין הבין. כאשר הוא עתה.

corruption
in
of
mzskl...

four years
was
over

חדות לבשו דודו וחדתו למשמע אניהם. לא האמינו כי דברים כאלה
יכלו לצאת משפתי העלם אשר אל צדקתו ואמונתו ייחלו. ועל ידו החוקה
בתלמוד קו כי יהיה לאיש צדיק רוב גם תפארת למשפחתו. — וישפכו עליו
כמים בוז וקלון. ויקללוהו ויחרפוהו: ירשע עריץ. מאשפתות הרימונו אותך
להלבישך ולהאכילך ולתת לך כל מחסורך. ועתה לבך קשה משמיר להבין
את כל המוב והחסד אשר עשינו עמך ותחפזין ללכת דרך עקלקלות. נתיב
לא ידעו כל איש ישר. שמה מעל הרשעים אשר הסיתוך לעשות נבלה כזאת.
לכה החרדה. שקץ נכזה. ושים לבך לכל התורה והמצוה אשר יתן לך התם
הישר. ר' זנוויל. ואם לא תקשיב לדברינו מרה תהי באחריתך! — לשוא שפך
דמעות רבות. לריק בכח והתחנן. כי גרשוהו כרנע אל החרד ויצונו על המורה
הנאמן להשיגה אל כל מעשי העלם. להכביד עליו העבודה בנמרא למען לא
יתרפה במלאכתו ותכן הדמים בתלמוד בכל ישכוע יתן. ואל ישעה בדברי שקר.
הסער הגדול המתחולל בלב העלם קם לדממה אחרי ראותו כי אזלת ידו
ולא יעצור כח להלחם בודוע רמה את דודו ודודתו החזקים ממנו; ואולם לבו
היה עליו דוי כראותו כי פני ר' זנוויל אינם עמו כתמול שלשום. ערפל התולתם.
בשאם בנפש הביש עליו ופעמים רבות קרא למהלומות אף אם הוא — התלמיד —
בןהכות לא היה; גם בביתו הפריעו מנוחתו. כי דודו שנה בדבריו מדי יום
ביומו ויוכיחנו על פניו. כי לחם חסד הוא אוכל. וכי לא כעל גמולות ישלם
לו. יען כי לא יאבה לישמע בקולו להגות בתורה יומם ולילה. כחפצו.
והוי כאשר ירא את דודו מעשות יומם ויעש במסתרם כלילה. עת לא
שזפתו עין; אז התנחם מעצבו ורגזו מסביב וישבור צמאו ללמוד שפה נכריה.
כי בני סגל אוהביו תמכו בידיו ויתנו לו ספרים כתובים בשפת אשכנז. גם לא
היה עליהם למרד להורות לפניו את הדרך ילך בה. וכל הדבר הקשה לו בארו.
אף יד אסתר היתה במעל הזה. כי רע עליה מעשה אבותיה ולא הצדיקה את
דרכם לשנא את העלם תחת רדפו טוב. ותצא לעשע את האמלל ולהועיל לו
כאשר יכלה. ותדבר על לבו ותנחמנו להחזיק בתמנו ובתשוקתו לדעת ולתבונה
ולא ירפה.

כח עברו ירחים אחדים ויצחק לא שקם ולא נח ללמוד כאות נפשו כלילות
בעלית המקרה אשר לו לבדו. ושלמה ואשתו לא ידעו מזה מאומה — עד כי
כלילה אחד נרדה שנת שלמה ויצא מחדר המטות אל הצר ביתו לשאוף רוח
צח. וישא עיניו וירא אור דרך חלון העליה; ויעל על ראשי אצבעות רגליו
כלאם עד פתח העליה. ויפתח פתאם את הדלת. והגה — יצחק יושב אל
שלחנו ולפניו ספר סגול בשפת אשכנז. — פני שניהם חורו. האחד מרוב
שידו וכעסו. והשני מפתח ואימתתו ודבו שלמה דיתקנף עד מאד ויקרא: אי
ואבוי עלם מחסיד ומרשע. הזאת תהתך לי. על חסדי ועל אמתי. כי אספתך
לכתי ואתן לך את לחמך ואת מיסך. כבני חשבתך. ואתה הבאת עלי ועל
ביתי חמאה גזולה לקרוא בספרים סמאים אשר לא ידעו אבותינו. ואת ספרי

uncle
Cetcho
him
nezdil
Germans

קדשנו השלכת אדוני נרדף צא מביתי כרעני ויתגמל עליו כרוב שכול ויכנו באנרוף רשע על לחיו ראשו ושכמו. ואת הספר השליך ארצה וימסגנו כרגליו. לקול החמולה הזאת ולעקת האמלל באה גם שרה חודתו. ובהרדע לה מכל הגעשה הוסיפה גם היא להכות אותו בלי חמלה. ותאמר אל בעלה: דמך בראשך כי אספת את הרשע הזה לכיתנו למרות רוחי. המרס תדע כי גרלו ללכת על פתחי גדיכים לבקש לחם. לנעו לב כאלה אין מרחם כי לא יחום גם הוא על כספנו. ראה נא גם ראה כי לא יחמול גם כן על נרותינו הבעורים בחררו כל הלילות. גרש נא אותו מעל שני ולא אוסיף עוד לראותו! — ותקרב אליו בחפזה ותאמר להרוף אותו דרך הפתח החוצה. והנה על סף הדלת קמה אסתר גם נצבה. ועלכה בת שתיים עשרה בעת ההיא. אך בתכונתה משלה ברוח אבותיה! הם! אמרה. אל תשמיעו קולכם למה תחיו לחרפה ולדרואן אל כל שכנינו? מה פשעו ומה חטאתו כי התנפלתם עליו כחצי הלילה. מה עול מצאתם בו? אנכי הסבותי את כל אלה. הספרים אשר תרמסנה רגליכם מידי המה. גם הנרות נתתי לו אני. ואם יש בזה עון הכוני נא גם אותי!! — דהתימה לדבר נשאה קולה ונקף. ואבותיה נבוכו. הביטו איש אל רעהו ולא ידעו מה יעשו. ואתה אחי. אל תירא ואל תחת. כי לא יקרך רע!! הוסיפה עוד לדבר ותצא. ואבותיה אחריה. כבואה אל חדרה התעלפה מרוב יגון ואבותיה נבהלו נחפזו. ויצקו טים קרים על ראשה להשיב רוחה אליה וידאנו לה כל הלילה עד הבקר. ואל יצחק האמלל לא שמו לבם.

הבקר אור ושלמה שלח לחדר העליה לראות מה יעשה העלם. ויגידו לו כי איננו. וידמה כי הלך אל בית התפלה כדרכו בכל בקר לשפוך ישיחו; אחרי כן צותה אסתר על שפחתה להביא ליצחק לחם לאכול לבית הספר. ותבוא ותגד לנבירתה כי לא היה שם וכי גם מודהו השתאה לה כי האמין אשר העלם בביתו. וישלחו אל כל שכניהם מסביב לשאל את פיהם וכלם השיבו כי לא ראוהו; ויבקשוהו כל היום עם למחרתו בכל החובות העיר. ולא נמצא. — אז כהתה רוח כל בני הבית ויחרדו מאד. יען כי הוציאו משפטם כי טרף נפשו באפו ויחנק במסתרים. או כי היה לברות לרגלים במצולת ים. כי גם על מכתבים רבים אשר כתבו אל כל מכיריהם בכל הערים מסביב. גם אל אמו המתגוררת כסביבי תכלה. היתה תשובה אחת. כי עקבותי לא נודעו. — צרה ויגון מצאו את כל שוכני הבית הזה ימים רבים.

Esther stands for him

Esther stands for him

1871

על חוף הים השחור. לפני בית מדות ועליות מרחקים. מצפה אבני שיש ונחמה למראה. עמדו בחצי הלילה. מרכבות סמרכות שונות ומסוגים רבים. מקרה הטרא ומרוח העז והחזק קפאו כפות דגלי דרובים וידיהם. ולמען התחמם וקדו כאילים אחת הנה ואחת הנה ויתאכזבו דע איש כאונג רשע. בעד

(*) בירח שבט. שנת תרל"א.

אשר אדוניכם בתוך הבית. כתאים כלילי ימי כלם אומרים כבוד. ממסך חקרו עלי נביעים מלאים דם ענב התענו. ונסורו יחד לעשות הרע בעיני אלהים ואנשים. — אדוני הבית היה סוחר מנכבדי הַיָּמִים באשדות. תחמם שמו. ובלילה ההוא התאספו אליו רבים מאצילי ארץ מולדתו המתגוררים בעיר. למתיק סוד ולהענין מה לעשות עם הסוחרים העברים.

Greeks overthrew the Jew. w-pethors

— פעמים רבות. אמר האחד. נדברנו על אודות היהודים פה בקרית מושבנו כי השחיתו התעונו עלילה להתהפך בתחבולותיהם ולמשיך אחריהם אבירי הסוחרים מכל ארצות איראפא. אשר רק אלינו נשאו נפשים כראש — ולא עלתה בידנו לעשות כזה מאומה. על כן קראתי אתכם כלכם היום לביתי. הבה נתחכמה להם. אחי! —

— על מי לא עברה רעתם תמיד? אמר השני. אבותינו ספרו לנו כי גם המה סחרו ארצות רבות. גדלו ויעשירו וילכו הלך וגדול עד בוא עברים וזכלים בארצות האל ויהסכו משרש הרים כרוב הוניהם ומעריביהם. השפילו מחיר כל עזובניהם עד עפר. השפו לעיני כל הארץ תעלומות מקנה וקנין. כל אדם הזה מוצא לכל דבר מרכולת. אשר היה כמס עם הסוחרים. עד כי הראשונים השליכו את המסחור אחרי גום. והאחרונים חזרו החזיקו בו ויצליחו —

— זכור אזכורה גם אני. אמר השלישי כי בימי חרפי באתי אני ואבני מאַסְהֶעֶן הנה ליסוד את בית מסחרנו. בת אשדות היתה אז בנעוריה. העיר כמעט החלה לצמח מערמות העפר. ואניות סוחר כבר כמו את שני כל החוף. אז הודענו בשער בת רבים כי בידנו מוצא לכסף. וכל אשר לו שיה כסרעספ. מארסייל ולונדון יפנה אלינו. שתיים עשרה שנה הופיעה הברכה על עצתנו ואלהים הצליח דרכנו. פתאם באו הנה יהודים מבערדיטשוב. בראדי יערים אחרות בנאליציען. גם דבר נכחה לא ידעו. שפת האדומים היתה מורה למו ולא הכינו לדבר כן. ומבקר השכם עד הערב התחלכו בשוקים וברחובות. גם על החוף מאניה לאניה עברו ושבו ומקלותיהם בידיהם. דרשו שאלו וחקרו. הריצו מכתבים רבים. קבלו תשובות אין מספר. אספו שמועות רבות. עד אשר לאט לאט אחרי עבור שלש שנים הציצו בתי מסחר יהודים כעשב הארץ. חרדה גדולה חדרנו אנחנו וכל אוהבינו ומיודעינו פן תעז יד העברים עלינו כי אנשי פרמה הם ולא ינקה כל הנוגע בהם. אז התאספנו כמולם. אחי. היום. להענין כמה נפיץ את העב הקודר מעל ראשנו. ונחרץ משפטם לשפוך את שיהט לפני חשר צור־נָבֶר. נציב הארץ הזאת בעת ההיא. — ואולם הסכלנו עשו. כי רוח אחרת היתה את חשר הזה ויעיל להותנו. יען כי לבבו ונה אחרי עשתונות צרפת וענגלאנד לקרוא לכל איש דרוז ולכלתי בָּר אִישׁ אחד על שני רעהו — מחשבות משחתות אשר חרו עטל וילדו און בכל הארצות. ותחת זאת לישענו ולשרש דוש ולענה שודם באבם. לא חול לדבר אלינו דברים אשר כמדקחות חרב ידו חדרו כסננו. כי לא נכון לאיש חם וישר לאהוב רק את נפשו ולשמוח לאיד אחרים. וכי הארץ הזאת הנה נחבת ידים לפני כל יושביה —

ועד מלים כאלה הכביר לט, דברי מי וואלמער וויינע הכסילים, ואנחנו בשנו ונכלמנו ושכנו ריקם —

— כן אחי, אמר הרביעי, ידעתי את כל אלה, כי גם אנכי הייתי במלאכות הקריה אל הנציב; ולשום בריח ודלתים למספר כנעני ישראל אשר פרצו לבלי חק, שכנו ופרצנו בו לשלח מעל פנינו את העברים אשר אין כל תעודה בידם ולא נודע מאין הם, ואין להם צדקה להתגדר בארץ ולסחרה. — ולולי נלחמה ארצנו מלחמות אלהים על הרי אררט, והשר צ'וֹנְבֵר נקרא לפקד צבא המלחמה שמה, כי עתה גם שאלתנו הזאת לא עשתה פרי, אך כבוא השר ירדף-רב תחתיו, איש אביר-לב ואמיץ רוח, אשר לא לבו הלך אחרי שוא ומרחימים, חלומות צרפת וענגלאנדר, ואשר גם בלשונותם כחלה נפשו, וידע היטיב להבדיל בין נדיבים ובין זרע מדעים — נושענו מעם, כי נרשו אלפי יהודים מן העיר, אשר היו כתולעים להשחית כל חלקה טובה, אמנם לא ארנו לנו ימים טובים כאלה, כי באו עוד יהודים אחרים כחסיל וגום לרוכ ללחך את כל סביבותינו, ומאז ועד עתה אבדה תקותנו לאסוף את המסחר לידנו, והמה נמשו ועברו לכל עבר ולכל פנה, נברו עלינו ויהיו, הו, לאדוני הארץ —

— ברוכה ארץ מולדתנו, ארץ יוץ, לפני האלהים, אמר איש שיבה אחד אשר כבר הביא דרך צנור גרונו אל קרבו כעשרת גביעים מלאים יין הומה, ברוכה הארץ אשר בה יכולנו לשפוך עוזו עברתנו על אנשי מצותינו, בה יטעאון נבורי כח אשר בבצע כסף ירהבו עו בנפשים לנקום נקמתינו, מי יתן לי פה אנשים אשר גם מועיל כאלה, כל רכושי אכזרי, כסף וזהב לא אחשוב למען תתקם נפשי, אכה בתי העברים רסיסים, מבלי השאיר אבן על אבן, אהפוך עשיריהם לאביונים מבקשים לחם ואין, כאש והרב אֶשְׁפֵט אתם. — מה להם פה ומי להם פה כי באו הנה לפלס בארץ חמס ידיהם? לא נאוו לעברים האלה משול בשרים, ישונו נא לבערדיטשוב וליזטאמיר, ולערים אחרות מקומות מושבותיהם מני אז כפולין, ומן גו אשדות כלה יגרשו! — הן יתחמץ לבבי אחי, כי עד הנה תושיה נדחה מכם להסיר ממנו שונאינו מנדינו אלה: אנכי זקנתי ושכתי, לוא יכולתי לחדש נעורי ולאמר לימים עברו: קומה עמידה, כי עתה הראיתי לכם את כחי ואת נכורתי, התעף עינכם כעם מכא שפתים זה ואיננו —

— צדקת, אבי, במשפטך, ענה בנו, כן חרצת, שמעו נא, אחי, מדוע נחשה בשפלת ידים ולא נעשה כמעשה אחינו יושבי גאלאץ, סֶאָקְשָׁאן וערים אחרות, כוואלאכייא; גם בהם משלו ימים רבים העברים האכזרים ויכניעו בעמל לבם, כל ממה לחמם שברו; כל הכנענים הַוְּיָנִים בשו וחפו ראשם כי אזלת ידם, העברים הלכו נמוי גרון ונאות לבשו, כי דרכם צלחה; כל מלאכת חרש חושב גם נמכה ונמס באה לידם, ועושי מלאכה מאחינו היונים תמו לגוע ברעב. — בא הקץ, הגיע היום, וישלו כלם כאיש אחד חברים על העברים האזורים ויתנו להם כפעלם ככל בתמוליהם עליהם; ואם כותבי ילדי יום, הבורים בעם, הריטו אחרי כן קולם להגיד לאחינו ששעם, הן עד ארניעה

telle of from Rumana

נאלמה כי הישר באדם השר הגדול ברא מִי אֶנָּה הגדע בחכמתו הגדולה והרחבה לכל הארץ, היה למחסה ולמסתור לבני עמנו מכל דבה רעה ופדה אותם מכל עונותיהם לעיני כל שוכני אייראסא, נו לרגלנו יהיה פעלם, וכדרך אשר הלכו המה נלך גם אנחנו ובנינו אחרינו בכל עת, וְנִשְׁעַע ! —

— אך ידי מי תבצענה העליליה הגדולה הזאת? אמר האחד, הן כל איש מאתנו פה לא ישלח את ידו להשחית ולבלע, אם גם נכון הדבר מעם האלהים; ומבלעדי זאת הן היהודים פה לא יקפדו מרכ, והמה נמושים על פני כל חוצות העיר, זה בכה וזה בכה, ולמען אסר המלחמה עם כל אנשי חרמנו כאחד, ולבלתי יתמרמרו גם המה לעמוד על נפשם, נחוץ עם רב וכח גדול, ומאין לנו כל אלה? שיתו לבכם לזה, עיצו ודברו! — ויען האיש הדובר בם: מה לכם ולשאלות מי ילך? כלנו כנערינו ובוקנינו נלך, נתחפש ונלבשה מלבוש נכרים ונעשה כמקומטנו כלה! — שמעו נא, אחי, אם רכי לבב נהיה לא תצלה בידנו מאומה ואם כאיש תהיה נכורתת ונכמח ולא נפחד, אז אל ישועתנו, וזה הדבר אשר נעשה: הן לכל אשר ישנו פה עמנו אוהבים נאמנים מתי סודו, בם יבטח לבו, וגם לאוהבים האל רעים נבונים אנשי אמונות; אם קָלָהם יתקבצו ויהיו לאגודה אחת, הנה יוכלו להוציא לפעולות אדם דברים גדולים ונכבדים! — יעברו נא האנשים האלה בכל הארצות סביבותינו ויגידו נא חרש אל כל איש מצוק ומר נפש, אל כל אמלל וקשה יום, אשר קצרה ידו לשלם חוב לנשיו, אל מלחים וחובלי הים ותופשי משום אשר לבם כלב האריה, הבאים הנה למכביר, כי כיום הראשון לחג האביב הבא בשנה הזאת, בלקר השכם, כיום קום מושיענו לאור באור החיים עדי עה, ינתנו להם היהודים באשדות למשיסה וישללם לבו, ואין אומר: השב! — ולהעיר קנאה כלבותם נעטה את המלחמה הנוראה הזאת בשלמת קדש ונדבר להם חלקות, כי חרב נוקמת נקם מושיענו ישלפו כיום ההוא; אז יכסה ההמון הגדול הזה כארבה את כל משכנות ישראל בכל הרחובות והשוקים ברנע אחד ויהפכום עד היסוד בהם מבלי השאיר להם שריד ושלם, בעוד השומרים הסובבים בעיר ומשרתי בית השופטים ישתוממו והיו כחולמים, כי לא ידעו מה הוא! — והיהודים כשה פזורה יתחלחלו מאד, חרדה גדולה תפול עליהם, ידיהם תרפינה ולא יוסיפו עוד אחרי כן לשאת ראשם לעולם, רבים מהם כצפור נדרת מקנה ילכו באשר יהיה הרוח ללכת ולא ישונו עוד, והמעט הנשאר פה לפלמה ידנו תחתיו, בוכרו את כל אלה, לא ישחית ולא ידע, כי לילה ויוזם יירא משאת פתאם כי תבוא! —

הדברים האלה אמר האיש הדבר בם מתוך האש, מלים מפיהו כמו כרודי אש התמלמו, ויתן בקולו קול עז, וכל שומעיהם תקשו כף ועצתו מצאה הן בעיניהם מאד; ויאמרו כלם פה אחד: מוב הדבר, נעשה כאשר דברת! — וזאת שנית נעשה, הוסיף האיש לדבר, כי בליל התקדש תג, בהתאסף אנשים רבים אל בית תפלתנו, נתפא על היהודים דברי עונות נברו מאד, נפקד עליהם פשעים גדולים מנשוא, ונעביר קול כי שברו היהודים בעברת זדון את

הצלב הקדוש מעל שער הבית וואותו יסיר השומר בין הערבים וישמרנו במסתרים. ואיש לא ידע מזה דבר וידי אבנים גדולות במתפללים תמימי דרך אשר עמדו בחצר. — ישמעו עונים ויתעברו. חמת ההמון תכער כם כמו אש !! — כולם השתאו לרחב שכלו ותבונתו. ויהללוהו שנית בקול רם ויאמרו: ייטב הדבר מאד !! ואדוני הבית צוה לשום לפני אוהביו יין חמר עור. וישתו וישכרו עמו. ושמת עולם היתה על ראשם.

בין הקרואים השמחים האלה ישב בירכתי החדר איש צעיר לימים נעצב מאד ופניו זועפים. כל אכל תעבה נפשו ויין לא בא אל פיו. לשאון העלזים אטמו אזניו וכפיו לא הכה; ויהי להפקד. כי למש עינו אל האיש המדבר נבוהה. ויחרוק עליו שן; פעמים רבות אסף בעברתו את אצבעות ימינו אל הכף ויעש אנרוף. ויאמר להתנפל עליו. לשים מחסום לפיו ולשפוך עליו כזרם מים רבים כזו וחרפות. אך הקהל הגדול נתן את חתימו עליו ולא מלא את מאווי נפשו. האיש הזה היה בן אדוני הבית. פלדש הוא הגיע ראש אחרי הנלוזים כמעגלותם אשר על נפשות צדיקים התגודדו.

בהתפרד פועלי צדק אלה איש לדרכו. אף אם נתנו בכוס עינם. ואדי מסך החל כבר להגיע מקרבם אל ראשם למעלה. לא נצפן לכבם משכל וידעו בכל זאת לחזור ולהזהיר איש את רעהו להסתיר את הדבר ולשמור פתחי פיהם; גם נטרו אמר להחיש ולבלתי התמהמה להוציא את חסצם לאור. כי דבר גדול הוא. ולשלוח כל איש את עושי רצונו לארבע רוחות השמים מחר כאור הבקר.

ד.

עוד המתהללים בחכמת חכמיהם בימי קדם (ועתה נסרחה חכמתם) היונים באשדות שחקו על משכתי העברים וישתו וישכרו. ישבו שלמה ואשתו בבית מגורם וישתו מהעע. ואתם ישב איש בן חמישים שנה הדרו בלבושי פולין. איש דברים ולהג הרבה. מכביר מלים ומזיל כפל אמרתו. על כל בני ישראל יושבי רוססיא ופולין דבר נפלאות. לכלם בשמות יקרא; אין קריה אשר לא היה בה ואין איש אשר לא ראה. שמע או ידע. מונה מספר לבניהם וכנותיהם. אף לא נפלאו ממנו עשרם וכבודם. חכמתם ותורתם. והתיחשם למשפחותם עד הדור השלישי והרביעי לפניו. אשר אין זכר למו עוד. — כחשו בפניו יענה כי הוא איש ערום מלא מרמה ותוך; רגע יפנה ברכו אל אדוני הבית ורגע אל רעייתו. יקשה לשאול שאלות רבות ולא יחכה עד בוא תשובותיהם. כי אם יוסיף לשפוך אמריו כזרם מים רבים באין מעצור. נבורותיו ונפלאותיו אשר עשה בימי חייו יעידון סכתבים רבים גדולים וקמנים כתובים עלי ניר מצבעים שונים. אשר יוציא כל רגע מאמתחת בגדו. ולא יעף ולא יגע לקרוא אותם באזני שומעיו הגמכים מלב דבריו עד כי תרדמה נפלת עליהם. — האיש הזה היה קלמן השדכן המהולל מאד מבערדיששוב. השם בריח ודלתים לים חסל על שלמה ואשתו

הנגשים והעניים ויתן בלב ר' קלמן לעצור בשמך דבריו ולהגיע אל המטרה אשר הציב לו. ויאמר: עתה הנידו נא לי. מדוע לא תבחרו בבן ר' אליעזר מבערשעט? הן יד ה' עליו השכיל בש"ס ופוסקים. והוא צדיק וישר כמלאך אלהים. כל יודעיו ינידו כי לא חזו מעולם נער בן שמונה עשרה שנה מלא תורה ויראת אלהים כמחו —

— יען כי לא ישר בעיני בתי. השיב שלמה. כי לא תאר ולא הדר לו. ואבעבועות יכסו את כל פניו —

— האבעבועות האלה כאין וכאפס. השיב בערמה ר' קלמן. כי הנה נשאר לזכר טהלת הפאקען אשר הדביקתהו בימי ילדותו; ומה תאמרו על דבר ר' ועליך כמאחנאָווקע? הן הוא יפה מראה. כחור כארזים. וכבר למד ידו למסחר —

— בעיני מאד יפלא. אמרה שרה. כי יעלה על לב איש ישר לתת את בתו לאשה לנכר אשר כזה. המרם נדע זה כבר כי אחי אביו פנה ערף אל התורה והמצוה וישקוד על דלתות בית האוניווערזיטעט בכרלין. וזה לא כביר לקחה אזני כי למד שמה חכמת הרפואה ועוד מעט ישוב לביתו כחור דאָקטאָר. לכלימת עולם לכל משפחתו —

— חי נפשי כי לא ידעתי מה תמאסו וכמה תבחרו. אמר השדכן. אין בר בלא תבן. ואם כה על שרשי רגלי כל חתן תתחקו. מי יודע אם תמצאו בתבל ארצה את איש תחפוצו. אם לא תעלו הישימה ומיושביהם חתן לבתכם תבחרו —

— אף לברך היית בעוכרנו. אמר שלמה אל אשתו. כי מאהבתך הגדולה לאסתר נתת לה את כל חפצה אשר שאלה. ורוח אחרת היתה אתה מיום החלה לשמור מזוזות פתחי בית סגל ללמוד לשונות וזמרה. והבלים מהבלים שונים — עתה הנה הולכת בשרירות לבא ואוממת אזנה לכל השדוכים. ומה תחיה אחריתה? רק קללה ולא ברכה הביאו עלינו בני שכנינו. מהם הסבו לנו המקרה המר והגמרה כי כשה אובד תעה גם בן אחי הנחמד זה שמונה שנה יעד היום הזה לא ידענו מה היה לו! —

— השטרן והשקיסו. אמר ר' קלמן. עוד אמצא לבתכם איש כלכבה. כל בחורי ישראל כתובים עמדי עלי לוח. כלם נאהבים כלם נעימים. וכל אב יוכל לעבור עליהם. יבחן וינסה. ויבחר לבתו את אשר רצתה נפשו. ראו זה מצאתי. זה כמשלש חדשים בא הנה מעיר וויען אל הנכבד הערץ לבית מסחרו איש צעיר לימים כבן עשרים ושלוש שנה. הוא הפקר לראש הבית. הוא בתבונתו הגדולה יעשה משמר ככל הענינים. על סיו יצאו ועל סיו יבואו כל עושי רצון אדוניו. יפה תאר ויפה מראה. כל רואיו יכירוהו כי הוא חכם ומשכיל. ידיו רב לו גם בתלמוד ופוסקים. אנכי נסיתיו ובחנתיו ואזני שמעו מפיו ולא זר דברי תורה. כל מצותיו ישמר עקב ולא יט. וזה לכם האות כי לא ילך בדרך חמאים נערי בני ישראל בימינו. כי ביום השבת ינוח וישבות מכל מלאכתו; משפחתו גדולה בישראל. אבותיו היו אנשי שם. צדיקים וידיא אלהים; משכרתו מיד אדוניו המשה אלפים שקל לשנה. אם תאנו ושמעתם להביא את הברכה

הואת אל ביתכם או תהיו לי כל ימיכם עלי ארץ. אם לא ידעתי אולי לא יאבה ואיש הזה ללכת אחריכם כי לא דברתי אתו על אהותיכם מאומה — ידעתיו, השיב שלמה, פעמים רבות פגשתיו ודברתי אתו כבואי בפעם בפעם לפדות את מרכולתי השלוחה לי מקאסטאמניאמאל על פי בית המסחר הזה; כנים דברך, איש המדות הוא, והאמתני כי כל דברך אמת. אך לא אדבר אתך עתה על אודות השדוך הזה עד אם הוא ובתי נפגשו ואיש נשא חן וחמד לפני רעהו, ועד אם ישאלתי את פי מכירי הערץ להגיד לי את משפטו ומעשהו —

— ואני אנסה דבר אל האיש כיום מחר, ושבתו אליכם וגלית את אזניכם אל נכון, ולבני יגיד לי כי הוא האיש אשר הוכיח אלהים לכתכם — וקם וילך.

נפלאים כעשה **איזו אָר** (ראש בית המסחר להערץ באשדות); מיום כבוא העירה לא דרכה כף רגלו על מסתן בית אחד מכל מכיריו ומידעיו, אשר לרגל מלאכתו היו לו לאוהבים, קרבתו יחפזון, ואשר בכל לב דרשוהו לבוא לביתם ולארח אתם להכרה. הוא השיב את פניו באמרו כל היום: "זה מקרוב באתי ומלאכתי הגדולה לא תתנני הישב רוחי". והוא באמת לא נתן דמי לו כל היום: מכתבים רבים הבאים מדי יום ביומו מכל פאתי הארץ קרא באוני ארונו והתיעצו עליהם יחד להשיב לשולחיהם דבר לאשורה, ואחרי כן לא הניח קסת הסופר מכין אצבעותיו עד אם בלה את כל תשובותיו; אז און וחקר כל מפעלות עושי רצונו, עינו החדרת לכל ספרי החשבונות הרבים במכונה אחת, ולא יעבטון אורחותם; גם על עברי הכית והגבוהים עליהם, העושים את מלאכתם באוצרות המחורות המוכאות ממרהק, הישיבו בעין פקחה, למען יטלאו את פקודתם ויעשו באמונה. לב אדוניו שיש בראותו כי כל מעשהו במשטר נכון ואת הכל יפעל למענהו, ויאחבהו מאד.

לא נוכל לכתור, כי גם עתות מנוחה היו לו, בהן קראה לו עבודתו דרוו לצאת מבית המסחר, להתהלך ברחובות הקריה או לשוח בנגיה, לבקר בבתי מידעיו או לשבת בסוד משחקים ולעלות, כאשר יעשו כל הצעירים לימים אשר כנילו — אך הוא כרנעו השיב לא עשה כל אלה, כי אם ישב כמעט ויקרא בספרי כותבי ילדייו, או השמיע זמרותיו על כלי השיר אשר היו אתו, ורק לעתים רחוקות עזב את ביתו ויתהלך כה וכה ברחוב סרוחן, הרחוב האחד אשר בהר בו למוד אותו לא-כו ולרחבו, ושלש או ארבע פעמים בא אל חנות שלמה לקנות דבר מה, ועין דאתה תעידנו כי אל החנות הזאת בא בכל עת כרנע היתה כה אסתר לבדה ואין איש אתה, גם הדברים אשר קנה במיטב כספו היו לו למותר, כי כל מחסורו היה על אדוניו ולא היה לו חפץ בהם, ויתנם למשרתי ביתו לאשר ישר בעיניו בלא כסף ובלא מחיר, והמה חשבו כי מאהבתו אותם ירבה להם מתן.

Mashi
Kero
Sara
Germann

כבוא איזדאָר בפעם הראשונה אל החנות ובשום עני על אסתר תעו לבבו ולא ידע מה יעשה, פניו הורו ידיו רעדו, עפעפיו הישירו נגדה ושפתיו נפתחו, מלים רבים התרוצצו בקרבו ולבבו התהפך בתחולותיו לדעת כמה יחל לדבר אתה, כה עמד רנעים אחדים כלב שרעפיו בקרבו, ויקרב אל הכסא וישב, אסתר הִשְׁבֵתו מראש לחולה, ואחרי כן לאיש עיף ויגע בדרך רחוקה, עד אשר פתח את פיהו ויאמר: הואילי נא בחסדך לתת לי שקדים במחיר שקל אחד —

— טוב אדוני — אמרה, ותקח את השקדים, אחרי אשר הביאה אותם על המאזנים לדעת משקלם, ותתהלם בניו ותשם לפניו.

— הימיני נא עמדי להגיד לי, מה שמך ושם אביך? —

— שמי אסתר ושם אבי שלמה —

— רבים מאחינו פה בארץ רוססיה עודם מהזיקים כמעטו שנים קדמוניות, ואת שמותם אשר קראו להם ביום הולדתם לא ישנו, ולכן כל שומעיהם יכירום כרנע כי הם זרע בוך ה'; לא בן בארצנו באישכנו, שם לא נבר דיחדי בשמו, ושלמה יקרא זלעמאָן, ותחת אסתר ערנעסטינא, הגידו נא לי בחסדך, אם רוססיה ארץ מולדת אבותך או אם מנערמאניען באו הנה לגור? סלתו לי בסוב לבבך אם ערכת את לבי לשאול את פיך בדבר הזה, יען כי לשונך תמהר לדבר צחות בשפת אישכנו כבת נערמאניען מלידה, ומדברך הנאוה הסב את השאלה הזאת —

— זה כשלוש עשרה שנה באו אבותי הנה מעיר תבלה כפלך דלפונדה, ואנכי למדתי את השפה הזאת מפי מורים ילדי אישכנו — כרנע ההוא באו קונים רבים אל החנות, וישתחו איזדאָר וילך לדרבו.

לוא עמד אצלם איש זר וכשום לב התבונן עליהם עת יחד נדברו, כי עתה השתאה לראות כי פני האחד החליפו עינם עשרת טונים, רנע כשלב הלבניו ורנע כתולע האדום, עיניו רבו כרקים וכיחודי איש כהביטו על פני השנית, וכי כרב אונים משל כרוחו כהשמיעו דבריו כנחת עת כקרב לבבו התחולל סער נורא, והיא — הישחה השפילה עיניה בענות חן, ועל כל אשר שאל, כשופט מהיר דורש למצוא האמת גם אם כמעמקי הלב נחבאה, כהשקט וככמחה ענתה, ומה ירזמן עיניו לא ידעה; וכן פעל פעמים שלש בהיותו בחנות, ואסתר מרב עִנְתָהּ לא מלאה לבה לשאול אותו; מה זה הגיעו לדרוש ולחקור פעמים רבות כל דברי ימי משפחתה — השאלה הזאת תמה נכרתה בכל עת על שפתותיה, מלים העתיקו ממנה ולא שאלה; רק פעם אחת כמענה רך אמרה לו: מה שמך, אדוני? וען: "איזדאָר" — ותעמוד ולא יספה לדבר אליו עוד.

כבוא אל בית שלמה לחנות כנעם פני אסתר לא ערב איזדאָר את לבה כי דבר סתר עצרה, ואיש לא עמד בסודו, אך כהודע לו כי תשחר כפעם בפעם את רעותיה בבית סגל מכירו החפץ קרבתו (כי גם לו בת אשר עתה עת דודים) לא אחר להציג לו את המקרה הזה למטרתו, וביום ההוא שנה בפעם הראשונה את דרכו לשבת כרד במנורו, ויבוא אל בית סגל, שם באו השחידים כבהרים.

לקראתו כל בני הבית וכמו נגיד קרבנות. והנערה בת סגל התייפה ותבוא בעדי עדים ואבותיה העמידוהו לפני האורח היפה באנשים. והוא השתחוה לה וישש לה ימינו. אך אל רהביה וקסמיה לא פנה כי לא בעבורה בא הנה. ועיניו בקשו את שאהבה נפשו את אסתר ולא מצאה כי לא היתה שמה. ולכל צליל הפעמון במבוא הבית לבו הכהו. וכמעט חסץ לאמר נושא ולשוב הביתה. כי ארכו לו מאד הרגעים לשבת שמה — והנה באה. אז עברה עליו רוח אחרת. צנת שלג אשר היתה בקרבו עד כה הלפה. לשונו אשר לחכו דבקה זורמה עתה אמרי נועם לכל היושבים אתו. ולמען לא יכינו מי הצית איש בקרבו וירב לו עצמה. דבר כפה חנף גם אל בת סגל. עין בחנת כליות ולב לכרה יכלה לדאות כי רק אסתר שבתה שבי ולרגליה התנהל איזידאר אסור בויקי אהבה. — מן היום ההוא והלאה שקד על דלתות בית סגל. וגם אסתר שמרה את עת בואו כי נפתח לכה על יפה התאר והמשכיל הזה. ותבוא גם היא בכל עת לשבת אתו ואת בני הבית להרבות שיחה ולנגן יחד. אך גם היא עצרה כח לכלוא את הרוח בקרבה ולטמון פקפה מחשבותיה. ואיש לא ידע כי באה רק בגללו; ופעם אחת בהתהלך אתה איזידאר הנה והנה בבית. ובבואם לירכתי ההוד החקק מעט מיתר בני חברתם. אמר אליה בלאט: ידבר סתר לי לגלות את אונך בפעם אחרת. המקרה הזה היה בן רגע ואיש לא יכול לשום אליו לבו. אך היא שמרה את הדבר.

המחפש לעצבות נער, ובאהבתו והמלתו על הכחורים והכתולות בבוא עתם עת הדדים לא ישקוט ולא ינוח עד יחמם וישמחם מינונם בשבתם לכדר — השדכן ר' קלמן אחרי אשר במתעצותיו השביע נפש שלמה ורעיתו עד כי היה להם לזרא. בא למחרתו אל בית המסחר בית הערוץ כעבור הצהריים. עת נה ים המסחר מנעמי והמולת אדם רב לא נשמעה עוד בבית. לדבר את איזידאר. כשמוע האחרון כי דבר לאיש הזה אליו קראו לבוא אתו החדרה בירכתיים. במקום אשר לו שיח או שיג עם כל סוחר לכדו וזר לא יבא שמה. כי חשב את ר' קלמן לטוב או קונה סחורה. הערום השדכן הבין לרעו מרחוק ולא אחר להוציאו ממבוכתו. ויאמר: דבר לאט עמי לדבר אתך. אדוני. הסחורה אשר לי למכור לא לארון הבית לקנותה. כי אם לך לבדך —

— דבר נא ידירי כי שומע אנכי —

— אדוני מארץ רחוקה ורק זה לא כביר פה. על כן לא ימלא בעיני אם שמי וזכרי לא לך נודעו. אנכי קלמן השדכן. כל אצילי הארץ ישבחו מעשי ונבורתי יגידו. שהדי מכתבים אין מספר אשר מכל קצו ארצנו הגדולה לי כתבו. הואל נא ושים לבך עליהם — ויוציא מחיקו צדור מכתבים.

— המיכה נא עמדי להסיר מסבל זה שכמי לקרוא את המכתבים. והגד לי את הפנך —

— סחורתי היא עלמות יפי בנות-נכבדי אחינו; וכאשר שמעתי את שמעך המוב ונכבדות מדבר בך מכל יודעך. אמרתי אבוא אליך ואיעצך לבחור לך באחת אשר בה תחה חיים מאשרים בארץ —

איזידאר מלא פיו שחוק לדבריו. ועין: נפלאתי מאד כי עוד בימי חכמה ודעת כאלה ימצאון אנשים בעאוראפא הנותנים מערבם בנפש אדם. בעוד אשר כל מלכי ארץ צועקים חמס על שוכני אפריקא ואיים רחוקים העושים שעזורה כזאת — לא כן, אדוני. את סחורתי לא אמכור כי רחוק מפנינים סכרה. וכסף לא אקח פחיה; רק יען כי בחורי עמנו וכתולדותינו ברי לבב וישרי דרך. ובענינותם יבצר מהם למצוא עזר כנגדם כחפצם על כן אני אשלח עזרם. לקרב את הרחוקים ורבים בידי לאשר וברכה. לחסן ויקר הגיעו —

— לא אכחד כי מאן אנכי ללכת בדרך יהודי פולין לחפוש במטמונים אישה לי על פי אנשים אחרים אשר רק למראה עיניהם יוכלו לשפוט; יפי תאר לבדו מעט הוא לאישה לקנות בו כליות בעלה. עוד יחסרון הם לבב וארחות מוסר אשר רק לעלמה אמונה על ברכי הורים משכילים יפול חבל. ולחשוף בה אוצרות כאלה יוכל גבר רק אחרי חקרו לבנה ימים רבים — על כן לישמוע בקולך וללכת אחרי עצתך לא אוכלה —

— גם כזאת אחיה בעזריך, אדוני. כי העלמה אשר אציגה לפניך היום לא ביפיה לבד תתהלל כי אם גם ביקר רוחה; היא אישת חיל ומשכלת. לא תבוש כי תדבר את חכמים בשעה. אף טובת לב היא ויראת ה'. אך כבוד ינחל האיש אשר ימחרנה לו לאישה. ותחת אשר תעמים עליך על כבוד לבחנה ימים רבים, כדברך. תמצאנה ערוכה ככל ושמורה כאשר איות. גם זאת לך לדעת כי רכה היא ויהדה לפני אבותיה וכל חילם ועישרם יהיו לה לברה —

— ומי היא איפוא העלמה. אשר את תארה בשלל צבעים יפים ונעימים כאלה מיסחת? —

— טרם אישא את שמה על שפתי אחת אשאל מך, אדוני; השבע נא לי בכבודך לכלי הנד לאיש בארץ מזה מאומה. כי אם לא תישר העלמה בעיניך. למה זאת זרים ידעו? הן אין כל צדקה לד לחלל בזאת את כבודו! —

— נישבעתי, דברתי ואעשנה. ועתה הגידה לי —

— היא בת נדיב. בת סוחר מנכבדי הקרית. ר' שלמה מתבלה. ושמה אסתר —

השם הזה קסם היה על שפתי השדכן להרים את איזידאר מן הכסא אשר ישב עליו. להעמידנו על רגליו. להפוך ערפו אל הדובר בו ולהולכינו כה וכה בחדר — כל אלה היו ברנע אחד. ולא נתנו לר' קלמן לדאות את פני איזידאר אשר מנחתם פתאם כצל עברה. אחרי כן פנה אליו ויאמר: לא אוכל לחות דעי בדבר הזה מאומה; ואולם מי יערוב ערבה לפני אבות העלמה כי יבחרו בו. באיש נכרי מארץ רחוקה. לשום כי מנמחה ולתת עתותי בתם האחת כדי? —

— אביה שם סניו אליך והללך. במו פיהו לא אחת הביע כבודך. כי הוא ישוב יהפוך ידו במערבו מאז בבית הזה והכיר דרכך —

— סלח נא לי אם אעזבך עתה. אל תעצוני כי עבודתי תקראני מזה

והלאה. ואולם עוד נשובה ונדברה לעת מצוא —

back to the plotters ה.

אחרי אשר התיעצו היונים על בני ישראל כלילה, בבקר השכם למחרתו מהר כל איש מהקושרים לעזוב את ערשו למען בצע את אשר זמם. מכתבים רבים נכתבו ומלאכים קלים שלחו לכל עברים: לקאנסמאנמינאפאל, לערים רבות בארץ יון, ליאסמי ובוקארעסט, גם לחערסאן וניקאלאציו וסכיבותיהן ולערים החזקות על הרץ. הצירים הרבים ההם יצאו מבהלים ורחופים על אניות נשואות בכח הקטור, עלי מסלות ברזל ועגלות קלות המרוץ. כל איש נשא קחבו את מסתרו וישטור פיו ולשונו. המלאכים האלה זלו זהב מכיסם כאשר באו למשוך אחריהם לכ המון רבה וביין ותירוש לקחו נפש ריקים ופוחזים להכין לישראל באשרות ליום הכסא מסכת, רבים מהם למדו לשונם לחסא על העברים דברים אשר לא כן ויוציאו את דבתם רעה כי אוכלי אדם הם וכי עליצותם כמו לשפוך דם נקי, ויגדילו בקרב שומעיהם שלהבת שנאת הדת, העמיקו הרחיבו מדורתה, כל העונות הגדולים מנשוא אשר ספלו על בני ישראל בימי השך ואפלה, בימות השנים התכוננות והנשכחים מני או, החליפו עתה כת, קרבו ויאתיון להעיר ולעורר משמטה רבה וחדשה, וההטאת הגדולה אשר לא יוכלו כפרה, הוא כי עברים הכה, וכי יביטו אל אברהם אביהם ואל שרה תחוללם!

גם השוע תחמם, בביתו נוסדו יחד על בני יעקב, העיר שחר ועשה את כל אשר היתה לאל ידו לעשות, ככל אחיו יוצאי מכותיו ומולדותיו, כהתיטו את כל מלאכתו, בא אליו בני יחידו פלדיש לשאל לו לשלום.

— לאלהים תהלה, אמר האב, כי ישת עצות נאמנות בנפשותינו להתעולל עלילות להלל, ישמעו הישרים בלבותם וישמחו; ועתה ניהל כי תצלה לנו לשרש מכרמנו כל קוץ מכאיב ולהרחיק מאתנו גם כל מחשב להרע לנו, אוהבינו מתי סודנו יציתו אש בכל הארץ כרוח אלפי אנשים, והמה יקצצו ויבואו יחד ליום המועד לערוך פה תפתה לחטאים בנפשותם, — אם אשוח לנגדי את המראה הגדול והנחמד הזה אשר יהיה בעת ההיא, הן אגיל ברעדה, ואולם, בן יקר לי, פלאים התעוררו בקרבי בראותי מעשיך תמול בערב — עת אנכי וכל רעי ומיודעי נלנו במועצותינו ושישנו בתהכולותינו כי הנה באמת עד להפליא — ישבת משמים לבדך בפנת הבית, נאלמת ולא פתחת שפתך להגיד משוב ועד רע, וגם ברנע זה פניך וזעפם, לא ידעתי מדוע? — ויהכה לתשובתו הגה נשארה מעל — זאת אחת ועוד אחרת, היסוף תחמם לדבר, זה לי שמונה עשרה שנה, עת הכלתך ילדתך אמך, האמנתי כמשלש ימים כי קרב קצה ללכת כשערי שאול, עד אשר הקשיב האלהים בקול תפלת, החליטה והחיה אותה המליטה אותך לשמחתי ולששון כל אוהבי, — וגם כלפקי רעי דבק מאה, ינע באנחתו שלשת הימים האלה לילה ויום, גם רעיתו חלתה ועקה בחכליה עד אשר שלח אל עזרה מקדש ותלד לו את בתו **אננעם** כמעט שלחתי את

father has a shidekt for him

עבדי אליו ובשרתי בסיו, ורנה גם עבדו בא אלי ויבשרני גם הוא, מאת האלהים היתה זאת, כי שניכם, אתה ואננעם, באתם כתאומים רנע ביום אחד, ומאז ועד עתה יום הולדתכם חג הוא לנו, ינון היום ההוא טרם כואכם להוות באור החלה, יהפך לנו בכל שנה ליום גיל ורנה, וכבר כרתנו אני וכלבקי ברית אמת לקשור אתכם בעבותותי עד בכוא עתכם עת הורים, — עתה, בני, האוינה עדי, את הבת אננעם הלא ידעת, יפת האר היא ומבת שכל ויודעת בחפץ כפיה לנגן בכלי שיר להלל, כי לא לבד אביה ואמה הנכונים חנכו לה על פי דרכה, כי אם גם אנכי שמתי לי לחק מאז ועד עתה להתבונן עדיה בכל עת ולאשר אותה בדרך בינה, הכמה ומוסר — בה כחרתי, בה רצתה נפשי לתת אותה לך לאשה, החלום הנעים הזה שעשועי יום יום זה שמונה עשרה שנה, עתה בא היום אשר לא עוד חלום יהיה כי אם פעל בהקוץ, נכספה וגם כלתה נפשי מאד לראות שניכם מבלים במוכ ימיכם ושנותיכם בנעימים, ולהתערב בשמחתכם; כאשר אתה בן יחיד לי כן גם אננעם היקרה יחידה לפני אביה, אם כן כל חילוני ואוצרותינו נתונים לכם, שמי הלא נודע לכל נדיבי הארץ ונכבדיה, גם באמעריקא נודעתי לגדולי הסוחרים לתהלה, על בן הנני רואה עתידותיכם מרחוק כי מובות הנח מאד! — אך זה היום שקויתי מצאתי! אולם מה זה בני פניך הלבינו ורעדה אחוזתך? האם כאב אניש נפל עליך פתאם? (מצלצל בפעמון כסף, אשר על השלחן ומשרתו בא.) הא נא צלוחית מים קרים מהרה! — הנער הביא, ובעליו אמרו לו עבד, ויעבור.

— הישקם נא, אבי, כי רע לא קרני; אך כל אשר אנכי רואה ושימע מעת בא השמש אתמול בערב עד עתה חדשית לי ועל בן נוראות נפלאתי, אישיך, אבי, מחמד לבני, מלים על כל אשר הגדת לי היום, — המלחמה אשר תערכו לקראת העברים לא ישרה בעיני; כל ימי חרפי למדוני מורי עשות משפט ואהבת חסד, לבלתי קרע לכל איש ולבלתי שלוח יד ברכוש זרים, לרחם על כל עני וזכאי, לפרוס לרעב לחם ולהושיענו בצר לו; הורוני להשליך אחרי גלולי שנים קדמוניות ותועבותיהן, משמטת האמונות השונות אשר לרעותה ולאהוב את כל איש בארץ מבלי הבדל בין דת — לדת, התורה המהורה הזאת בקשתי מפי מורים אנשי שם בבית הספר הגדול בעירך, — תולדות הימים חוו לי דעה, כי אשרי הארץ אשר קראה דרוך לכל יושביה, בארץ רוסס'א האדירה אשר נתקה מוסרות רכבות אלפי אכרים עבדים ותשלחם לחפשי, ותפתח שערי ארצה לכל העמים ולכל הדתות, — פה בעיר שבתנו באשרות מתנודרים רכבות בני עמים שונים: ילדי תנרטה, פרס, קוקאזוס, בולגארים, ארמענים ומכל עמי ארצות עאוראפא הגדולות גם הקמנות — גם יהודים, כלמו מתהלכים לדגלי מסחרם וקנינם; מדוע זה איפוא קשרתם כלכם על האחרונים הרצוצים להכותם מכת בלתי סרה? אנשי עול ומרמה נמצאים בכל עם, אין לאום בלי אנשים הטמים עקלקלותם, ולמה זה יעלה על לבכם לדרוש מבני ישראל כי יהיו כלמו תמימי דרך, צדיקים וישרים? אנכי ידעתי רבים מאחינו היונים, אשר

הרעו עמך. אבי, כחשו וגם שמו בכליהם כספך וההבך, לאגרת כסף השתחוו אליך בבואם לביתך, ויגדילו עליך עקב ויהיו עשירים בצאתם; הלבועבור האנשים האחרים האלה תשנא את כל אחיך ותדרוף את כל עמך הגדול בלי חשך? על כן, סלח נא לי אבי, ברודפי העברים אשר קשרו עליהם קשר אתמול בביתנו בחלתי ובסודם לא באה נפשי, כי שוקדי און המה ולנגד עיניהם אין פחד אלהים!

— סגור שפתך וחל לך לדבר מלים בלא דעת כאלה, נער ורך אתה וארח עולם לא ידעת; המרס תדע כי העברים בנים כחשים ואינם מאמינים במושיענו?

— הנני צעיר לימים, ובכל זאת מדעת לא נבערתי; הגידה נא לי אבי כחכרך, למה לא תרדפו באף להשמיד את יוצאי הגרמה, פרס וקארקאזום, החולכים גם כן השבים בדתם ואין נגה הדת הנוצרית להם ואשר אמונתם רחוקה מאמונתנו כרחוק מזרח ממערב? אל תשכח נא כי אמונת ישראל היא אם דתנו!

— אלה בערו ויבסלו ולא יבינו דרכי המסחר, עקבות מקנה וקנין כדרך סוחריו איירקאפ לא נודעו למו, והעברים עם חכם ונבון, כנענים חרוצים מבטן אמם, על כן מוראם נרא ונעריין —

— אם כן יען כי הוסיפו דעת הוסיפו גם מכאוב, תכונתם פשעם ובשרונם עון גדול מנשוא, — אבי! אם נואלו כל אוחביך, נתעו בשוא מאחרים על היון, הן אתה נבונות, רחבה חכמתך טאר, מדוע תפיל גורלך בתוכם ותעשה כמעשיהם?

— כל מחשבותיך פרי ילדותך הנה, הם, למה אקצוף עליך? אל תרבה תדבר עוד הכל כזה, כי אם יישמעו זרים דברך ויביאו אותם לפני הממשלה, אז לא לכד כי נחמיא המטרה כי אם עוד נקטר קשות, — השקע נא לי אמר תחמם בחרון אף, כי תחתום בעד הסוד הזה בלבבך, או כי תקטר ימים רבים בחדר אפל ועלמות בחצר ביתי ולא תצא מפתחו החוצה!!

— נשבעתי, — ועתה אערכה לפניך על דבר אננעם, יפי תאר ועשר אשה לא בכל עת עצרו לה לאסור בזיקי אהבה לב נער, ליפי אין קצב ואין מדה וכל חכמי לב נלאו להגיד מה הוא; אשר יישר בעיני האחד ימאם השני ובאשר יבוה איש יבחר רעהו; גם לחמרת העשר לא מדה אחת בלבב יושבי תבל, יש לא יאמר הון, ויש שקבע בחלקו אשר ברכו אלהים, — שלש הנה הנסבות, אמרו חכמים, המעוררות נבר לקחת אשה; אהבה, תאות רכוש, ותועבת שבת גלמוד, כל השלש האלה נעדרות ואינן אצלי, יען כי לא אהבתי את אננעם מעולם, אחרי רכושיה לא נמיתי, אף לא קצתי בחיי בשבתי גלמוד בלא אשה, יען כי אהבתי רבים לי חכמים ונבונים, חדשים גם ישנים, אותם אהבתי ובקהלם אתענב בכל עת, — הנני עדנה בימי הילדות, כאשר אמרת אבי, עוד לא באה העת להעמיס עלי על סכל אשה, יום הוא ועדי יבוא, ואז נראה איך יסול דבר —

— אמנם רוח רעה תבעת אותך כל היום ורק למרד את חיי ולמרות את מי תוכיחי בדברים לא אסכן במ ולהג דרכה, לא אחסין לשמוע משפטך, עמך לא אתוכח, את אשר אצוה עשה ותשובותיך הכל חדל; בדרך אשר הלכו אבותי אלך ולא אמה ימין או שמאל, גם אבי נתן לי אשה בימי נעוריי הלא היא הורתך העדינה, לא ראיתיה ולא ידעתיה מראש, רק זאת ידעתי כי אבי את מוכתי דרש והאמנתי כי מפי עליון יצא הדבר הזה, ותחלתי באתני, כי זה שלשים שנה טוב ונעים שכתנו יחד, אך שלום ושלוח כמגורנו, כה יתן לי אלהים וכה יוסיף לבלות יתר ימינו בהשקט ובבטחה באין מכלים דבר —

— סלח נא לי אבי אם לא אשא סניך בדבר הזה; ידעת כי אחרי דברך לא שניתי מעולם ולמצותיך האזנתי מיזם החלתי להציג כף רגלי על הארץ עד עתה, וכל הישר בעיניך עשיתי; גם היום כמו אש אלך, במשכני ים אשליך את נפשי כנגד אם תפקוד עלי — אך פקודתך היום לא תשמור רוחי, כי למשול בנפשי לאהוב כל ימי צבאי את אשר לא תמצא חן בעיני — לא אעצור כה, ואם לא באהבה נתלכד היום, הן בשנאה עזה כמות נתפרד כחה, ואם לא משכנתי אהבה ברסנה אחרי הבת אננעם עד עתה, כי בוא תבוא אחרי כן ליבוא תחלתך!

— אהבה מנת כל הולך בשרירות לבו, חלק כל משתגע; אשר גלגלתו ריקה באין בינה יאמין בה, וערום ילעג לה, שאל נא ספרי ישרים וקדושים ויגידוך כי עצומים הלליה בארץ, וכל הולך אחריה מפיל חבלו במרוזים עדי אונד! האשה גושר יוכיח אלהים לאיש, היא תביא ברכה בקרב ביתה, רק בת איש ישר, אמונה על ברכי מישרים ויראת אלהים, היא תתהלל! — נפשי תבכה עתה במסתרים לראותך היום בן שובב, איננו יטומע בקול אביו דורש טובו כל היום, האהבה, אשר אמרת, הולך אותך שולל לחבק חיק נכרונה, אשה כושית או ישראלית ארודה; אמרתי תנחמני לעת זקנה, אקצור ברגה את אשר זרעתי בזעת אפי — והנה נוהלתי! — וימחה במטפחתו דמעתו מעל עיניו, הבן לא יכול להתאפק ויפול על צואריו, אז אמר אביו: אולם לא נכרתה התוחלת מקרב לבי כי עוד תיטיב את דרכך — ועתה עזבני כמעט רגע! —

בימי עלומים טרם הסכן יסכין גבר לכעס ומכאובים, כל עוד לא לפך את לבבו למלחמת החיים, לשאת טרחו ומשאו ולרד בשיוה לבדו — לא ישקוט כיום עינו ומרודו ולא יענה, עד אם ימצא לו איש כלבבו אשר לפניו ישפוך שיוה, ובזאת יסיר מעליו אבן מעמסה; לא כן חלק איש בא בימים אשר רבת שבעה לה נפשו עמל ותלאה, הוא יודע רוח בני האדם כי אין אח לצרה עזב יעזוב לו, גם רע רכיל יהלוך וחלקות ידבר — על כן יתן חדרי כסנו מקום שם קבר לכל צרה ויגן ימצא, ועוזו נוראותיהם ישא לכדו ואין זר אתה, עד הושע ירו לו או עד בוא חליטתו. —

גם סלדש לא יכול נשוא יגנו ויבקש המצא לו רע את חמורקין בן שוע

מאצילי היונים, ויהי לו לאהוב נאמן, לו חשף את כל רוחו ונל את כל מסתרו, ויקו לשמוע ממנו תנחומות מסירות על סבלו; לו הביע מצפונו על אודות אהבתו העצומה את העלמה היהודיה, את אסתר, ויתהלל כי ישחק לפחד אביהו ולא יחת מקצפו ורגונו, ולא ישמע לקולו לעולם לקחת את אנגעס, אשר נקעה נפשו ממנה לאשה.

ונפש המורקי, אשר דבקה באנגעס מאד, שמחה בעל כל הון לשמע אזנו דברי רעה, ויאמר בלבו: הן ידעתי את מריו ואת ערפו הקשה לעשות את מחשבתו אשר יחשוב ולא יתנחם; אין טוב לי כי אם להעיר את רוחו לעזוב במעוז מחשבותיו, לבלתי תת און קשבת לכל אשר יאמר לו אביהו, לנאמן תוכחתו וללכת בדרך לבו — ואז לי משפט הירושה להאזן בנחלת ישרה עלי, אשר עזב הכסיל בשאט בנפשו; ואבי אנגעס, אחרי הודעו כי בזה פלדש ולעג לבתו האהובה לו מאד ומיר כבודו בקלון, כי לבכו נטה אחרי בת עם נכוח בעיניו נמאס, אחרי עבריה — יקצוף מאד ולא יתנו לבוא על פתח ביתו, ולנקום את נקמתו ממנו ימהר ויחיש מעשהו לתת את בתו לאיש אחר — לי — הטוב ממנו ואשר כלתה נפשי אחריה, כי לא נעלם הדבר הזה ממנו גם לא נסתר מרעיתו. — כן חשב בן פריץ זה וכן בצע את מעשהו.

— בזרועו הנטויה וכחו הגדול, אמר המורקי בלשון חלקות, יהפוך הזמן כחמר חותם לא לבד את כל אשר על פני הארץ ומחקריו, כי אם גם בהשבות אנוש; לזר ומאוס לפנים יקרא הזם הוד והדר, ולדבר אשר ישר אז בעיני אבותינו בשנים קדמוניות ימלאו שחוק פיהם בני ימינו; ללעג ולקלס היה לפנים הנער, הבוחר לו אשה כמות נפשו ואינו הולך בעצת אביו אשר נטל עליו לאהוב את האשה אשר הוכיח לו; ופי הוא זה האיש, בן הדור החריש, החפץ לראות באשר בנו, יאכוף עליו לאהוב עלמה אשר אין נפשו ולבו עליה? על כן נכריה עבודת אביך אשר בסוד הסוחרים לאיש נבון והכס יחשב; ולא אכחד סמך, רעי, כי לוא יצוני אבי לעשות כזאת, אממתי און משמע ופיהו מריתי — כן אעשה גם אני, השיב פלדש בהרון אף, לא אמכור את נפשי להיות עבד עולם ולא אצמית חיי לצמיתות, אך מה אעשה את יונתי תמתי, את אסתר? הלא רוחה זרה לי ולא תתן לי הניגה לאהבני, כאשר יהלתי מראש! כל עשרי ורכושי כאין וכאפס לה נחשבה, את רביד הזהב עם אבני יקר אשר שמתי לפניה השליכה הלאה ולא הפצה גם לנגוע בו, ולפני ירח ימים גרש גרשתי מחנותה ובקול מצוה סקדה עלי לבלתי בוא עוד אליה —

— עבריה, בת נכזים ושפלים, לא תאדב את בן נוצרים נכבדים ועלם יפה האר כמון? — אשתאה לשמועתי, זאת לא תוכל להיות; אין זאת כי אם אביה העברי העור עות צדק והבכיר עליה אנפו לחיות לאשה לנער יהודי לא תאר לו ולא הדר, והיא עוזבה ועצובה רוח, ואין מתעורר להחזיק בה, — שמע נא את אשר איעצך, אחי, הנך באהבתך הגדולה רפה ידים ולא תוכל עשות מאומה, שלחני נא אליה תחתך ואני אדבר אתה על אודותיך, כי לשון

למודים לי, ואמתי כמל תול על לב נשים להמותו אל כל אשר אחפין, — אולם יען כי איננה יודעת אותי ולזר תחשבני, הואל נא ותנה לידי מכתב אהבה אליה, בו תשפוך כמים לכך נכה פניה ובדברים נעימים ונמרצים תבקש מלפניה לחמול עליך, והגד נא לה כי אם תמאן ותמרה, תשלח אתה יד בנפשך, ועוד דברים כאלה המעוררים את האהבה בלב רכה וענוגה ככה; אף אמור לה להאמין במלאכותי ולשום כי מכמחה ולהגיד לי את כל אשר עם לבכה —

— מה אשיב לך, אח יקר לי, על הסרך ועל אמתך; וכאשר יראתי פן יפול מכתבי לידי אביה וירדפני בלי חמלה בגלותו את און אבי מזה, לכן לא אכתוב במכתבי את שמי, ולכה יגיד לה ידי מי חלו במכתבי. — אך כל אשר נדברנו שנינו יהיה ביני וביניך וכל יודע לאיש —
— כדברך רעי כן אעשה. — ולא אחר פלדש ויכין מכתב גדול ויתנהו לידי רעהו.

*Sejzlo celebrare 25m weddely
zmnivosty*

אורה ושמחה היה בבית סגל; כיום ההוא נמלאו לראשי הבית, סגל ורעיותו, חמש ועשרים שנה מיום כלולותיהם, על כן היה הג לכל בתי המשפחה, הג התונת הכסף, כל אוהביהם הוכילו למו שי: שירי יחידות, אנדרות פרחים נחמדים למראה ונותני ריח ניחות, ענות עגולות גדולות מעשי ידי אמן ועליהן שמות החוננים, וכלי המדה למוזכרת עולם, מנורות רכות האירי בערב כל לשכות הבית המלאות בלי יקר ותפארת, ושפעת אנשים בלבושי מכליל, אוהבי אדוני הבית, באה לדיוש שלומם ולכרנם כיום שמחה לבם, עבדים רבים מהו הנה והנה להגיש אל הקרואים על רקועי פחי כסף שהעע וכל מעשה איפה, ובסלי חרי וספל אדירים תפוזי זהב, ענבים וכל פרי עין, ששין ושמחה השיגו כל האורחים אשר בשיחתם התחלקו למפלגות שונות: פה יודעי ארחות עולם השתעו על דבר החדשות בכל המדינות, שם להקת כנענים נדברה על אודות מחירי סחורות כערים השוכנות על מבוואית ים, תחבולות הסחר ותהפוכותיו; חכמים ונכונים השתעשעו יחד בחכמה ודעת, אוהבי צחוק ומהללות ספרו איש אל רעהו קורות יושבי הקריה, אולתם ומזמותיהם, ומאהבי שחוק הקארטען התגרו איש ברעהו מלחמה על פני שלחנות מכוסים בבגד ירקק — והבחורים והעלמות התאספו בחדר גדול ורחב ידים לחול במחולות לקול כנור נעים עם נבל.

בקרוב הנועדים היו עכרים ונוצרים בני ארצות שונות, על כן גם לשינות שונות נשמעו בשיחתם; גם שלמה ואשתו זבתם אסתר, גם הערץ ובניו וראש ביתו איזידאָר, וגם היוני תחמס ובנו פלדש היו סה; ואדון הבית הציג את הזרים הכאים בפעם הראשונה לביתו לעיני כל מיודעיו, למען יכירו כל הקרואים איש את רעהו.

כלי השיר כמעט השמיעו קולם, קרבו הבחורים אל העלמות וכל אחד בחר ברעהו לשמוח אתה במחול. איזידאָר נגש אל אסתר וישתחו לה ויקראנה לבוא

אתו. והיא הניעה לו ראשה בצחוק געים על שפתותיה ותושט לו שטאלה תחת ימינו ותלך אתו. ושניהם לא הביטו מאחריהם. שם עמד סלדש וישקף עליהם רגעים אחדים בעיני עברה ועם. כי נכזבה תשוקתו לרקד אתה — וילך וחשוף לו עלמה אחרת. קול שאון כלי השיר וקול רגלים משיקות בכל לח אל רצפת הבית האמיטו און זרים לבלתי שמוע דברי הרוקדים ושיחתם מתלחשים ומספרים איש אל רעהו ולצון חמדו להם. איזידאך שם באוני רעיתו כי הוא ברנע הזה צלח ומאשר בארץ. כי נכסף נכסף ימים רבים לגלות לה את לבבו אשר יערוג אליה מיום שזפתה עינו. וכי עתה בא הרגע בו יוכל לדבר אתה ולא כסתה. לחשוף לה מצפוני קרב וכליות נגדה נא לכל הקרואים. וכי מאז ועד עתה תארה רודף אחריו ולא ירפנו. יתצב לפניו גם אם יסתר במסתרים; ויחל את פניה להניד לו האבת ולא לכדה. אם יוכל ליחל כי גם נפשה תדבק בו. ואם לא למרות רוחה יהיה. אם יבוא אל אבותיה לבקש מלפניהם. לקשר לעיני השמש מעדנות לבנותם האסורים בעבותות אהבה מראש. — חכלילות בשת כסתה את פני אסתר לנשטע אזניה — ואולם זרים לא יכלו להתבונן אליה לבדה. כי גם רעותיה התארמו בעת הזאת לשמע דברים כאלה מפי בחיריהן. או כי התחטמו באד ברקדן כאילות — וכמעט פתחה את פיה לענות לו על דבריו קם פתאם הסער לדממה. כי חדל שאון כלי השיר ויכלאו העליוזים מרקוד; אז נשענת על ימין אוהבה ותנהלה לאמי עד קצה הלשכה. שם הניש לה כסא ותשב. והוא עמד לימינה ויאמר לה: "שימי נא כבוד לי. עלמה יקרה. לחול עמדי לבדי היום". ותען: "שוב הדברי".

כל העלמות הוציאו מחיקן מניסבירוח לפחת בס על פניהן כי השרב היה גדול מאד. ועבדי הבית החישו להניש להן מים קרים. מרקחת וקרח-מתוק להשיב את נפשן. — אז כמשיק דבורים היה בכל החדר הגדול. כל העלמות התחרשו וכל אחת חותה דעה לרעותה על דבר עדי השלישית. בנדיה ושערות ראשה. גם נדברו על אודות הבחורים. ימים קומתם ולבושיהם. תכינתם וכשרון רגליהם לפזו ולכרכר לפי תקות הזמרה. גם באיזידאך ישבו ותדברנה. זאת אומרת: יפה תאר הוא לולא חוסטו האריך למעניתה. גם את ראשו לא ייטיב כנכון ושערותיו כנות הצמר; וזאת אומרת: תעית. אחותי. יפה הוא להלל. ובכל זאת לא יכולתי לאהוב אותו לעולם יען כי יסיג אחר ולא ידבר את איש מנאותו ורום לבו. או כי הוא יליד כפר לטוד מדבר ומסחד לבו. למשכנות מכיריו; והשלישית אומרתה צפצפה: ראינה. אחיותי. כי כצל הנהו על יד אסתה. עומד על עמדו ומטקומו לא ימוש. ובכל רגע ישחק אליה ויצחיל לה פניו. מי יודע מטרתיהם? — אחרי כן נגשו שתיים או שלש בתולות אחרות אל אסתה לדבר אתה. וגם סלדש קרב אליה וישאל שלומה ויבקענה לצאת אתו כמחול. ותען: "לא אוכלה. כי בידי אחר כל עתותי ומחולתי היום". אף סלדש חרה מאד בשמעו זאת ויחרוק שן.

הנוגנים הריעו שנית גבל וכנור. המכרכרים קמו ממושבותם לחדש ניד

רגליהם והבית יטלא שאון; גם איזידאך ואסתה יצאו כפעלם בתוך הדמון. וכאשר התמולדה היתה כעצם תמה חדש איזידאך את שאלתו ויאמר לה. כי אין דבר אשר יעצונה לענות לו כאשר עם לבבה. או אמרה לו: חמאת אשרי לא נוכל כפרה הוא מרי בניס אינם שומעים בקול אבותם; הורי עודם מהזקים בדרך אחיהם כפולין לבחור לבנותם אנשים כאות לבם מבלי שאול את פיהן; אף אמנם לא כמחשבותם מחשבותי. ככל זאת כנסל כבד וכבד ממני להאדיב את נפשם במריו להניד-להם: באיש הזה בחרתי. אותו קחו לי. כי הוא ישר בעיני. — הכעסתי אותם עד כה תמרורים לכרי בהשיבו את פניהם ובמאסי כאשר בחרו המה. ועתה. רעי. אחת אנדי לך ולא אשנה. אם לא יבצר ממך מזמא למצוא חן בעיניהם. אז אבוא אחרוך ומלאתי את דברך; ואולם אל תשכת. כי כל חפצים לא ישוו בעיניהם ביחש אבות. ואם גם זה לך יכל תוכל! — וימחר איזידאך וען: עלמה יקרה. יושבת בסתר לבבי. ככל נפשי אודך כי לא העלמת ממני דבר. ואם השכלתי בדרכי לקנות לבכך ולרשת אהבתך לי לעולם. עוד איחל כי גם על אבותך אתגבר וקרבתני יחפצון. — ועל דבר היחש. דעי נא יפתי תמתי. כי לא נופל הוא מיחש משפחתך. בדבר הזה עוד אנלה לך נצורות ולא ידעת אותם עד הנה. האח! מי כמני נבר יצלח בימינו בתבל ארצה! —

— חדות לי דברך. רעי. מי יתן ואבוא עד תכונתם לפתור אותם —

— כעת מחר אָקָבֵד לבוא לביתך. או אפתח לך. ידירות נפשי ומחמד עיני. את לבבי. אשר עתה הוא לך כספר החתום. אז תראי ונהרת. וידעת כי בחרת באיש הוכיח לך אלהים מראש. חכי נא ותערב עליך תנומתך בלילה הזה. ואני לא אתן שנת לעיני מרב שישוני —

אסתה הביטה אליו בעינים מלאות אהבה וחסד. וישטאלה התנודדה מעט תחת ימין אוהבה מהמית קרבה וכליותיה. ותאמר: עיפה אנכי. אישכה. אטח וירוח לי — וינחנה איזידאך חיש אל כסאה ותשב.

כחצי הלילה היה משתה גדול בבית הזה. מעדנים ומגדנות לרב ונהרי נחלי עסיס שמחו את כל הקרואים והצהילו פניהם. איש דברים אחד ערך מלין אל אדוני הבית ובאמרי נעם הראה לדעת. כי השלום בין איש ובין חברתו ואיבת בריתו תפארתם על דרך החיים. הוא ירבה כבוד ביתם וכל נבון ומשכיל יתן להם יקר ויהללם. בראותם כי סוד אלה עלי אהלם. הוא האיר פניו אליהם ואל צאצאיהם אתם ויחד על שלום יתענו; לא בעשר ברכה. לא כהון עתק אשר נבר כי אם בשלום ביתו. וכל איש ישר ישמח לראות את אדוני הבית ורעיתו כי חטט ועשרים שנה עברו למו מיום קשרו לבנותם בעבותות קדש. וגם היום שלומם חדש עמדם כיום צאתם מחפתם. ועל כל אלה ברכם יושב שמים בעשר וכל טוב. כל הקרואים מחאו קף וכל איש הגיח ממקומו וכוסו בידו. ויקרב וינע ככוסות סגל ורעיתו ויברכם. — כל עת האכל ישב איזידאך ממול אסתה ועיניו לא שבעו. לראותה הביט אליה ונהר; גם היא התנבבה להציץ אליו ולשמחנו במאור עיניה. —

כל הלילה אחרי כן לא נתן איזידאר לעפעסיו תנומה ויחשוב מחשבות
 אך יצא דרכו העולה למרום אשרו יען ידע כי עוד באבן-גנף אחת עליה ואם
 בה יקשיל לא יוסיף עוד לקום. — אסתר לא הכחיזה תחת לשונה את אשר
 עם לבבה ותפק עיניו לראות כי נכון בידו יום עמל, בו יגבר כל חילו לקחת
 נפש אבותיה ולמשוך לו חסדם; היום ההוא קרב לבוא, השחר עוד מעט יעלה
 ואחריו יצא גם השמש על הארץ, ומי יודע אם יביא לו מרפא בכנפיו, ואם לא
 יעלים עצה ממנו; כמה ישיב לב אבותיה עליו ולא ירסו בו גע אחד כל מבצרי
 תוחלתו אשר בנה זה ימים רבים. — זאת ידע ויבן, כי לולא מצאו תארו ומצבו
 חן בעיני אבות אסתר עד כה, לא ערב השדכן את לבו לדבר אתו דבר, וכי
 בסרם בא אליו, אל איש נכרי אשר לא ידע מתטול שלשום, לפתותו ולהעלותו
 בחכתו, כבר הפיל במכמתרו את אבות אהובתו — אך עתה, בבוא היום לדבר
 אתם, הנקל להם להשיב את פניו ולבלתי כרות אתו ברית אהבה, כי יחשבוהו
 לזר מארץ רחוקה אשר את שם משפחתו לא ישמעו מעולם, והוא מנסבות
 נסתרות לא יכול לגלות להם זאת. — וכרב שרעפיו שוה לנגדו דמות אסתר
 הגאהבה והנעימה, ובעיני נפשו ראה גם את פניה זועפים — על כן שנתו ננזלה.

ואשה אחת מנשי פולין, עבריה, באה בבקר הישכם אל בית שלמה; היא
 היתה בת ארבעים שנה, גבוהת הקומה, יפת מראה בנעוריה ועתה רק הרבות
 יפיה שרדו על פניה אשר קמטו ולא מוקן; כי אם מעמל ותלאה; לבה לא
 היה צפון משכל ותדע לערוך דברים בהשכל אף לגנוב את לבב הדבר בה
 בערטה, שמלותיה עליה, אף אם ערוכות בתכנית בגדי העבריות בנות ארצה
 העירו בה כי כמיר מצאה ידה ולא תדע מחסור, כי היתה לבושה שנים ועל
 ראשה מספחת יקרה, גם על אצבעות ידיה התנוססו עינלי זהב עם אבני יקר; —
 שלמה ואשתו יצאו לקראתה ותאמר להם כי דבר לה אליהם, ויקראוה לבוא
 אל הדר האורחים, וישמו לה כסא לשבת.

— מי אף, נברתי, ומה הניעך לבוא אלינו?
 — האם לא ידעתם מי אני? אך שבחתי כי זקנתי ועל כן נכריה אני
 בעיניכם; אני דבורה, אלמנת אפרים אחיך! — ברגעים הראשונים חדרו לקראתה
 כי זכר אחיהם הכת האדיב את נפשם, ובלעדיו זאת האמינו כי עניה היא וסוערה,
 ואליהם באה למען יחזיקו ידה ויסעדה בעת צרה — אך כשומם עין על
 שלמותיה היפות במחו כי שנגה היא מלפניהם, וימהרו להגיד לה: שלום בואך!
 באמת לא הברנך, כי זה שלש עשרה שנה אשר לא ראינוך; גם עלינו עברו
 חליפות רבות ושיבה זרקה גם בנו, היסבת חסדך עמנו לבוא אלינו ולפקדנו,
 יהי נא בואך ברוך! —

— לבי ישמח מאד לראות את פניכם; והעלמה הזאת בלי שפק אסתר
 בתכם —
 — כן הדבר! נערה קטנה היתה אז בצאתה מתבלה ועתה תף בנדלה.

another
 evil Polity
 Jew enter
 the scene

בת, אמר שלמה, האשה הזאת היא דודתך, באה לבקר בביתנו. — אסתר
 החישה לנשת אליה ולחבקנה, דודתה נשקתה מנשיקות סיה.

— ספרי נא לנו, אמר שלמה אליה עוד, את כל מעשיך בעיר מנורך ומה
 הביאך לאשדות? שרה, טהרי והביאי לנו טהעע ונשתה יחד —

— אחרי מות אישי נשארתי בחסר כל ולא ידעתי מאין יבוא עזרי, עד
 אשר נתן אלהים בלב סועלי צדק וחסד ויתנו לי ידים לערוך לי חנות לכרת
 כל מאכל אשר יאכל, אז החלתי לראות מעט מעט ברכה במעשי ידי, שלמתי
 גם כל נשוי, ואם לא עשרתי ולא מצאתי און לי, אך גם מחסור לא ידעתי עד
 היום, כאשר עיניכם תחזינה; לבד אם אזכרה את דבר בני, הבן יקר לי, אשר
 כעוף התעופף ודואזו יאמרו איה, ודרכו עד, עתה ממני נסתרה — לבי יכאב
 בקרבי ומתי טוב לי מחיו! — ותקריב את מספחתה אל עיניה למחות דמעתה,
 — גם אנחנו, אף אם שמונה שנים נזו ועברו מיום חלף בך ואיננו, בזכרנו
 אותו נרנו, ועינינו תרדנה דמעה, כי לא ידענו מה היה לנו, לוא ידענו כי חי
 הוא, גם אם מעבר לים שם קנו, לא הישבנו בך, ונקל היה לנו כל עמל לבוא
 עד תכונתו, לאחוז אותו בזרועות אהבה ולהביאנו שינית אל ביתנו, אם רק
 לא עזב דרך צדקה ומשפט ושומע בתורתנו. — אמרו נא, האם לא שמעת על
 אודותיו מאומה, ואם לא הגיע עד אונך ממנו שביך, דבר? —

— כעבור שנה אחת אחרי אשר עזב את ביתכם, הקשבתי ואשמע מפי
 עני ארח — אשר לא חדלתי לשאול את פיהם יום יום — כי נער אחד
 בדמותו וצלמו היה בעיר רדוויליאן על גבול ממלכת עסטרייך, וסחר אחד
 בחמלתו עליו לקחהו אתו ויעבירו מעבר לגבול והלאה, אך כי היה העלם הזה,
 מה שמו, ואנה היו פניו טועדות? לא ידע איש בכל הארץ, ואולי היה נער
 אחר, ואולם לבכי יגיד לי כי עודנו חי, מת יצפה בלב ואותו לא שבחתי גם
 עדי רגע; ולא להים איחל כי עוד ישוב וראה את אמו האמללה ועצובת הרוח,
 ועוד ינחמה לעת זקנה (וכדברה הוציאה אנחות ממעמקי נפשה אף כל שומעיה
 נאנחו), עתה הנני פה זה שלשה ימים, חפצתי להניעך את הרופאים כי
 החליתי, גם אשובה ואחקורה אולי אנדע פה על דבר בני —

אז זכרו שלמה ודבורה את ימי נעוריהם ואת כל הקורות אשר קרו אותם
 בהיותו עדנה על אדמת עיר מולדתו, וישאל על אודות קרוביו ורעיו אשר בצל
 צדיק אחד אתו התלוננו, ויהיו לו למשוש לב זכרונות ימי הענג אשר בלה אתם
 בחבל איש האלהים ובחצרותיו בקרב המהנה הנדול הבא בירח האיתנים לחזות
 בגעם רבו, מנגנו וקנן ישעו; וישב ויספר, אשר ספר מאה פעמים ואחת, כל
 הגפלאות הרכות והעצומות אשר ראה ואשר שמע מפי אחרים — כאיש חיל
 בימי זקנה ושיבה מספר לאוהביו מסעיו ותלאות ימי עלומיו על שדות קפל
 בימי הרג רבו, שש לחדש בכח זכרונו גם כל המקרים הקמנים אשר אין לזרים
 חפץ בהם לדעת אותם, והם יסערו פיהם בשמעם מפלאות הבל כאלה לא
 בעבור כי ישאפו ויצטאו לשמוע, רק יען כי תרדמה נפלת עליהם, אחרי כן אמר

שלמה: שבי נא אהותנו מה ואל תצאי מזה כי אתנו תאכלי היום לחם בצהריום, כל חדרו ביתנו לפניך, כי המודות אף לנו. — שלמה ואשתו קמו ויצאו לבוא אל החנות, ונתן אסתר עם הודתה, אישר ישרה בעיניה, ותדברנה על דבר אשדות ויושביה, מנחם והליכותם ודרכי חיהם, שבתם וקיימתם, צאתם ובואם, וכרוב דבריהן העבירו לפנין כל מכירי הבית הזה, האנשים והנשים, תהלותם ותרפתם וכל מעבדיהם.

— עתה, אמרה דבורה, הגידו נא לי בתו, הנה באה עתך עת הודים, ולא אוכל להעלות על לבבי, אשר אבותיך ישבו שאנן ולא יבקשו לך רע כחפץ לבך; האם תמו כל הצעירים לימים פה, או כי ביניהם אין גם אחד אשר לו נאווה תהלה? לוא ישמעו אבותיך בקולי, כי עתה יכולתי למצוא איש כלבבך גם בעירנו, גם נבונים גם משכילים אתנו, גם עשירים ונכבדי עם.

— רע עלי המעשה, הודתי, להגיד לך את כל אשר אתנו פה, אבל לא אוכל לכהד ממך האמת — ועיני הלא רואות כי טובת שכל את ודוברת שלום לנו — כי החוקות מסחשבותי מסחשבות אבותי; הבה וביטו אל יחס איש ואל משפחתו, ויקר בעיניהם נבר אשר אלה לו גם אם כסיל הוא ובער, נבזה וחדל אישים, ויחיש עתידות נוראות לי עדי לקבר אוכלה — הלא טוב לי לישבת בלמודה ושוממה מראות לפני דמות מראה ונגאלה כל ימי חיי, או לישבת בסוד נכער מדעת ולא בית אדם לו יומם ולילה, ואני לא נסכלתי לשום לבי רק אל מראה איש או אל קומתו, לא בזה כחרתי, כי אם במשכיל יודע דעת אישר לפני אנשי כבוד יתיצבו, כאיש ישר טהור כמלאכתו ואשר הוועו לו משלת להטריפני לחם הקי בכבוד, ואם כטחו אמצא לא אישאל עוד מי חמה אבותיו, הם הלכו ואינמו ולא עוד ישובין, ואנחנו פה בתבל ארצה לא עם יורדי דומה נחיה, גם הגדולים אשר כארץ היו לא עוד יקיצו ובקהלנו ככודם לא יחד. — ותאננה, ונמפי דמעה כרסיסי טל התגלגלו מעפעפיה על שושני לחיה.

— אהבתיך, אהותי הקרה, כי לא מנעת את הדבר בתוך חכך ותגלי את כל מסתוריך; זכית במסמך וכל דברך אמת; הנחמו נא והבליגו עלי יגונך, עוד תמצאי את אשר תבקשי. — אולם נפלאות ממני ולא אדע כי בעיר הגדולה לאלהים כאשדות לא פנישת עד הנה איש נעים שיש ועושה צדק, כאות אבותיך, גם חכם ונבון כאשר אהבת? הן רבים עתה פה בני ישראל מכל קצות הארץ, ובתוכם ילדי משפחות גדולות ונכבדות, ואם לטרה לאבותיך לחקור ולדרוש איש אשר כזה, ימלו נא את הדבר על איש הבינים, על שדכן אשר בעד בצע כסף יחפור בעסק, יתור ויחפש עד ימצא —

— איש כזה הולך ובא מדי יום כיומו אלינו, גם עלתה בידו למצוא את האיש אשר אנחנו מבקשים, אך אכי אטם אונו משמוע לדבריו, יען כי נפלא ממנו יחש האיש ולא ידענו, ואל השדכן לא יאמין כי היו אבותיו אנשי השם — ומי הוא המאשר אשר תעשירי אותו באהבתך עשר רב? —

— מעיר רחוקה הוא, מווען, ראש בית מסחר פה, שמו איזידאָר —

— ואת הלא ראיתיהו וידעתיהו, ובעיניך מצא חן? אל תכחדי! —

— הוא בעיני אלהים ואנשים מצא חן, גם אכי יכבדהו, אך משפחתו ממנו נעלמה, מאבותיו לא שמענו ואין מכיר לנפשם פה, ועל כן סר לב אבי מאחריו ולא יבחר בו. — דמעות חדשות האירו כאבני אקדח בעפעפיה — ותמרה דבורה ותחבקנה ותמשכנה אליה ותאמר: השקמי נא, עלמה חמודה, ימי קשי ערף אבותיך לא ימשכו, עוד מעט יחמנו ויכיטו כי הסכילו עשה, ואז יאמרו טוב לכל אשר תאמרי אף טוב; ואם תחפוצי אדבר אתם משפטים ואוכיחם על פניהם למען ישבוו מאון ולא יוסיפו לענותך עוד, אך ישאלי נא בראשונה את לבבך, הפשי נא כל חדרי נפשך, אם לא שנית בראה ואם לא טהרת להוציא דבר, ואולי אחרי כן לא תשני באהבתו תמיד; שקלי נא במאזני הצדק, אולי אהבתו אותך לא לארך ימים, כי אם שלחבת סתאם אשר עד ארניעה תכבה ואיננה — הן עודך רכה בישנים ואת האנשים עוד לא תדעי, יש מתעשר באהבה גדולה ועצומה ואין בל! —

— לא אוכל להתאפק מהביע לך את כל רוחי, הודתי, אף אם היום הזה הוא הראשון אשר בו על קרבתיך אתענני; לפניך אישוך שיחי אולי ירוח לי, כי נלאיתי כלכל בקרבי ולא אוכלה. — דעי נא, הודתי, כי באהבתו בסחתי ולא אפחד, יען כי הוא איש תם וישר, ולא בפעם הראשונה ראני אטש בבית שכננו ברקוד יחד כל הערב — ודברי פיהו אלי הלא כה כאש, כמותם כלב קרבקרה לא יצאו, כל הגיון רוחו היה על שפתותיו, נפשו התנערה בעפר כלאה ותופע על פניו, ואני נשאתי את עיני ואראנה בכל הוד תפארתה, וידעתי כי בכל נפשו ובכל מאדו יאהבני — ואהבתי אליו גם כן בתמים, לא בת רגע הוא, כי אהבתיהו מיום הכרתיהו כי לב טהור לו — הוא ולא אחר ימשול בי לעולם, ואם יושב מרום יפרידנו, יפקד מקומו בלבבי וזר לא ימלאנו לנצח — סלחו נא לי, אם הרביתי לדבר בלי דעת, ידעתי כי נבונות ותכפרי. — ותפול על צוורה ותבך, — הרנעי נא, אל תקרירי בדמעתך סאור עיניך, לא נביאה אנכי ובכל זאת אנכא לך כי תקותך לא תכרת, ואשר תחשובי לרחוק ממך כים מקדם, ברצות אלהים את דרכך, קרוב יהיה לך ואולי גם היום. — אפס כי לא ענית לי, אם חספת לבחור בי למלאך מליץ לדבר את אבותיך —

— לא, לא, הודתי, הדבר אשר נדברנו יהיה ביני ובינך, הקלותי מעלי את סבל יגוני ואתך בחסדך תשאני את המשא אתי, אך לאבותי אל יודע מזה מאמה, יעבור עלי מה ובאזניהם לא אתאוננה, אכותי המה, אותם אכבדה ובקולם אשמע לעולם! —

ז.

— השמתם לבכם אתמול בערב אל איזידאָר? אם התבוננתם עדי כתכם ואל לבנה כי נמה אחריו? — שאל את שלמה ושרה איש בריא, בראשו קרחה ושתי פאותיו יורדות על גדי פניו עד קצות זקנו ואתו יחד התלכדו, קלמן אחרי אכלו ואחרי שטה אתם לעת ארוחת הצהרים, ברנע יצאה אסתר מחרר מושבם.

— לא כן אחי, למראה עיניך אל תשמוס; כל עוד חסידך וצדיקך היו בעזרי, קרבה לשחת נפשי, וכבר פתי ברעב — לולא שלח לי אלהים קנח ממקום אחר — את זאת אנלה לך סחר — ועין חסידך גם על נשי חוקם ובניהם לא תחוס ואת אגרותם האחרונה יביאו אל בני צדיקים הפושטים עינם מעליהם! — לוא בני יהיה לפני היום, כי עתה לא נתתיהו להמנות את אלה אשר חשבת לתמימים וישרים והמה רחוקים מצדקת, כי אל דרך תבונות לא למדו; ואם ביחש כזה בחרת ובאיש מטשפתה בואת רעתה נפישך לתת לו את כתך היקרה לאשה ישנת עד מאה, כי תפיל הנלה במצויים. — הנדתי לך את כל לבבי ואתה אל תקצוף, כי לולא היתה אסתר בת אחי בעלי כי אז שמתו מהסוס לפני ועתה צר לי לראיתך משלך שישנה המודה בודי החוסם מכאיבים! —

— מהשבותך אלה ורות לי ולא האמת כי בת נכבדים כמך נתן בני משפחתך דרבה דמי, ובכל זאת לא אפתה דלתי לאותה הנה לאיודאך, כים ידעתי כי היא ומה משפחתי.

— אבל כמד נלכדה כבר בפה אדמה, אמר הו קלנך, ואיך תגנה עתה הנה ואכפך עליה יכבד לפאוס מאשה בחרה? —

— מימי הרפה תרגלתי לבתי לעשות את כל אשר אני מצוה איתך ופקודתי תשמרו הנה לבלתי לבת אחי עשתה בלעדי אהבה כי בה תעלה את דרכה —

— לא טוב הדבר אשר אתה עושה היום, אמר הו קלנך, לעלמה אשר נודת לנתיקים הקשים ואסורה ביוקי אהבת איש ישר, אין לך עוד משפט הנאולה להוציאה מבגד ולתתה לאיש אחר — כי אחרית טרה בלעגה, אמרלה ובלמודה תהיה כל ימי חייה, אי כי למרות הצנע תשלום הפגה תעניב את אביה ואת אמה ותרוץ אחרו בחורה — כמה אבות ערשים אמרו לב כמד הפכו את לבות בנותיהם הטובות לשנוא אותם תכלית שנאה, יען כי הכבדו עליהן משפטים כל תחינה כהם; ולוא היו לך עוד בנות כי עתה אמרת: אם כנר תבנוך כך האחת, נהם לא יסתר מעיניך, ואחותה הטובה ממנה תהיה לך למשיבת נפשי אבל עתה, . . .

כה התוכחו שני האנשים האלה; האחד דבק בדרכי שנים קדמוניות לתת עז לכל אם לגזור אמר על בנותיו ויקם לו ורעהו התחפש במעטה הדור החדש להחזיק במעונו לשום חק ונבול לכל אם ולהרחיק מביתו עולמה למען לא תפול עליו הנה כהסור הכנות מעליהן בחוקת הוד את עלן הקשה, שני העברים הנעים ילדי פולין הסה, מכרותיהם ומולדותיהם מארץ אפל וצלמות, שניהם מסנו בקרבת רוח ערש, רוח אצילי פולין, להפוך כל משרה בידם למשיחת לחבל; אך ר' קלמן לא הכחיד האמת בפעם הזאת תחת לשונו, כי אהבת הבעע השתו כרב לקחה להדיח את שלמה למען יתן לו און קשבת, יגמול לו כפעלו ולא יאחר לשלם לו בכרתו הכרית עם איודאך, ואסתר שמעה אהרי הדלת והמזוזה את כל דבריהם, וממעמקי לב הודתה לר' קלמן חסדו, כי לא משך ידו את נעווי לב את כל אחיו בארצה, וידבר על לב אביה להוציא משפטו אור — ותשקום השודדים בצהרים.

— האיש הזה חבר חברים הוא ובחבלי כשפיו לכר את כל קרביה בעפעפיו ובחלק שפתיו לקח נפשה עד כי השכה את כל מיודעיה לזרים ועיניה היו נשואות רק לי לבדו, אמר שלמה, אנחנו השתוממנו לראות את כל אלה יום אתמול, והיום הקרונה בבקר, ואף אמנם מורשי לבכה לא עברו דלתי פיה, בכל זאת לזכרו כשו לחייה ארגמן, ושמו היה לניצוץ לבער בעיניה איש צרבת, ואולם אם אזכרה דבר העין אדוני, כי את אבותיו לא ידע מעולם ומשפחתו היה לו, וכי רק אדמו בייצע רעיניו לפני בתור אדם המעלה — לא אשקום ולא אגיה מי ידע אולי בקהשוכים הוא, אשר לפגשם ברחוב העיר היה לי לבשת ולכלמה, יאמה דלא אמרת כי בקהשוכים הוא ואבותיו היו אנשי כבוד מישראל, אם כי הרעית לנו להבטירנו על שקר! —

— הלילה לא יא עלי על לבבי מעולם לדבר אליכם העה ולא סבותי בנהש איש בני דארין, עדים המסתבים הרבים אשר לי (ויצוא עזרו מכתבים מחוק בנהש בדיני) אכן דעתו לבם כי איש נכון וחסב, הם וישר כשהו לא משפחת דורם, קשים יבדקום לא יעשו פני נעים בזה, ובזו משפחות ילוד סדונו בעלבו — ילא משפט מעקל אצויה גם היום, כי מפני אשה בבודה יעא על בני בני יעבד עליה, ילא איש אשר עינים לו לראות ולא מה מהשכיל לבו, לא יבוננו ויקן תידה לו כי קדווא, ועתה מה הרעותי לבם? האם עשקמינם אי לקרני מידכם מאימה? אם אתם לא תאספו את האוצר הזה אל ביתכם, ין רבים נמנים עתה בארץ, אשר ידעו ידפו לדעת אותה ישיתו ימי הלום ימית ין בכתכם רבות מישראל! —

— סלחו נא לי אשה דבידה, אם אתערב בריבכם, גם אם לא אלי עיבתם מלך, על דעתי כי לא ערקת מברך, שלמה, באמור כל היום כי לבך אינו פנה אל האיש יען כי אבותיו לא לך נודעו — האנשים הוא בערנו? הן דבר אלי יעב סבל אשר ישמעתו היום כי מאלף אחד נטחו בארץ, תהלותיו גם אתה בשרתו, כי הוא נכון וחסב אשר אחיו עצמו ירבו עיר לימים הוא ועשה חיל, כי לב וישר דבר, יען לך עיר, האית איש כשהו בכל עיר מולדתך? הן יכשו כל הנערים שמה המתהללים בפזו ובכבו על ישלחנות הקדושים בארץ, המשתכחים להתחזות ביישישים בשתות יין רב מהם! — הן תישמה ותגיל כי מצאת לבתך איש בישעיים הללוהו, ודברו הו קלמן טובים ונכחים, כי אבותיו לא אנשים כשפל ישבה, כי אם נשואי פנים, מי יתן ותהי אחרית בני כמה, אם עודנו מתהלך בארצות החיים! —

— דברוך מדקרות הרב לנפשי, אמר שלמה, הן תכו לצדיקים, תלעני לחסידיהם וכל בית אבך גם אשך, (וזכרנו לברכה) גם אני וכל קרובי הכירו דרכם הישרה, ובנותיהם נלך כיום הזה, ומדוע לא יראת לדבר בישרים כאלה? פיך הלא יענה כך כי עישי צדקית מה ככל עת, וכי ידם הושיעה לך לחלצך ממצר עת נשבר מטה לחכך; היעשו כן אנשים אשר לא אמון כם, הדוברים עתק בנאוה ובזו על פתי סודנו? הן המה לא ידעו ירחמו אלמנות עזובות ועל יתומים לא יחמלו! —

אחרו אשר נאלם אבה ולא ענה עוד; ולמען שים קץ לדבורהם הכל באה גם
היא החדה ותשב לזמן אמה, אפס שלמה לא יכול עשור כמלים ויאמר לה:
הנני נא לי, בתי אל תכלמי לזכר נכדו נא לאיש הזה אשר רק שלומך דורשו
מה דברת את איזדאך אנשי כל הערב? —

איש נעמה בלחיה לטעם אגרו ותכחש לאמר: לא דברתי אתו מאימה
כי אם הוא לבדו עלים וסביר וקול שאון כלי השיר רק אחת מאלף שמעתי —
— הענה לה כי הענין נפשו בקי הלא תבני כי לא אמנא לו כזה עין
אשר המא כי כן עשית כל הכתובים מימינו לדבר על לב העלמות אשר בחנו
בן לפני דברים את אבותיך הם ישאלין את פי הסודות עד לא ישאלו את
אדמותי אם יאמר לעמך, הנה לי האמת —

הענה אדורה בשמעתי כי ישלמה אבה תדמה לסודות בקנת כספי מה
ישלם סוים מעטת ותתחוק ותאמר: כן הדבר בזה וזה ועוד לי —
— יענה ענת לי על דבריה —

כי לעשות בלעדיך קטנה או גדולה לא אוכלה —
— בתי בתי ידברו בזה נפשי היום הזה יקרת בעני שמעתי! אשר האב
מששין עתה יאה נא גם יאה לי קלמן כי הכל פצית פוך, בתנו הקרה לא
תמנה בני את הישנה לא מעקש האלהים ישלח לה עזרה מקדש ותן לה
הלכה את האיש הכתוב בספרו ואשר את שמו השמע המלאך בקרב צבא
המנים נמנים אפסעים יום סיום נעשה. — ודע אהר כי אין בזה בישראל! —
עדים עבדים ידע הפעמן כמבוא הבית לעבר הרחוב השמיע קולו;
הנני המשית מהה את הדלת ואיזדאך בא, שלמה יצא לקראתו וישלח לו
ימיני יקרא לי לשלום ויבאנו אל הויפה בחדרתי וישם לי כסא לשבת.

— ישבה ארני ותנפיש מעט, הן עף ויגע בלב עבודתך כל היום —
— מעידו לא אפסתי להסוק את ידו והסכנתי לאכול מיניע כפי אך היום
הזה הלאני כי עניני אדבני סבל אנשי עד עלות השחר, ומלאכתי לא אוכל
לאמר כי יום לי יחלו יושם אהר דעתיים לא אישן גם כי אשכב. — שרה וי'
קלמן באי יישבו גם המה ידבורה ותפתחה מעט בחדר המטות עד כי התיפה
אסתה באמרה כי לא נכון להראות את פני אהר בלבושיה כדרכה בבית;
הבידה בקרק מעט ובחפץ כמה עזרה לה להוסיב את ראשה, ותבאנה גם הנה
או העמיד איתן שלמה לפני איזדאך: זאת אסתה בתי, הלא ידעת אותה, והאת
דבורה אשת אחי הבא אלני לדרוש את שלומנו. — איזדאך קם וישתחו
אלהן ויושט ימינו לאסתה ואחרי כן לדבורה, וברנע הוא צחוק נראה על
שפתותיהם ופני שניהם מעט חרו.

— הבאו חדשות היום במאריסיל על דבר מחור הכר שמה? — שאל שלמה.
— המחור הולך הלך וגדול, זה פני המלחמה הנוראה בין אשכנז ובין צרפת אשר
עד אבדון תאכל גם עתה כי צבאות מלכי הכרית באשכנז נחתים כנפות רבות
בצרפת ויבוקקו את כל אסטיהן, כל שדות תבואה השמו וכל חלקה טובה

השדותי — עתה ימחרו הסוחרים מכל מכוואות הימים לאשדות לשבור בה
וסחרו העיר אשר הבניו מערבם טאו ינדלו ועשירו, ורבים מלאו את ידו עשיר
רצונם לשבור איכל בפאדאליעין גם כוואליעין, המבורית ממנה תבואות הרבה
באד — עד כי הם הכסף באמתחת הסוחרים וסחרו יוני אהר אשר אשא את פני
וכשני לא אכנהו עשה נבלה גדולה, כי בא כסרמה אל ארוננו אל העדין,
ויקה ממנו כסף עשירים אלפים שקלים, ולערכו כן לו כמבם חוב אשר היה
בדור מסחר יוני אהר, ואת ערובתי כתם על אהרו המכתב; עתה נלחתי ערבותי

כי לא ישה מאיש מה מעילם, וישם הלוח בתים מערמה בוד המלות מעשה
ידו אפס כי לו לא נבר השקר לפני האמת, ויבדע דבריה מה אל הלוח ביד
ויסבם לאדוני כי מכתב חוב בזה לא ישא מינו מעולם, איתגול שליחי לקרא
את הכול אלני ויבא ולא בזה כי עכסו דברים הנעשו לעשות את הנבלה,
ואיני נעשיתי הימים עבדיהם ערב עיני, לפני אדוני לשלם דברתי במשם
בסמי מלא עם השלום עם הלוח לא אהר לכתוב שנית ולבקש לבסות קלון
לכל ידו לאיש ידו. — הודנו אנשי כמנשי בבית סבל את חוני העשיר ידע
אשר היה ידו עשירי אדוני בזה גם כל עניני אשר לא עשו בסוד, ולי
למש עניני בתי את יסבל ואת דבריה, ודבר לי מה הלכות דברים נעשים
ילשני הענינה בזה יען כי יא הודו פניא דבר מפי ושתתי את כל בתיך
על כן שני עקבי כל הערב באשר בלתי הלך ובאשר עשיתי נעם גם הוא
וישטע יקשים את כל אשר דברתי עם אדוני ידע —

— אצטם אנה שלמה אנשי מומת מה הניעם יקם יקפיו בכל בידך
כי ילם ויאיש את אהרו יעורו לבסות פשעים כי ותגברו, ולא יליו על עינם
בקרל יב יעל אהרו בני ישראל ותכללו ותנבלו בכל עת משיא והפאי
עלודם דברים אשר לא כן, ואם איש אהר יהא כי לא יהלל הישא מקרב
האין ידשו להשמיע בראש מושם כי רעים והמאם כל העברים יעל כל
עדת ישראל יא הקלן יען כי אנהו לא נעשה כמעשיהם להסתר כל עין
ופשע כהחשבים, לכל רשע וערום טאתו נעשה כגמול ידו —

— קצת ידו לשפיש מישירים אהר איזדאך כי מטינו העמים האלה יושם
מעשיהם וישטעו הדברים מה טוב: אהבת אהם המפורשת כסף בנדה על כל בנה
ויוחן רשע ולא יבא במשפטו המילדת פישעים והמאם כראותם כי נאמן
עונם כנגד עני השופטים, כאשר יעשון חוננו. — או הליכות כל איש
לעברו מבלתי כסות שיקרי און, וכל רעת אנשי מרמה תגלה בקהל ואין להם
סרהם וכדונם עליהם, וקשרו קשות, למען ישטעו ויראה כמעשה העברים. —
אשר למראה עיניהם ישפטו יכברו הראשון על פני האחרון ויאמרו כי מאדבת
היונים לכל בני עמם יעשון כדבר הזה, תחת אשר העברים איש על אחיו לא
יהמולי, יאם אל תכלית נחקרה, נפקח עינינו ונראה, כי רק אכינו בני ישראל
יבגדו בנד וענייהם יהטאו למלא נפשם כי ירעבו, ואשר ידו משנת לא ינבי
ולא יכחש בעמותו, ישמח בחלקו ולא ימעיל מעל, על כן העני הוושע בודד

ואין סגן לו; ובין ילדי ארץ יון העשירים, אשר ידם מצאה און למה, לא ילשו לעשות מעשיהם ור מעשיהם, להרבות כבוד ביתם ולהגדיל הילם, לכן רבו גם רעיהם המכסים פשעם, וכאשר התעב עליהם הסוחר בבית מסחר אדוני, בא רעהו ויהי מחסוהו — ארסה כי מים אתמול והלאה לא יעז איש יוני להרף את שם ישראל בפניו, כי כבוא שני האוחזים אליו להחניף בחלקות את אדוני למען לא יבוא את הדבר לפני האלהים, שפכו בוז איש על רעהו כשפת יון, ומצא הנטול היה קשה כנהישה להניד למצולו, כי גם ידיו תעשינה כמו אלה, וכי לא אחת ולא שתים שלח עזרתו גם לו לפדות אותו ביום רעה, עת משה רגלו ונפל באשמה גדולה ונפשו היה ללכת במסילה העולה לארץ גורה, אשר הוריה לא ישובין — ואני מלאתי פי יחוק לרובם ואמר להם כשפת יון, כי לא טוב הדבר אשר רב עינים לרבלים איש את רעהו מעונות מסתרים — ויהרו מאד בשמעם מפי שפת ארצם ובהספי לעג בקשוני לבלי גלות את מסתרהם; ועל כן לא נשאתי היום את שמותם על שפתי —

היננים מתחללים בנפליהם ובהכמתם להרע, ומשל הוא בפיהם: הוודו הוא ניכר ואיש תככים הושי (ציוניטער) עם יערים יותר ממנו ויכול ללכוד בערפתו שני הודים, יותר שאת לינו, כי הוא יחטוף ברשתו ויולך שולל שני בישוים — אבר שלפני יכל בני החברה ישקו ככל לבנם לתחלות היננים, אחריו כן קמו מבסאיתם יחלו להתהלך אנה ואנה בכל החרוים, ונכרת הבית בזה לערוך בקרב האכל ילחן גדול ותקרא לכל בני הבית לשתייה טהע. שלמה שאל את איזדאך להניד לו משפטו על דבר מקומו באשדות אם טוב היא בעיני יאם יש את נפשו לשבת פה עד עולם ולבלתי שוב עוד לאסטרויך ואם לא נפלים יושבי העיר הוואת בדרכיהם מאנשי וויען.

— אנכי איתי למושב לי אשדות, השוב איזדאך, כוהוא רכלת העמים ומסחרה גדול מאד ואין דבר אשר יסבני לעזובנה ולשוב לאסטרויך, גם כנעניה נכבדו ארץ כסוחרו וויען, יאת בנות העיר הוואת הפלאתי, כי הנה מוצאות הן ישכל טוב יתר מבנות ויען, וכבואי היום לבקש לי עזר כנגדו, אנקשנה פה ולא ישמה — וכדברי הבוט אל אסתר הוישבת מטולו אשר ארסה עצם בניני.

כדתיבם לשתייה טהע שבו עוד אל החרר הגדול; וישלמה קרן בעיניו אל אשתו ותלך אחריו אל הלשכה בירכתים, שם התיעצו להכין המענה בפיהם עת יחלה איזדאך את פניהם לתת לו את בתם לאשה; ואחריו אשר העמיקו עצה להיטין או להיטמאל גמר שלמה אמר להשיב את פניו, כי אחת דבר ובה החוק לבלתי שלח את בתו החוצה לאיש עד אם יודע לו ערך משפחתו, ומי יודע את אבות איזדאך מי המה, אולי רועי צאן היו או תופרי נעלים, אשר יהיה לו לבשת לדבר אתם בשערי, ועיני שרה שפכו דמעות, כי צר היה לה מאד להעציב את רוח בתה היקרה אשר בעבותות אחבה נמשכה אחריו בחירה, ותפחד מפני מחלה עזה פן תדבקנה אם ימאנו לטלאות את משאלותיה; אך אישה הקשה את ערפו ולא שמע לדבריה — ועד המה התעשקו פה, התיעץ

ה.

איזדאך את אסתר שמה לדעת מה ידבר את אביה, והיא ספרה לו כי הודתה לחמה היום את לוחמיה וכי גם ר' קלמן התאזר לערוך אתם קרב, וכי אביה ילך עמם בקרי, יען כי משפחת אהבה מוודה לו — ונכל זאת עזרה אותו לנסות אל אביה דבר.

בחרר גדול ורחב ידים הודו בכלימות יקרים כסאיתיו ושלחנותיו בתפארת פתוחים מעשי ידי אמן, קירותיו עמד עד הספן אהוים צבע דקמתים, ויועית חוד והדר עלי החלונות, ובועזן מראות גדולים כלילי יפי במסגרות זכב להם סביב, מרבדים עלי המעפה ומגרות בלח גדולה תליוה ממעל בתוך המקרה — ישבת **אננעם** עלי כסא עגול ויפה לפני בנה רננים גדול ותננן; ואל השלחן בחרר השני מטולה ישבו אמה וכחור טוב ואין **המורה** ישבו יתלחשו על דבר מקרים שיננס וילדו יום בעיר — ולילא עין קשרת המאבאק עלה במקשרת המורקי אשר ביה, כי עתה גם בהדיום כלילי יפי האלה לא נעים היה לשבת, כי היה ירק, בעלים ושמן פשתים, אשר אכלו בני הבית הזה בעת ההוא מימי היום הגדול, נתנו את חתונם בכל ארץ — ואחריו אשר האריכו לשיקתם קם המורקי ממסאו ויש אל אננעם.

— מה תגל נפשו אם יישב בעניקי, יתה לטן אתי מארבע ידים, הלא ידעת כי מים חלתי הודתי את חליה עין המפאים לעטניד הענה וישדע, וכל יזיד איש להפריע את מנוחתה גם בקול רביום, וזה בני נאלם בניו ילא ישמע עוד קול זערה בבתי —

— טוב, אפס כי אין עתה לי בנינות חדושת, יכל אשר אתה יאך מה נושנה ולא יכלא ספקי עד כי ישע אבי פארחה בימי האביב ואסוף גדולות ישובות —

— נבחר לנו אחת מבנות מאירבעער בראבערטהרשה, הלא נעומית הנה מאד, נקה נא את יחסדי מהמחזה הרביעי — וישבו וינננו, בדעת ישירון הריצו שיניהם את אעכעוניהם, זה בלה וזה בלה, על כלי השיר, ומקיל ישאיו והמיתו לא שמעו הנמצאים בחרר את דבריהם.

— לא במקרה בחרתי בנענה הוואת, אמר המורקי, כי הסד הפצתי מאתך, עלכה יקרה, ותחת אשר איזבל, בת תיכך שבס' סיציליען, בתחננים ובקיל בוכים בכתה לפני ראבערס, אשתחזה אנכי ואמרעה לפניך, יודות נפשי, וחיים אישאל ממך, אהבתך, כי בלעדה חיי אך מות —

— השיבעתיך עד כמה פעמים רע, לעזובני ולבלתי לכת אחריו, כי קילך יהיה כקול תועה בישיון, אין ענה ואין קשב —

— שמעי נא, בת, מדוע זה תרשיעני ותפקדי עלי עין, ואם קסם על יפי פניך ועז בעפעפך לשום רגלי כאילות לרוץ אחרך? הן לכך יודע כי אהבתי אותך גדולה ועצומה מאד, כי זה שנתים ימים כצל אלך בעקבותיך, לא לקחתי

את לשוני להתעך בשקר ולא על נקלה שניתו בדברי תמיד והבטחתך באהבתי.
כי כלתה נפשי באמת ובתמים להתלכד אתך כבנות עולם. — על בערך
אין עיני ולבי, הלא תבינו? יען עשיתי ומצאתי אין לי? העוד לא תאמיני?
הטעם לך האותות והמופתים האלה? —

— חדלו את דברך שחת; הן זאת לא עזקתי אענה, אם נאת לפתות
אותי בשפתך; תעוה, הוצאת משפט מעקל, אם תדע כי ברוב דברים הטע
כי אדבה אלקי; לא טמע הוא אשר מיונק ביום נשעו תחיה אחרי כן נפן אדתי,
כי הוא כמעטקי הנפש תעלה נעה לטעם פתאם, וכרע תגאף תתנבה ולתום
נכהה תניע. — ואם זה שנתום יצום לשיא פתך כלתה שית קטנה כי לא
תעלתי! —

— דברך נאטנו מאד, ופתה אים יאסום מלכני אדתי, כי טעט שפתי
עיני עליך כפעם הראשונה נפעטתי היותי נכבד עיניו יין ברכת בעפעפך
ותמחצי אתו ולא נרפאו מפעיו עד היום; ולמה תקפצי עתה חמך ידע עיני
לפיו את אשר טיפה אכזרי הכות? חטלי נא עלי ימיון וכעם את נפשי
הציאי! — מדוך הנאת יעידני בערך כי גם לכבד יפה את נעם ילא יתן
אמלל אשר תישלח ליטוי! —

— האזינה נא רע כי אעך דברי תרסיות אאמיני לך לבי עוד עזקתך
כי אמת ידך הנד ותאמיני; אסם הלא תבין כי זאת לא תחובני לאיום גם
איתך, הן גם באפי נשמת חיוב לא נשלת אבני מתי, גם לי לא הוזה בנשמתו
כרך, ולמה לא תשכיל על דברי אילי נתון הוא כבד לאשר כי כחתי; ואם
כן הוא איך תדבר אלו תתננים לדעתך לך? — ובלעדי זאת, תשלה אשר
תדרוש ממני אולי אכזריות המה הוא לעלמה קשת רוח אחרת אשר עינה
כלות אלקי; אתה לא תשים לה רגם כי נפשה תעדיג אלקי, אתה לכך תקשיה! —
ואחרי כל אלה, הלא דעת אם לא שמעת, כי מנצית שפתי אבי ואני לא
אמיש אשר יגורו אשר יקום, כן הווינו משתהותי עד עתה, וכן לא אערום את
לבי לעשות כטוב מעיני לעולם! —

— כל אשר אמרת יגדיל נפשך מעיני ונכבד הנך ויסוך אל משמעת
אבותיך יתמוך כבודך, ואם המה עד היום לא ציו עליך לאחוב את בחורם את
איש בו רעתה נפסם, הן לא אדבה תקוה, כי עוד יתן לי אלהים כלכני וכי
יבחרו; ואם נפש עלמה כאחד המקומות נכספה אלו, כאשר השבת, לא פישעו
ולא חטאתי, כי אנכי בזאת לא סבית, יען כי רק את לבדך לכבתני ורוחי
כקרבי ישחרך כהלום וכחקי! —

— ברבע זה בא אל החדר אדוני הכית, בלבקי ויעזבו המנננים את מקומותיהם;
אננעם ננשה אל אביה ותשק את ידו ותצא, חמורקי יושב אל השלחן לדבר
אתו על אודות הקרב אשר ערכו לקראת ישראל; ויספר חמורקי כי מכתבים
רבים הגיעו לאכזרו מן הצירים הקלים אשר שלחה, וכי הכל נכון על אפניו
וכל דבר יצא בעתו ולא היטיא, ויוסף להגיד לו; אמנם יגרתו מפני אנשים

plan the program

אחדים אשר באה נפשמ כבודנו, נבחרו לכ אשר קצרה ידם להסתיר מעיניהם
המצפצפים והמחנים את כל אשר ישמענו וראי אי דעה ולא יוכלו להצפין
בקרנם דבר סתר. —

— כקהלנו נאו רק ישרים ונכבדים ואת הישירים ההקני מאתנו, דבר אין
לנו עמדם על כן לא נפחד. —

— אנהנו נשפוט רק לצרעה עיני ולא נוכל להדור למעקקי לב כל איש,
לא אצויה דבה על מדינתו ומינהעונו, כי באמת תבינו לכם המה יודשי שלומנו;
ואולם יש בהם אנשים אשר בלי עתה יוכלו לבניה כנא כדעוואם מפיהם מלה
אחת מלה סוד, אשר רגם לני דעה ביהלם. —

— כי המה האנשים האלה אשר בלי האות יהתי נחלים על ראשי? —
— אלה הנאים אל כתי העמים ואם יתרוועי. —

— גם אני שוקר על דלתיים יום יום הני טיפי לים מעיני קונה סם
גדלתי, כי לא איהל להשבות את כל עסדתי ולדת את האידה המקשדת
את כל יגלוי עיני איש אל ידעו, וכפעם בפעם אדבר לים שלום ואישית
לדם יתן אחרת יוכל את תכלית שגאד שנאמרו, כי מאד אלו עלום
ביני עולם, אבני נבד המד לני על כל המעני. — יתלולתי לוי מוסתני עדים
נאה וכרע לנסתה לרביא על דל שפתי את דעפן מששיות לבני, מששלת
האזין נתן על עם נתעם ונאלה יד, על כן לא איהל לעשות עמם יע קהל
עסוכהחובות קרוב, כהפעל לעפן דעת בני אדתי כי את האלהים אני ידא באמת,
יאזיב את ידבי, אך את אשר לאל ידו להרע לים ולששיותם במחשבותם,
מקום סתר, למען יספוך עליהם ועמי לא אהדל לעשות ככל עת עדי מששיתם.
רבים סמם הלמתי באגרוסי הרוק עד שפך דם עלורם, רבים סמם דמי כסנתיים
מידו כי עקרתי את עיניהם כמקלי השטן כהערו; גם עלע גם כסת מידו להם,
ועל קול יללתם וזעקת שגום וכבאוכיהם כעל יליל הרוי יע, כמשבני איתם
כרשתינו התענתתי, פעמים רבות עזקתי בקרבי כמד כשפך נוי ביתי ואמחותי
דרך החלונים כשנינים וכשלושים על ראשי יהודים עיכדים כרחוב סרו ומאים,
אשפתות ונללים, ועננ שבעה לה נפשי לראות את דיהודים האגרוים האלה
נכהלים ונחפזים ספחד הנשם הנירא והנאלה הוזה, אשר העלה פתאם כחנתו
כאסם וישחית את יטלותיהם ומנעיותיהם, וכסרם נשאו את ראשיהם לבעלה
להבים מאין נאו להם כל אלה, כבר נכסרו החלונות ועקבות הענן אשר המסיר
עליהם לא נודעו. — מי יתן ויעשו כל החרדים אל דבר אלהים כמני! וככל
אלה כפגשי עברים סוחרים אשחק אליהם, אשתהוה ואדרוש את שלומם, וכי
מששטת עד יצוקה כי לא ידעו לעולם!! —

— אך מה תאמר, אדוני, אם לכ נערים מאחוני הוונים ונה אחרי בנות
ישראל, אשר תוכלנה כטרסה לחפור את הסוד מטמטמונים? —
— אם כחורים אחדים כשל יקשלו כפח הנשים האלה, הן רק למלא תאותם
כי ירעבו ועמוקות מני השך לא יגלו להן. —

trials with Jews over 27

Powered stop into on them

about to give away his friend

— ואולם, אדוני, אנכי ידעתי בחור אחד בן-גדיבים הרודף בכל לבבו ובכל נפשו אחרי נערה בת ישראל, אף אם תדחנה בהרפה מעל פניה, כי אהבתו אליה כאש עצורה בעצמותיו באמת; ואם רק תקרוץ לו בעיניה הן ישליך אחרי נור שלום עמו ומוכתו ולקח אותה לו לאשה —

— אך מי הוא הכסיל הזה אשר אחרי עיניו לבו הולך? —
— הלא ידעת את פלדש בן תחמס אוהבך, הוא נפתח על עלמה יהודיה! —
לשמע אזוני חרד כלבקי חרדה גדולה.

— מה הגדת לי, צעיר לימים, השקלת במאזני הצדק את דבריך? איש הולך רכיל הפיח לך זכבים ובהפוך האמת לו — אמנם לישנו דברה שקר —

— לפה זה, אדוני, תחשבני לאויב פלדש להאמין בהרפת מעשהו? הן אנכי אוהבו ורעו מתמיל שלישים! שמע נא, אלופי ומיודעי, ואספר לך כדברים מעטים: הוא נלאה כלכל אהבתו לאסתר בת הסוחר העברי שלמה ברחוב סרחון, וכאשר השיבה את פניו ולא הפצה דברו לשלום, התחנן אלי להיות מלאך פניו ולהביא אליה ממני מכתב אהבה, הא לך מכתבו אשר דרכו על פני יוכה, ואתה אל תרשיעני כי רכיל הלכתי — ויוציא את המכתב מחיקי ויתנהו לבלבקי.

gives him the love letter

לכך-ישלח והכלילית כמו את פני כלבקי הליפות בקראו את המכתב, ועיני המורקי אורי — לוא תפתח השטמית את פיה לספר לנו שמחתה כראותה לנגד עיניה זכוב אמלל נוע ינוע במסמרתה, כי עתה אמרנו כי ישמחה בזאת היתה גם בלבב המורקי הנובל כראותו לפניו את זכחו, את פלדש, אשר על חרבותיו הפין לבנות בית כבודו.

revenge

— אחת אשאל טאת אדוני, אמר המורקי, לבלתי הגד לפלדש אוהבי כי השפתי את מסתרוה הן רק מאהבתי איתו למען לא ילך שולל באולתו עשיתי כל אלה —

— עתה ידעתי את אשר לדעת הפצתי, הוא הדבר אשר דברתי, כי היהודים הטח בעוכריו בכל עת, ואולם צדקת בשפטך כי מרב אהבתו אל העלמה ולמען מצוא הן בעיניה יביע לה את כל רוחו, כאשר הגיד שמשון לדלילה את כל לבו, גם ברצונה יקום באהבתו ובחמלתו לנואל בית אביה ואולי גם למושיע עמה. . . כי יעצתי, האסף ואסף המכתב הזה לאמתתה, ואתה, רע נעים לי, הואל ושמע לדברי: אדמה כי אסתר העכריה לא תפלה בין כתבת יד פלדש ובין יד איש אחר, על כן כתוב נא בשמו מכתב אחר אליה, בו בוז יבוז לה על קשי ערפה ויתן אותה לגדופים על אשר היא, בת יהודי איש בליעל, ערכה את נפשה להשיב את פניו ולהכלים נוצרי בן אמונת אמן; ויכחש לה כי לא היה עם לבבו מעולם לקחת אותה לו לאשה, כי אם לשוכבת חיקו. — ידעתי כי כבר מצאה ירך למשוך בשכט סופר, לכן הושה נא ועשה כאשר דברתי —

replace it with falsified letter

ויסחר המורקי ויטלא משאלות אדוני הבית, ויכתוב את המכתב ויחמטנו ויקח כלבקי את המכתב ויתנהו ליד עבדו הנאמן בכל ביתו, ויצו עליו לסדר ולהביאנו ליד העלמה העכריה אסתר בת שלמה ברחוב סרחון, ויעש כן.

— עתה אחי, אמר כלבקי, המכתב אשר נתת לידי יהיה כמוס עמדי עד עת מצוא, ואתה שמור פתחי פיך לבל יהיה לי לפחתה, חלילה לך להגיד לאיש מזה דבר, כל האדם כימי עלומיו יסביל עשו, ואם חמאת נעוריו תזכרנה גם אחרי כן, הן יכלם ולא יוכל להרים פניו לאיש לנצח, אשרי האבות היהודים לגדל את בניהם למשפט, לבצור רוחם ולכבוש את תשוקתם בעודה רכה, ובזאת תשכח אחרי כן ולא תזכר עוד, איחל כי גם אשמת פלדש תשכח בימים הבאים; איש תבנות הוא, זים יבוא ויראה את משונתו, יתנחם וישוב אלי וארחמנו ואאהבנו —

Khamulci regrets the betrayal

כרעם יחריד איש פתאם וכל קרבו יתפלצון, כישמעוה דעה בכאה פתאם תשבר לב, כן החרידו דברי אדוני הבית את המורקי, כרעיד ומשתומם עמד לפניו, צנת ישלג אחזה את כל בשרו כראותו כי כל תחבולותיו טאפע, וכי ישם כל מכצרוו מחתה באולתו — בראייתו כי גם סבלות פלדש אשר הראה לעיני השמש לא הועילה לה להמורקי, לפלאות את אשר אוח מראש — לקנות כליות אננעם יפת התאר — וינחם כי בגד ברעהו, ויבן כי טוב היה לו לאמין במסתרים את רוח אסתר לאהוב בכל לבנה את איש סודה ולקרוב לבותם תחת אשר עתה הכדיל ביניהם לעולם! —

בעשרת הימים לא נתן פלדש ישנת לעיניו כי תשובת אסתר נעדרה; ללכת אליה ולשאל את פיה ירא ויפחד מפני אביה וממרגליו הרבים אשר כתרדו ודאו את כל צעדיו; גם רעו המורקי הסתתר מיום הלך במלאכותו, שלש פעמים היה בביתו ולא מצאהו. ישבתו הבית מעט אמרו עבדיו! על כן נהיה ונחלה ועז פניו שגא, וכאשר נקרא אביהו פעם אחת בערב לקהל מיודעיו ברחוב רתוק מכותו, התנגב פלדש לצאת העירה ויבוא חיש קל לחנות שלמה, אך כמעט שזפתו עין אסתר כדרכו על מפתן ביתה הפכה לו ערף ולא פנים ותנס החדרה, וכרנע יצא אביה ויבוא אל החנית, כראות פלדש זאת השתאה לה מאד, חרה היו לו מעשיה ולא יכול להגיד אותה, ולמען לא יהיה כמתעתע בעיני אביה קנה בחנות דברים אשר היו לו אך למותר — אחרי כן סגר גם הוא וילך לדרכו סר וועף.

hurt by her rebuttal

20

כמעט שבו שלמה ושרה אל בני ביתם, הקריב אליהם איזידאר ויאמר בלאט: הסיכוי נא עמדי לשמוע שאלה אחת אשר אשאל מאתכם, וכאשר דבר סתר הוא, על כן אחלה את פניכם להקדל מתוך בני ביתכם כמעט רנע ולא תקשכנה אזניהם את דבריני, וילכו יחדו אל לשכה אחרת וישבו. השודים כנהרים.

— אנכי בן עשרים ושלש שנה. אשר עדי, לי הנגעו הימים כס אוכל להתהלל ולא לשקר, כי בברכת אלהים עלי כבוד מצאה ידי להשתכר ולבלתי לאכול לחם עצלות, שכני אתי למדי להטרוף לחם חק בכבוד לא אותי לכדי, כי אם גם אשה כבודה ובנים, אשר (אם יאר אלהים פניו אלי) על ביתי יספחו. — לא תמול בטחו בני אצילי המסחר אף לא שלשום, כי אם זה חמש שנים הכירו רדכי והפקידוני על כל אוצרותיהם וכננה יצא צדקי וכשרוני, כסחו ולא בישו. — לא קרובי ובני משפחתי בחמלתם עלי ספחוני אל אחת הכהנות בביתם, כי אם זרים בחרו בני להציבני לראש בתי רבלתם וכבוד לי הנחילו. כל אלה אמרתי לכם לא יען כי גבה לבי ורבו עיני, אך יסודתי בדברי פי חכם: "במקום אשר אין מכיר לנפשו יוכל כל איש להתפאר: רב העליליה ויודע דעת אנוי, הנני סה רק ששה ירחים ואולי לא בא שמעי עד אונכם, על כן מצאתי את לבבי להגיד לכם פי אני —

— את שמך הטוב כבר ישמענו אבר שלמה, נעים לנו מאד לראותך בביתנו ונודה לך טובך כי כבודנו נגד בני עמנו לבוא אלינו ולהתרווע אתנו — עד הנה היה כל יושני וכל הפצי לבנות לי בית נאמן להכין לי מנוח לימים יביאו ועמלי עשה פרו כי נחלתי יספרה עלי, בה אוכל לבלות ימי בטוב; אך מה יסכן לי בית אם כי לחדד אישכך, אם לא יהיה לי רע כלבבי, אשר ידו תכין עמי ישובב נפשי ונאכל בסוכה חלק כהלק, ימים רבים בקשתיהו עד שמשצאתיהו. — נעזוב נא את דרך בני קדם בה הלכנו חשך ולא אור, עת אנדת בחור ובתולה משיני קצית הארץ, גם ככלי ראות איש את אחיו — בידו זרים נוסדה ואסרו יחד בעביתים על פי אנשים אשר חברו שני לבנות רחוקים בבעע כסף — ומה היתה אחריתם? ההתן רכוש את הכלה גם אם עינו לא שזפתה, והיא כרחל לפני גוויזה הובלה, כי חזקו עליה דברי אבותיה לעשות את אשר מאתם כלה ונחרצה, וכמעט התחברו בחרצבות קדש ויצאו מחפתם לקול כנור ועוגב, נפקחו עיניהם לראות לפניהם שוחה עמוקה בה פתגים וצפוניים, ונפשמ עליהם אכלה לראות מנת כוסם ריב ופצה — — כי האהבה נעדרת! — על כן רבו מאד מחומות ומכוכות בין אנשים ונשיהם, וספרי כריתות היו בכל עיר בעדת ישראל הדשים לבקרים, הלא טוב איפוא לנו ללכת בדרך אחינו באשכנז, שם עצת שלום בין בחור ובתולה עד לא יכרתו שניהם ברית עולם, שם ינסו איש את רעהו במסות עשר פעמים וכמאנוי הצדק ישקלו עתידותיהם אם חיתם באור תראה ובאהבתם יישנו תמיד, ואז לקשר לבותם קדוש יאמר ועל רוב שלום לעולם יתעננו! גם היום בחלה נפשי באיש רבינים ולא נתתי לו מהלכים בינינו, טוב איפוא נשתעה יחד ונדבר פנים בפנים בגלות לעיני השמש את אשר עם לבבנו, כי כבודנו לבלתי הסתר דבר ולהציג את האמת עדומה באין כסות כזב ומרמה. — נפשכם נכספה לראות את כתכם הנעימה צלחה, לכן מישרים אשפוט כי שנאתם מאסתם ללכת בחקות אחינו בפולין להסגידנה אל עויל למרות רוחה ולהשיבנה עד דכא; והיא גם היא יודעת מאם

ברע ובוחר בטוב ולא תתן לאיש להטנה אל כל אשר יחפוץ; אף לבי לא הלך עם שוא ולא נפתה על מדושים, חן עלמות רבות ויפין לא הרחיבוני ולא הולכיכוני שולל. — עתה הביאני אלהים עד הלום, מה שנשתי את אשר לראות אריתי, את כתכם היקרה, היא פתרה לי את חלומי אשר הויתי ימים רבים גם בהקיץ; מה מצאתי את אשר כמטמונים חפשתי, ככתכם לבדה כל חיי רוחי ורק באודה אראה אור, והיא כבר רוחה ותכונתה חקרתי ימים רבים ותדע כי אהבתה לי יאתה ובי כי ימיה בניעמים תבלה, יען כי נכון לכה בטוח כי ידעתי חין ערכה ויקר רוחה, ועל כן אהרי נשתה. — ועתה עיני שנינו נשואות אליכם, בידכם כל עתותינו, אתם לברכם במלה אחת על לשונכם תוכלו להביא שמחת עולם על האשינו ולהרנין שני לבבות עד נצח! ואם הוא לא גלתה את אונכם עד כה ולא הנידה, זאת תפארתה, יען כי ענתה סנה שפתיתיה, והיא בחרה כי להיות ציר לכבה, שלח אליכם לישפוך בחיקכם עשתנותיה — אמר ודברים גם אנכי לא ישמעתי אך בנתי לרעה! — אנא אל נא את פנינו תשיבו!

— צדקת בדברך כי כל ישענו לשוב את כתנו משיש דרכה, ועוד אוסף להגיד לך כי כל עמלנו מאז ועד עתה גם אשר נשא ונסבול בימים יאתו הוא להרדינה על בנתי אשרה, וכל אשר אתה רואה לא לנו הוא כי אם לה, ואולם כאשר אתה גלות לנו את כל לבבך, לא נמנע גם אנחנו בתוך חבנו את כל חפצנו הסבת ושמע: יקר בעיני כל איש כבוד משפחתה, ואם עמי הארץ יתימרו באביתיהם אשר עשו לנו יש עולם כנבורותיהם וכמלחמות תנופה או באדיריהם ומושליהם מקרבים יצאו, אנחנו נצדק ונתהלל בכבוד נכורי החכמה והדעת וכיקר אמיצי לה בתורתנו, אשר גברו חילים גם בתום וישר, במשפט וצדקה. — יחש אשר כזה לא בחון ועשר יקנה איש, ואת כוז משפחות גם אם אלפי זהב וכסף לו לא יתחתנו בני אצילי בני ישראל, כי כבודם בקלון לא יסירו, כל רכוש האיש אשר נתן לו את כתנו לאשה כאין וכאפס בעינינו, כי ברכנו אלהים בכל וכנספו אין לנו חסין, שם משפחתו ויחש אבותיו לברם ירחיבונו, רק המה יעצרו לה לרשת אהבת בתנו, כי ער לנו מאד להכלים את אבותינו הגדולים בארץ ואנשי השם ואשר זכרם יעמוד לדור אחרון, בהספח על ביתנו איש אשר את אבותיו לא ידענו ולא שמענו, סלח נא אם לא נכחד מטך, כי אף אם יקרת בעינינו ונכבדת, וכל מעשיך יתנו לך כבוד ויקר, בכל זאת לא נוכל לאספך אלינו הביתה כבן, עד לא נבטח כי גם אבותיך כבוד משפחתנו לא יחסירו. — על כן אם טוב בעיניך, הואל נא להגד לנו אם אב ואם לך ופי המה? —

— הרק אך בעבור הדבר הזה תחשכו את כתכם ממני ובלעדוהו אין מעצור עדי? —
— אפס זולתו, ואם קמן הוא בעיניך ראש כל מאויי נפשנו הוא, כי לא נחפוץ אשר כבודנו יחל, גם זאת ידענו כי בית והון כצל יעבור, וענוה ויראת

הי ינחילו אבות לבניהם אחרים; על כן נבחר רק בכך שוע ונכבד ואם ישרה אשר התנחלו לו מוסר וצדק -

כנים דכריכם אמר איזידאָר, ועתה אם לאיש ישר נתתם אתי עד כה, כאשר אמרתם, הן תוכלו להניד טאחרית ראשית, כי גם אבותי היו אנשי אמת ויראי אלהים. אפס אל תאמינו כי אתהלל במת שקר אם אמר לכם, כי משפחתי לא נוסלת ממשפחתכם, ידעתם כי מישרים אדבתי ושוא ודבר כזב לא נשאתי מעולם על שפתי - וכדבריו מלא פיו שחוק.

אולם השטיענו בחסדך מי המה? מה טוב ומה נעים יהיה לנו לדעת, כי כבוד בית אבותיך לא נוסל מכבודנו -

אם רק זאת לדעת נפשכם הפצה, הואילו נא לקרוא לכל בני ביתכם ובאזניהם אדברה, כי גם בתכם הוקרה נכספה מאד להקצוע אל נכון דבר משפחתי ולא במקום סתר אנידנו -

נלכה יחד אליהם ושם נשמעה -

וישובו מהלשכה אל החדר הגדול, שם היו אסתר ודכורה גם ר' קלמן

וישבו במעגל מסביב לשלחן גדול, ויפן איזידאָר אל שלמה ושרה הנושבים

לימינו ויאמר: אתם מצרתם בי להודיעכם מי אני, לא אחרי ואמלא משאלותיכם,

אך במרם אנלה לכם שמות אבותי הואילו והאזינו את כל הקורות אותי

בימי חרפי - בעוד הייתי נער ורך ציה וינין מצאני, כי מת עלי אבי ולא

השאיר אחריו מאומה ויד אמי אולת לנחלני כאשר יאתה (דבורה נאמחה

בצאת הדברים האלה מפיו), ויחמול עלי אחי אבי ויאספני בצל קורתו, דודי

ורעיתו היו אנשי חסד וטובי לב, לא חסרתי ככיתם מאימה, גם זהב הוילו

מכיסם ללמדני תורה, חסדם ואמינותם לא אישכה לעולם - אך מיטובי התחלכו

בארץ אבותימי, את כל מעלליהם הקדישו ואת אשר לא עשו לתיעבה חשבו;

הראשונים ידעו רק חכמת התלמוד, על כן גם אותי בנתיבה הדריכו וכל מדע

וזולתה זרו כמו דוד; ולוא הקשבתי למצותיהם כי עתה הייתי היום גם אנכי

מלמד עברי, כסיל אוכל במסכנות לחמו - אך רוח אחרת היתה אתי

גם אם צעיר לימים הייתי אז; את התלמוד אהבתי, בו עשיתי חיל ושם לתהלה

אף קניתי לבית אלה אשר רחמו יתום ואין עוזר לו, ואולם לכבו נכא לי, כי

עליו לבדו לא יחיה האדם בתבל ארצה, גם קנאתי בשכנני, בעוללי שעשועי,

נערים כפני אשר הישנו חיל במדע ותבונה וידהם עשו תושיה, כי מפי מורה

משכיל בקשו חכמות ולשונות, ולי לענו כל היום כי בערתי וכסלתי, והמה

פתוני ימים רבים ואפת להתחנן אל דודי . . .

שלמה קם פתאם מעל כסאו וימלא כרגע ספל מים קרים וישת, כי אחוזו

השבץ, גם שרה עשתה כמעשהו ותשת גם היא, ואסתר המשכלת הרימה

שמורות עיניה ותכס לנכח המדבר, כשומע פלאות ומקה בתמהון לכב; דבורה

לבדה ישבה בהשקט ובבטחה על מקומה, ור' קלמן ראה כל אלה ולא הבין

מאומה, אחרי רגעים אחדים, כאשר נחו ושקמו מעט המקשיבים לקול המספר,

Isidore spills the beans

אמר עוד: ולבקש מלפניו כי יעשה עמדי חסד ואמת להורני תבונה ודעת, לשון וספר, כרעם נורא מחריד נפש היה מענה דודי: "הנך נבל ואיש בליעל ו' גם דודתי התרננה אלי מאד ותחרפני - לא מדע לב אף לא בעבור כי קפצו ידם משלם מחיר המורים, כי הסדם ואמתם גדלו מאד ועל נדיבות קמו - רק יען כי החזיקו בתתם וצדקתם מנער ויחשבו את השולחים ידם לגעת בעץ הרעת, מבלעדי הנמרא, לשופיעים, ואת החכמה לבת תפתה באה לארץ החיים להשחית נפש צדיק ולהתענו בתהו לא דרך, אפס תשוקתי ללמוד קדחה בקרבי נאש ולא יכולתי לכבנה, לכן המתקתי סוד את רעי בני בית שכננו ויתנו לי בסתר ספרי אישכנו להנות כם בלי מורה, וכאשר יגורתי מפני אף דודי ודודתי וחמתם, חטאתי לכדי עת ישנתם כל אנשי הבית נמו הפכתי לילי ליום ואתענג על הספרים אשר נתנו לי מאדכי; אך לא ארצו לי נשפי השקף, וכפלים לקחתי בכל חטאתי בלילות, כי בלילה אחד כשכתי לכדד לבטח בחדרי נפתחה פתאם הדלת. . .

Isidore is their nephew!

פני שלמה ושרה הלבינו כשלנו ויקימי מנסאותם, הוא הימין והוא השמאלה ויתהלכו בחדר לארצו ולרחבו, פערו פיהם לדבר ולא ידעו מה תמהו איש אל רעהו ונאלכו, ואסתר נגשה אל איזידאָר ותלמוש עיניה אל פניו אף שלחה חציהן השנונים אל עפעפיו, כמו אם הפצה לחדור להן, לחפש מצפוניהן ולהקדע את אשר מקדם לא ידעה - ועמלה היה לשיא, כי הוא נצב במולה שקם ושאנן ועחוק על שפתיו; ור' קלמן השתומם אל המראה וקם גם הוא ויגש אל שלמה ויאמר אליו: מה היה לכם כי קמתם פתע כלכם ממישבותיכם, נבהלתם נחפזתם, הי נפשי כי שבתי אחר מדין כל אלה -

ראשי, ראשי, השיב שלמה, מכאיב עו אחוזי עד כי חשבתי להתעלה, שרה, הטובי נא לסמכני במרקחת כי חלה אני; אסתר, חושי נא גם את והביאי יין לחוק את לבי, כי כחי עובני - שתיהן מהרו והביאו כאשר צו ותשבנה על מקומותן, גם שלמה שב למקומו וכל בני הבית הטובו את לבם במרקחת ויין, ור' קלמן צמא מאד לשמוע קורות איזידאָר, ויאמר אליו: ספר נא בחסדך, אדוני, אחרית תלאות ימי עלומיך, זכרתי כי לקחה אזני מקרה אשר כזה לפני שנים רבות, זכרתי הימים שכחתי איפוא היה האם לא שמעת, שלמה, מזה דבר מעולם? הן כח זכרוך גדול מאד - ויבט אליו שלמה בחרון אף ויאמר: לא סופר דברי הימים אני לכתוב קורות יושבי חלה, אולי שמעיה כזאת הגיעה עדי ואשכת, (ויפן אל איזידאָר ויוסף עוד) אך בכל אלה לא באנו עדנה למחוז הפצנו, כי עוד נפלות ממני משפחתך, והמקרה אשר השמעתנו היום לא נרע מהדברים אשר לא ידענו דבר -

לא אוסיף עוד לדבר אף לא אשוה לנגדכם את המחזה אשר היה בחדרי, יען אחת הנדתי כי לא פרי רע לב היה פעל דודי ודודתי, המה היו יראי אלהים וחושבי שמו, וקנאתו אכלתם בעת הזאת ליסר קשות את אשר חשבו לעון גדול מנשוא, ועל כן גם אנכי כבר יצעתי לשרש זכר המחזה הזה מנפשי

ותעל בידי לשכחנו והוא עתה כלא היה. מי יתן לי כנפים אעופה אל אנשי חסדי, לא לבד להגיד להם כמו פי כי סלחת, כי אם גם להודות למו בעל תנולמם עלי, כי אלהים חשב פעלם לטובה להוציאני למרחב, כאשר עיניכם רואות. ואחרי כל אלה לבי במזח כי גם המה עזבו את מחשבותם ורוח חדשה עתה בקרבם, כי הימים הראשונים נפלו וכל איש הראה לדעת כי חטמה ואמונה נפגשו, יראת שדי ותמונה נשקו; ואשר יחוק ויאמץ דעי הוא ראיתי כי חכמי השכילו לנהל את בתם את יחידתם בארה לקח ומישרים, והיא כחכמתה והחב לבה עתה תתהלל! — עתה הואילו פנו כי כי להגיד לכם משפחתי למותה, כמראה ולא כחדות דברתי אתכם ולא חדשות השמעתים! — העוד לא תבינו מי אני? אמי! לא כסתר אקרא לך עוד אמי, כי אם לעיני כל! — ויקם ויעמוד על רגליו יתקם גם דבורה חיש ותפול על צואריו ותקרא בקול גדול: הכירו נא את בני, אשר אמרתי לא אראנו עוד בארץ החיים! —

כל בני הבית הדרו מאד, כל איש עמד כחמר מקשה ולא דבר, ישרה רעדה בעלה נרף כרוח עזה ותתפוש בימין אסתר להסמך עליה, ושלמה פתח חלתי עיני לראות את איזודאָר בראית מלאך יורה פתע מן השמים. — אז קרב אליהם איזודאָר ויאמר: שלום לכם, דודי ודודתי! אני יצאם בן אחיכם* אל תזכרו לי עונותי הראשונים, אך זכרו נא ארבתכם אלי! — ויחבק להם וינשק להם, ואל אסתר אמר: כרוכה את לאל עליון, אחותי נחמתיני בהיותנו שנינו עוללים, איחל כי תסיפי תנחמיני גם עתה, אנא אל נא תכלמי לנשקני, הלא יצמד וישרך אני! — ויחבקנה בורעותיו וישקו איש את רעהו, רגעים רבים התרישו כלם ואין דובר דבר, שלמה ושרה לא האמינו לבראה עיניהם, לא שבעו לראות את האישי יפה התאר הזה אשר כארה מארץ החוקה דרך על טפתן ביתם, כור לא ידעו תפול שלשים בא אלהים, ועתה התהפך פתאם לבנם אשר גדלוהו בימי חרפו ואשר אבד להם ימים רבים — לשמו ולזכרו עד הנה יסרום כליותם, כי באשמתם הלך ולא נמצא, ועתה הגוה לפניהם בעצם תמו, כלו יפה אף נעים, מוצא חן ושכל טוב, משכיל ונשוא פנים — מאת אלהים עשה פלא היתה זאת.

אז אמרה דבורה: לא עתה התנדע לי בני ולא קרוב אשורנו, כי זה כירח ימים אישמחה ואעלצה בו, ואני הסתרתי מכם את הדבר הזה, יען כי חפץ בני לראות איך יפול דבר, היכצא חן בעיניכם בתור איש נכרי אשר לא שמעתם את שמעו אם לא, ואחרי אשר הצליח בידו חפצו לרגל את לב אסתר ולחקרו ויבטח כי דבקה בו לאהבה אותה, ובראותו כי נשא פניו ממום, דרכו ועלילותיו ישרו בעיניכם וגם נפשכם רצתה בו, לבד כי חפצתם להוציא תעלומות משפחתו אור, היה עם לכבו להתודע אליכם, אפס גם בשורה טובה בחפזה לבוא מרות

(* איזודאר שנה גם את שם משפחתו בהיותו בארץ נכריה.)

פתנים בקרבתה, על כן השכיל לנלות פני הלום על מולדתו מעט מעט, בספרו לכם קורות ימי עלומיו. — ועתה נודה לאלהי השמים כי לא עזב חסדו ואמתו ממנו וישב לנו את אשר במצנת לב קראנו ימים רבים: אוי, ועם יודתי כור השכנוהו; ואתם הלא אמרתם כי גם לקצו ארץ ואיים רחוקים מהרתם לקראתו לוא ידעתם מקומו, עתה, בהיותו קרוב אליכם מאד, אל תאחרו לאספנו אל ביתכם ובכן ישב בקרבכם עד עולם, הן במשפחתו לא תבושו עוד. — ולמען דעת רב טובו אספר לכם צדקתו ואמונתו ואהלל לכם עלילותיו אשר עשה עמדי להפליא. — כמות עלי אישי חסר לחם ונקיון שנים מנו לי, קויתי לישועה ורחקה מני, כל קרובי עזבוני ונכרתי הייתי בעיניהם, ובכל חסידים אשר שפתיכם ישבחונם לא היה לי מרחם, והמעט אשר מצאתי לי בועת אפי, בתפוח כתנות לבנות הארץ לא ישק לי לכלכלני, עד כי בחרה מחנק נפשי. — והנה לפני שש שנים איש אישכנו זקן ונכבד, ניתן מערכו בצמר בעיר כנור, ואשר גם בנותיו בחמלתן הפקידו מלאכת בנדיהן על ידי, שלח לקרוא לי לביתו ויאמר לי, כי ישוע אחד מארץ החוקה הודע את עניי ומרודי חמל עלי וישלח לי עזרו מאה שקל, וכי הוא מסתתר ויפאן להגיד לי את שמו. — וראיתי לקחת מתן מיד זר לא ידעתיהו פן אהיה לבו; אולם חוקי עלי דברי הישב הנכבד ובאלהים נשבע כי מיטיבי חפץ חסד הוא, אל שדי נתן לי רחמים לפניו ובספו לא ידרוש מדי לעולם ואפתי, ומאז עשיתי לי הנות, כאשר ידעתם, מצאתי ברכה במעשי ידו ופרי מסחרי נתן לי לחמי ומישי וכל מחסורי, ומכספי לא נגרע מאומה; ולא עברו ארבעה ירחים וקול הזקן קורא לי ישנית ומאה שקל עוד בידו, לשוא נסוגתי אחר ומאנתי לקחת, כי ישם בחזקה את הכסף באמתתתי ויאמר לי, כי מן הוא והלאה פקדו עליו אדוני מסחרו באשכנו לתת לי שלש פעמים בשנה תבן כסף כזה, וכי אולת תהיה לי לכלתי קחת את הברכה אשר הובאת לי מאיש רודף צרקה אשר כסף לא יחשוב, כי הון עתק לו, שמעתי לקולו ואקח ואמר בנפשי: לא אבוא עוד על סף דלתו ולא אקבל עוד מידו מאומה, אך בבוא יום השלום אחרי כן בא אל ביתי ויאצני לקחת מידו עוד וינה את הכסף אצלי, כאמרו כי פקודה נמרצה לו מבעליו לתת לי ואחרי דבריהם לא ישנה, ואני בכל עמלי וערמתי לא יכולתי להציל מפיו דבר אמת ולהודע, כי הוא המניף מסתרים עלי נשם נדבות בכל עת, כי רחץ הזקן בנקיון כפיו וישיבני כי גם ממנו נעלם שמו. — כה חלפו חמש שנים ויבקיץ וחרף לא ישבותו כל ימי הארץ ויבואו במועדיהם, כן שמר הזקן את עת בואו אלי והכסף בידו, ולשוא והבל תרתי בלבי לדעת, מאין יבוא עזרי, כי מחונני הסתיר פנים ממני ולא ידעתיהו. — ואני ראיתי בטוב ולא מנעתי את לבי מכל ענג כפרי יגיעי ובתבואת הוני, ואהיה נכונה בכל עת להשיב את כספי, כי אמרתי סן משנה הוא, אולי יום יבוא ובעל הכסף יביאני במשפט; את סודי לא גליתי לאיש וגם הזקן שמר לפיו מחסום, למען לא יחסדני שומע ולא ילעג לי. — עד כי לפני ירח ימים בא אלי ציר שלח מפה ויגד לי, כי

איש אחד בא מווען דער גדול אליו לי, וכי הוא טחכה אל כואי, לא התמהמהתי ואבוא הנה למלון אורחים. האיש הבא ביום ההוא אלי היה איזידאר. — בראותי אותו עורקי החלו להשתער, כעי רתחו בקרבי, וכפסל חזק במסמרים על מקומו ולא ישיב כן נצבתי לנגדו ואביום אל פניו, אל עיניו, אל מראהו ושערות ראשו, והנה תמונת אישי בימי עלומי לנגד עיני — וברגע ההוא נפל על צוארי. — אמי !! קרא לי בקול בוכים; אז הושי בי התעורר, דמי אם מבכה על בר במנה ימים רבים כי איננו התגעשו בקרבי, קולי הרימותי בכח ואקרא: 'בני !!' ואסגרהו בין שתי זרועותי ועיני ירדו פלגי מים. — אין מלה בלשוני גם עתה לספר לכם שמחת לבנו, ובעת ההיא שנינו החרשנו, כי הגילה חתמה בעד. שפתותינו ונאלמנו, ואחרי אשר באנו אל המנוחה גלה לי כי היא השכיחתי רישי ומידו היתה לי התשועה בכל חמשת השנים, וכפועל צדקות באמת ובתמים מאן להודיע צדקתו ברבים, בשלשת הימים הראשונים לא שבנו עינינו לראות איש את רעהו ואזינו לא נלאו לשמוע כל תלאתינו, אשר אחריתן היתה שמחה; ואחרי כן נמתי אפר לשוב לתבלה, למכור את רכולתי ולנשוש את העיר הזאת לעולם. בדתי ואקימה, עתה שבת הנה לגור עם בני יחתי ולא להים אשר נשני את כל עמלי איהל כי לא נפרד עוד לנצח —

— נכספתי לדעת את כל הקורות אותך מיום עזבך איתנו עד עתה. — אמרה אסתר אל איזידאר.

— איכל לישבור צמאונך, יפתי, במעט מלים. — בעצתי אז הבקר אור מביתכם לא ידעתי אנה אברח; זכרתי כי אם לי עזובה ונלמודה בסביבי תבלה ואצא את העיר. כל היום הלכתי עד כי רגלי בצקו וכל אכל לא בא אל פי, כי לא היתה לי אף אניה אחת לשלם מחיר פת לחם. לעת הערב באתי למלון אורחים, עף ויגע רעב וצמא, ישבתי לנוח על סף הדלת ודמעת על לחיי; ויקרב אלי איש ויאמר לי: 'למה תבכה עלם?' 'מסכן אני ולא אכלתי כל היום על כן אבכה בצום נפשי' ענית לו; 'גיש הנה וסעד לך לחם' אמר עוד; הלכתי אחריו ויאכילני וישקני. 'מי אתה? שאל אותי אחרי כן, אל תכחד ממני דברי'; כחשתי לו ואמר כי שלחתי אמי לאשדות אל דודי מבראדי הבא שמה לרגל מסחרו, ואשר קראני אליו להביאני אל עיר מגוריו ולתת לי מהלכים בין עושי רצונו, ובבואי נודעתי כי עזב את העיר וילך לדרך, ועתה לא אעזור כח לשום לדרך החוקה פעמי, כי בידי אין כלל. 'לין פה, ענה, ומחר נראה מה נעשה'. האיש הזה ידע ספר ויבחנוני ויזכר כי גדול כחי בתלמוד ויאשרני, למחרתו אמר לי כי נכטרו עלי נחומי וישאלני אם יש את נפשי לדבק אחריו כירח ימים במסעיו לערים וכפרים למכור סחורת ידו, כגדים תפורים וערוכים ככלל, לעזוב לו במסכרו ולכתוב חשבון רכלתו וכספו בספר, שכרי עשרה שקל וכל מחסורי עליו עד אשר יביאני לראדיווילאון — ואאות. האיש הזה הסכין שהו יין עם כל קונה, וכאשר לא מעט היו קניו מדי יום בימיו היתה גם כוסו רויה כל היום, על כן נטל עלי לעמוד על משמרת

ולכתוב את כסף הקתפן הבא לידו לזכרון ולהתבונן אליו למען לא יתעה מן השכר. אמנם מצרי יאול מצאוני בחיותו שחה שכור, כי רגז ושחק, קצף ונשק ויתהולל כמישע, וכמעט סר סבאו נחם כי שפך עלי כוז וכפר פני במנחה — עד כי באנו למחוז הפענו; ישם באתי על שכרי וגם חליפות כגדים נתן לי שם, ולכל מכיריו הגיד כי צר לו להפחד ממני ואעזבהו. — ראטהשילד הייתי בעיני ביום ההוא! — שבעה ימים התגוררתי בעיר הזאת וכרוב עמל מצאתי ידים לעבור את הגבול בלי מכתב תעודה, כי רחם עלי סוחר אחד ובתור משרתו העבירני עד בראדי, אז רבו שרעפי בקרבי ויחפש רוחי מה לעשות עוד; עד הנה התלוננתי כצל שכור, וכאדוני בחיותו הלום יין שכח את כל הארץ ומלאה סביבותיו, גם אנכי ברעני מנחמי החדשה אשר שפרה לי שכחתי האותיות ולא שמתי לה לימים יבוא, ובבראדי, אחרי עבור עשרה ימים, ומהצית עשרי עלה בתהו ויאבה, הקיצותי ורעדה אהותני בהפנותי עיני ליום מחר; וזכרתי את היום הראשון אשר בו יצאתי מאשדות ואבינה לאחריתי כי מרה תהיה כבוא כפתחך רישי אלי בארץ נכרתי; ואחשבה לדעת כי גם אם אמצא מרחם אשר יתן לי לחמי ומימי לא אדע שלה, כי הפסרה אשר הצבתי לי מראש בחיותי עדנה בבית דודי היתה לא לחם לאכול, כי אכלתי את לחמי בהושקט ובמטחה בביתו ולא ברנזה ושממן על שלחן זרים, מגמת פני היתה כל היום ללמוד לקח ולקנות בונה, ולמלאות מאווי נפשי בדבר הזה השלכתי אחרי גוי אהבת דודי וקרבתו — ועתה מה יתן לי ומר יוסף מרחם, קונה כל עתותי בכסף צר ומחיר לחין וכל עמלי יהיה רק לפי — אין טוב לי כי אם ללמוד חכמה ודעת אשר יתנו פרום בעתם, ואפן אל חכמים ונבונים ואניד לחם את כל אשר אתי, ויהללני ויתנו עז לי ולתשוקתי הועילו להביאני אל בית הספר אשר בעיר, בו ילמדון מדעים נחוצים לכל איש (רעאלשולע); וכפרם באתי אל הבית לשמוע בלמודים, למען לא תעלה עתי בתהו ללמוד שמה יום יום מעט מעט, כאשר יתנו סמים למרפא לחלה על ערש דודי, יעצוני הורשי טובי להכין את נפשי כשלשה חדשים אל המדעים אשר יעריכון המורים לתלמידיהם בשנה השלישית — הקשכתי לעצתם ואעש כן, ויחי עמל היו לי שלשת החדשים האלה, כי בעד ככר לחם ומחיר מוער לקהני עשיר אחד אל ביתו להשיגה אל בנו הקטן ולהורותו שפתנו אתנו וספרי קדשנו, ויהי לי לחמי לישבור רעבוני והמחיר לשלם למורים אשר הורוני המדעים — עד בוא יום המסח ויכתנני וישתאו לי כי יד ה' עלי השכיל ולא נפלתי מהתלמידים אשר התנוססו בכשרונם ויבואו אל המערכה השלישית, שנתים הייתי בבית הספר ובכל העת הזאת חסרתי את נפשי מכל מובה, חיי רוחי מצאתי כי למדתי חכמה ודעת, אך גוי נתתי אל כל מחסור ובלחם צר כלכלתי, ויהו בפת חרבה האכילוני שני תלמידים אשר בקשו תורה מפי בערב בערב, היום בא, יום שקותיהו מצאתי, בו הכירו מורי כי זך לקחי וכל אשר זרעו על לבי עשה פרי, בו עזבתי את בית הספר ותעודה ביד, בו זרח לי

השמש שבעתים ובל ומלואה שחקה לפני. כגן עדן היתה לי כל הארץ ודשניה כבני אלהים; כל מיודעי ברכוני בקול גדול ויקראו לי לשלום. כל חברי בני נכבדי העיר אמרו לי: אחינו אתה ודלתות בתי אבותיהם לי פתח. כמו נגיד קרבוני וכשבעים קראוני זה בלה וזה בלה לאכול אתם ולשמח יחד. אז תרתי בלבי למצוא לי מנוח בבית מספר. ורע אחד נאמן יצא לעזרי בדברו על לב אביו לתת בידי מכתבים מנידים כשרוני וישרי למכיריו בקרית מלך רב ויזען, וטורי בית הספר בהתאסף יחד להביא במשפט את תלמידיהם אשר בכשרונם התהללו. אמרו פה אחד כי לי הצדקה לתמוך בדי במשען כסף וילויני חמשים שקל ולערוך קבלו ממני מוצא שפתי להשיב להם את הכסף ברצות ה' את דרכי. מי שוה לי ומי ערכני ביום ההוא! כל עשירי הארץ באסם ואין לי נחשבו. — החלפתי שמלותי ואקנה לי כגדי הפש למען אוכל לקראות את פני אילי המסחר בתור איש יודע ערכו ולא כרש בא על פתחי נדיבים. ואצא ויזענה. שם לקחני סוחר אחד לכותב מכתביו בשפתות אישכנו צרפת יבדוטיאניען ואני לא הוכשתי את פני מחונני בכרפדי אשר נתנו לי אנדויתים מעידות דרכי הטובה וישר לבי. ואמצא חן בעיני אדוני ביתי להכירני וכל מסתוריו לא נכחדו ממני. לבד כי בשנה הראשונה נקב שכרי רק חמש מאות שקל ותחי ראשית דרכי להיות משען לחם לאמי על פי איש מישרים ואוהב אדוני המתנור בתבלה ואשלח לה כסף שלש פעמים בשנה כאשר ידעתם. ובשנה השנית החליף בעל ביתי את משכורתי ויתן לי אלף וחמש מאות. ובשנה הרביעית שמני לראש ביתו ויקוב שכרי ארבעה אלפים. עד כי נסדרנו לפני שנה במוחו ואמר לישוב לארץ מולדתי — ויתר הדברים הלא שמעתם כפי הורתי —

שישן ושמחה השיגו את כל בני הבית אחרי שמעם את כל הדברים האלה. שמחת אסתר היתה גדולה עד מאד ולא עוד הסתתרה. לא בשה עוד נגדה נא לאבותיה לקרוב אל איזידאר, לשבת אצלו ולדבר אתו כאת אח נעים הבא מארץ מרחק אשר כלתה נפשה לראותו ימים רבים, והוא גם הוא חשיבה לאחות נאהבה ונעימה ויאהו פעמים רבות את ידה הרכה והענונה ויזענה אל שפתותיו והוא לא הכלימתו. אך שניהם יחד בנישוא עיניהם אל הורתו. אל דבורה, וכראותם דמעת שישונה על לחיה לא יכלו להתאפק. ורביבי ספיר ערפו גם מעפעפיהם; אף הכחשבות השונות אשר דכאו עד כה את לב ישרה נמסו ותהיינה לימים, ותתנבנה לצאת דרך עיניה למראה שמחת בתה; ורי קלמן לא חדל להעביר את ימינו על חלקת זקנו הארוך. כאיש שש למצוא את אשר אותה נפשו — שלמה לברו ישב על מקומו ברוב שרעפו בקרבו. ידו הנשענת על השלחן תמכה בראשו ויחריש. אז צותה נברת הבית לערוך את השלחן וישבו לאכול; בפעם הראשונה אכל עתה איזידאר בקרב בני משפחתו אשר עטרוהו חסד ואהבה, שרה קדמה פניו במנה אחת אפים וכל נתח מבחר טוב אליו הנישה, אסתר המתיקה אכלו כסוי בדברים נעימים, דבורה ספרה מפלאות

תמים דעים אשר הפך מספרה למחול וישב לה את הבן היקר אשר אסרה כי נגזר מארץ החיים. ורי קלמן התהלל למצוא בחכמתו העמוקה את האיש אשר ישמו כתוב בספר אלהים ואותו הוכיח לאסתר — ושלמה לא דבר מאומה. כה ישבו יחד עד ראש האשמרת התכונה ויקובו וילכו איש לדרכו. מנורת איזידאר באתה. לא לישוא נאלם שלמה דומיה ולא התערב בשמחת כל בני ביתו; הלא כה דבריו לרעייתו אחרי אשר עזבוהו איזידאר ואמו וילכו למו: הנער הזה בן אחי הלך שוכב בדרך לבי ויש מני ארח סלותי לו בימי חרפו; אמרתי כבד וכבדני נגד זקני בני עמי בתורתו וצדקתו ככל הגדולים אשר בארץ המה, לוא הקשיבו או למצותי ויהנה יומם ולילה בספרי קדשינו. ויהי שמו לתהלה בקרב ישראל ולנו לתפארת, אך שרש פורה ראש ולענה היה בקרבו ויתכולל בעמים וילמוד אל דרך הגוים ויפגעני מכבוד. — נואלתי באמרי כל היום כי בכן משפחה ישרה נפשו חפצה. ראי נא גם ראי הלא עצמנו ובשרנו הוא, בן אחי מבטן אמי ולבשת וגם להרפה הוא לאבותינו הצדיקים; הן איש לא יכירנו כי עברי הנהו לשוננו, כגדו וכל דרכו מוזרים לנו. גם אמו בת הסידים ותמימי דרך דבקה בו לעשות כמעשהו והתעביה עלילה לדבר עתק בעדיקי עמנו. כאשר שמעו אונך איש תכנים הוא הנער הזה בהתחמקו בארץ נבריה ימים רבים ללכת בעצת רשעים. ויגנוב את לבנו על בלי הגיד לנו מקומו למען לא נמשכחו בחבלים וכחוקת הוד מן הבין בו רגליו הטבעו. — לא, לא זה האיש בו בחרתי לתת את בתי לו לאשה! —

ותחרד שרה מאד ותאמר: הלא אתה היית בעורביו ותגרישוו מכיתנו ותסיתני בו גם אני לדרוף אותו בלי חשך. לוא דברת על לבו בדברים רבים כלילה הנורא — אשר עד זקנה ושיבה לא אשכח — כי עתה לא עזב אותנו ויגדל בקרבנו כחפצך; אך אתה כשצף קצפך תשתגע ולא תדע מה תעשה. גם היום זר מעשיך וכל שומעך ראש אחרך יעינו ולך ילעני; בסרם ידעת את אבותיו ואת משפחתו אמרת כי עול בו בנפשו לא מצאת. ובהודע לך עתה כי בן-בנידשם הנהו כמוך ובשר הוא מכשרך תקשה את ערפך ובאולתך תחרוש עליו רעה ותפקוד עליו עין לנבל אותו ולהכאישו ככתנו! — אך ריק כל יגיעך, כי הוא לא תאבה ולא תישמע לך. ואם עוד תלך עמה בקרי למשל ולשנינה תחיה כפי כל יושבי העיר, כי תדבק בו לסרות רוחך ואני אהיה בעזרתה. — על כן חדל לך להתדולל עוד. העוד לא ידעת כי גם סגל פורש אליו זרועות אהבה. ואם רק דבר יצא מפי בן אחיך אז כל דלתי סגל לו תפתחנה ואתה תראה ותחרוק שן, כי תחסא לכתך כל הימים! — כה התעשקו והתעברו איש את רעהו כל הלילה.

— פחד פחדתי. אמר איזידאר לאמו כלכתי אתה ברחובות אשדות לביתו. יאתיני, כי חמת דודי עוד לא שכחה. הלא ראית כי אכל וחפוי ראש היה בין העלילים, כבואי אליו כאיש זר אהבני ובצאתי כקרוב לו מנואליו תעבני, ולא יסלה לי לעולם כי לא מצא את הפרי אשר קוה לעשות בנמעו את

השורק לפני ימים רבים — כל אלה נבא לי לבי מראש רחי. — ועתה מה תהיה אחירתי? בת תקום באביה. בבעלה אשת בריתה. כי אסתר ודודתי תקימנה על דודי מלחמה. יען כי נסו אחרי וכו' תמרדנה. והוא איש כביר לב ואמיץ במחשבותיו. רוח העת לא תנדהו. עודנו מחויק בהבליו אשר הביא אתו טארין מאסליה ומעיר מולדתו. אף שורר בביתו כשבת נוגש ולא ישא לאיש פנים. ואני באתי עתה כנרגן מפריד לבבות. ומעשי הפיחו מדנים בבית הזה ושלטו הפירו. וכאשר תרבינה דודתי ואסתר להלחם אתו כן יהיה כחלמיש. ומסקומו לא יטיש — על כן אסחד פן יכשל כהן ולא תצלחנה —

— לשוא תונה נפשיך בני. נחמתו אמי. אנכי כחנתי את לב אסתר וידעתו כי אף אם שמע תשמע אל מצות אביה ולא תם מפקודי ימין או שצאלי ואם יצוה לה לעובד ולשוב מאחריו. כמעט רגע תקישי לקולו — בכל זאת להיות לאיש אחר לא תאבה לעולם. ופקודה נמרצה כזאת אם יתן יצא רדיו על ראשו. כי לא ימצא און קשבת. או יתקצף וכאש תבער חמתו. וכאחרותי ירך לבו כי לא יחפין אשר בתו תשב נלמדה עד שיערותיה תלבינה. גם שרה תשר אליו ותיכל ולא תתן דמי לו יוםם ולילה. לכן השקט נא בני. בוא יבוא יום שמחתנו ולא יאחר! —

2 more protagonists meet

כאש מתלקת בכל קרבו. באהבתו הגדולה והעצומה את אסתר. התהלך בלדש ברחובות העיר ויחפש רוחו: כמה ימשוך חסדה לו? בחרון אף אביהו התקלס. ואל קצפו על כי כלתי לא הבת אננעם. לא ישם לבו. יען ידע כי יבנו ויתקצף ואחריו כן ישיב אפו בראותו כי בנו יחידו הוציא לפעולות אדם דבר אשר לא יוכל לתקן עוה. וכי לא בו האשמה אם אהב עלמה סבת הן וכיסבלת. אשר כמה מעט; אך מה לעשות לבחירתו המכסת ביטאם כנפש אל הוננו. כספו לא תחשוב וזהו לא תחפיק. גם יפיו וחכמתו לא יעמדו לו להתגבר על לבנה ולמשיכנו אחריו. — ואמינתה? דת יעקב? לא היתה לו לפיקה ולמכשיל אם רק ניצוין ארבה אליו יקד בקרבה. כי אז יעווב את עמו ויש ארצה יעבור אריות ימים וישים קנו בארץ החפשיית באמצעריקא. ארץ אשר בה כל הדמות תתבוללנה ואיש עם אשה. בני אמונות ישונות. באהבה יתלכדו ושלום בין שיניהם עד עולמי עד באין מפריע.

כה און וחקר תחבולות שונות. בנה ופרין. עד אשר מצא עצה: בצאת משחרי לטרף כימי חג האביב הנאים ובהתנפלים על היהודים לשדד רבצם. כאשר נוסדו יחד לבית אביהו. והוא הלא ידע מראש כל אלה. יקום גם הוא ובעברת זדון יעשה כלה בכל רכוש אבי אסתר וישיכנו עד דכא. והיה בראות בתו כי אזלת יד וריש ומחסור חלקה תהיה החסות בצל עשרו לה לסלמה; אך כמעט רגע נמע את הרעיון הזה שב ויעקור נמוע. ויבן כי אז יעשן אשה וקנאתה על כל היונים. מאם תבאם גם אותו ולא תחשך מפניהו רק — על כן הפך את

Will remember from the program

העצה הזאת משרש. ויאמר לעמוד אז על המשמר לבלי תת רגלי אביה למום. כי אם יבן על ביתו ולא יאנה לו כל רע. כצורריו יקום וילחם ומכף אחיו היונים יצילנו. ועיני אסתר הלא תחוינה כי רק למענה את אחיו לא יביה. וכי רק באהבתו אותה הוא מנינה ומסלמה וכבני עמי בקרוביו ומיידעיו כנדר יבנה. אז תדע לחוקרנו לכבדנו ולאהבנו — ויגמר אמר לעשות כן.

ואיזודאך גם הוא הלך אם כחוצות הקריה וראש לו חפוי. כי קצרה ידו להלחם את דודו ולבבו הגמרה. ולהשיב אפו על כי הוא. איזודאך. לא הלך בעצת ר' זנוויל מודהו בימי הרפו לנצור עקב רק חכמת התלמוד ולבלתי לכת גם צעד אחד ממנו והלאה. ולוא עשה כן. כי אז היה לעת כזאת קצין ללהקת חסידים וראש לכל משנע ומתנבא ומוצא הן בעיני דודו לתת את אסתר לו לאשה. אך מי יודע אם היאילה אז אסתר להביט אליו ולראות אותו. תחת אשר עתה הוא להפך. כי היא מושבת חסדה לו ונפשה תערוג אליו ודודו יהפוך אליו ערף ולא פנים. — ועד מתי ילך עמו בקרי. לא יאבה לו ולא ישמע אליו? — אין יודע; על כן לא שקט ולא שלו וכמעטקי לבבו חפר עצה כמטמונים מה לעשות ולא מצא.

שיניהם ברחוב מרחוק נפגשו וכל איש הסתיר מומיותו בקרבו; שתי להבות

אהבה כוערות בכל עז לעלמה אחת אשר ביפיה ויחנה הציתה איתן והיא עמדה מנדר; על האחת צוטה לבלתי בעד עוד כי לשוא תתלקת. ועל השנית צוה אביה לבנות למרות רוחה. אף אם איש יצאה מלפני התבערה הזאת ותאכל את כל לבנה. — לא קנאו איש ברעהו עד הנה. כי כל אחד ידע רק מסתורי נפשו; אך כרגע הזה כבואם לפני בית שלמה וזכר פלדש את הקורות אותו בבית סגל. כי השיבה אסתר את פניו ותמאן לצאת אתו כשחול ותרקוד את איזודאך כל הערב — ותבער בו איש קנאתו ומעיו רחיו בקרבו. אך כאיש נבון יכול לבצור רוחו טרם יכתן את הדבר וינדע אל נכון.

— שלום לך, אדוני! — אמר אל רעהו.

— שלום, זה כירח ימים אשר לא ראיתך בבית כסחרי ואחשוב כי הלכת

בדרך מרחוק —

— לא, אדוני, גם את העיר לא יצאתי, רק כי החליתי ואשב הבית —

אמנם פניך יענו כך כי מחלה עוה הדביקתך. ולוא ידעתי כי עתה באתי

לשחר פניך, אדוני —

— ואולם גם פניך רעים, האם חלית כמני? —

— למשכב לא נפלתי, על ערש דוי לא רפדתי יצועי, רק כעם ומכאובים

אשר לא ימלש מהם כל ילוד אישה אפסוני בימים האחרונים והמה אור פני

הפילו. סלח נא לי, אדוני, אם אחרל לדבר אתך הפעם, כי דבר לי בבית

הזה —

— הגד לי בחסדך, מי הוא איפוא אדוני הבית אשר לפנינו פה? — שאל

פלדש בערמה.

— הסוחר שלמה, קרוב הוא לי מנאולי, ואני באתי לקרוא את בתו ללכת אתי ועם בני סגל יחד היום אל בית המשחק לשמוע זמרת סגל נודע בארץ, הפורט על פי הנבל. — כמעט לקחה און פלדש כי הדוכר בו לא לראות את אסתר ולדבר אתה, התפעמה רוחו מקנאה וקצף וישאל את איזידאך עוד: אמרת כי שלמה מודעתך, האם קרוב הוא לך מאד? —

— אחי'אבי הוא ובימי שחרותי בביתו גדלתי. — המענה הזה השקט זעף היוני ודמה בנפשו כי לא יוכל איזידאך לקחת את אסתר לו לאשה אחרי אשר היא בת אחי אביו (ככה הוא חק לנוצרים) על כן דבר אליו רבות: גם אנכי אבוא היום להשתעשע עמכם יחד ולשמוע זמרה, שלום! —

בימים האלה, בימי הצום הגדול, (שבעה ימי צום לפני חג האכיל) בא לאיטות איש מסיב לנגן, הולך למסעיו לכל הערים הגדולות להשמיע נגינותיו, עת כלא כל מחזה מבטת יסחק, כל און נגינה תבחן מהרה להתענג בעת אשר יזרו כל תענוג כמו דוה, ובית המשחק הגדול אשר בעיר היה פלא אנשים ונשים מפה לפה, הדורים בלבושיהם כיום מועד, במערכת התאים השניה, מושב אצילי העיר ועשיריה, ישבו בתא אחד כלבקי ורעיות וכתם היחידה לפניהם, אגנעס, ומילם לעבר השני ישבו בני סגל ואסתר נלותה עם; בחורים יונים באו לראשונים ונערי בני ישראל לאחרונים, לדבר עם הנשים העדינות על דבר המנגן ולשמוע משפטן, אף לצאת אתן המסדרונה ולהתהלך אנה ואנה ברגע ישבות המנגן ממלאכתו בין מחלקות זמרתו, בין החבורים האלה היו פלדש, חמורקי ואיזידאך.

אחרי אשר כירח ימים עברו ועמל פלדש לראות את אסתר היה לריקי לא יכול עתה למשול ברוחו ולבלתי דברה לשלום בנפשו אותה בבית המשחק, ויבוא אל התא וישתחו אליה ואל כל ישכנותיה בנות סגל גם לאיזידאך אשר ישבו במעגל וישב גם הוא, העלמה אגנעס אשר ישבה עם אבותיה כמולם ידעה את אסתר, כי בימי חרבוני הקיץ גרו שתי המשפחות האלה הרחק מאדם העיר ולא רחוק אשה מאת רעותה בננותיהן בצללי עצי ערן — ועתה לא אחת בא לה דבר יגנב מפי אבותיה כי לבב פלדש נטה אחרי היהודיה הזאת ואחריה לא נטה, וברגע זה ראתה עינה ברחוק את פלדש משתחוה לה ויושב אתה לבטח — ותתהלחל; וחמורקי הניבל הושב מאחרי כסאה יצק שכן על סוקר קנאתה ויגד לה חיש: יראי נא, עלמה יקרה את הנער הכסיל הזה, את פלדש, אשר כהגלות נגלות אחד הרקים נגלה היום לעיני כלנו, כי לבו זנה אחרי העבריה הארורה הזאת, בת נבזה ושפלה, ושנה באהבתה, ולא יבוש לעולל קרנו ולחלל את כבודו בראש הומיות — ולוא הייתי תחת אביך, כי עתה כלה נרש נרשתיהו מבינתך, כי לחרפה הוא לנו לדבר את איש בער כשהו התבונני נא אליו כי לא יחפוץ גם להביט אלינו ולראות אותנו! —

דבריו אלה היו כרוח סער לרוסם גלי עשתנותיה בקרבה ולהרעימה, אף אם ידעה כי לא בהם לב ידבר אתה וכל חפצו בהשפילו את רעהו להרים

thinks that
Isidore
can't
marry her

Agnes
watches
Faldash
stare at
Esther

כבוד נפשו; אך לא יכלה לעצום עינה מראות את התועבה אשר עשה האיש בו בחרה — על כן ישבה כאשה נדהמה ולא שתה לבה גם לזמרת המנגן אשר עשה פלא, עד כי הקיצה פתאם משנת יגונה לקול המולה גדולה, קול מאות אנשים קוראים בכל פהם: האה! האה! במחוא כף — ותצא המסדרונה — כראות חמורקי כי גם פלדש קם ממקומו ויואל ללכת, ירא סן יצא לקראתו, יפגענו וישאלנו על דבר המכתב לאסתר אשר נתן על ידו, ויטהר ויתחמק ויעבור דרך הפתח בורכתיים; ואסתר ובני סגל עזבו גם כן את התא וילכו לישון מעט, ואחריהן הלכו פלדש ואיזידאך ויפגעו את אגנעס, האחרונה קרבה פתאם אל אסתר ותשם את ימינה תחת שכאולה ותאמר: שלום לך, הבה נלכה ונשיחה מעט; הגידי נא לי מי הוא העלם הלו אשר לא ראיתיהו עד הנה ומדבר אתך בפעם בפעם? —

— האיש הזה התנורר עד עתה כוונתן ועתה אזה את העיר הזאת למושב לוי, שמו איזידאך —

— אמנם יפה תאר הוא, אקנא כך כי יהיה מנת חלקך ולו תהי לאשה —
— מהרה, אחותי, להוציא משפטך, ואף הלא ידעת כי לא אני אבחר ואמאם, כי אם כאשר יגזור אבי אמר כן אעשה —

— ובכל זאת האיתי כי לא ישבעו עיני לראותך וגו' אף אחריו תרוצי, ואוכל להגיד האותיות לאחור כי תשבעו שבע ששחית את סני עד נצה, ואשר נפלאות בעיני הוא כי נפישך לא תמלא ביפה המראה הזה ועוד עיניך נשואות גם לאחורים. — כמדקרות חרב היו דבריה ללב אסתר ותדלג שלשה צעדים אחרנית כמו אם דרכה פתאם עלי תנגן ותאמר: מדוע זה מרורות פתנים עלי לשונך לדבר אתי דברים כאלה? מה ראית כי הבאת עלי הסאה וכו' עלי משפוכי, ואנכי הן לא עשיתי לך רעה? —

— יען כי אף עכרתני, כי תיטיבי את דרכך לבקש אהבה מאנשים רבים ובאמרי נעם וחלקת לשון תחוקי גם בקרב איש אחד תוהלתו ללכת בעכבותיך ולעזוב את אשר לה הצדקה לרשת אהבתו! —

— הקנאה עברה את מוח קדקדך ותגרוש בו רפש סכלות ותך אותך בשגעון! — הכלמי נא לפצות פך הבל, עון אשר כזה אוכל לפקוד גם עליך כי לא תצניעי לכת, גם היום לעיני סבוך צעירים לימים כדבורים ואליהם שחקת, קרצת בעיניך וחלקות דברת, ואם ככה תתחסדי כיונה תמה לגלות למוסר אזני ולשנן לי לקח טוב וענות צדק, מדוע לא נרשת מעל פניך את אלה אשר אפסוך ולשמוע מהתלותם אונך לא אמטת? ואף הלא את האיש האחד אהבת! — ומי הוא זה אשר משכתיהו אחרי וחשכתי אותו מסך? אם לא פלדש הוא? אל תכחדי! —

— כן, הוא הולך ובה יום יום לביתך ואף תתרועעי, תשיחי אתו עד אשר במכמתרך אותו לכרת —
— עון קנאתך אוכל לכפר, כי הוא מנת כל אשה, אך שקרך ופחזותך

גדלו מנשוא. הנך כחבה. כל אלה מלבך הרע כדאת. כי הוא לא דרך על מסתן ביתי מעולם. על כן הובישי כי תועבה עשית! —

— שנית, לא מלבי הוצאתי מלים, כי אם איש נאמן רוח אשר לא נשא לשוא נפשו הגיד לי כל אלה, ואת אם תכחישי תכזבי —

— האישי הזה כזבים יפיה ובמרתו פורש לך רשת, וגם זה עון סלילי כי תמי און לכל לענ ומרמה! —

איזידאך בצאתו יחד את פלדש נפרד מעליו בפנשו אוהבים רבים, והאחרון הסתתר בצל העמוד אשר הבית נשען עליו ויקשיב את כל דברי שתי העלמות, ויזכור כי חמורקי ישב את משפחת כלבקי ויחסדו כי מפיו יצאה הדבה הרעה הזאת, וברגע הזה עזבה אסתר את אשת מצותה ותשב למקומה, והוא נגש אל אננעס וישתחו לה, ויהי עם לבו להוכיחנה על פניה על אשר דברה קשות את אסתר, אך אביה בא אליה וישבו וילכו אל התא וגם הוא נלוה עמם ולא דבר מאומה. — אז יצא חמורקי גם הוא מן המחבוא אשר התחבא ישם ויפגע את אסתר ויאמר לה: שלום לך, גברתי, דבר לי אליך —

— מי אתה, אדוני? —
— שמי חמורקי ורע נאמן אנכי לפלדש ובמלאכותי עתה באתי —
— דבר, ואולם דברך יהיו מעטים, כי לא פה המקום להכביר מלים ואצה אני לדרכי —

— פעמים רבות היה כמעונך ולא מצאך, גם היום בשבתו אתך נאלמ, כי הקיפוך רעך, ובלעדו זאת לבי יכחו בבואו לדבר אתך ולכבדך והפך —
על כן שם כפי להגיד לך, כי חייו היו לו למעמסה ותבל ומלואה היתה לו לשאול מתחת, אחרי ראותו כי לא תשימי לו רחמים ותכזי לאהבתו העצומה אליך, גברתי, וכל תחנוני לך הבה, כאשר יחנן איש קולו לפסל נעים מעשה ידי אדם אשר כל רוח אין בקרבו, ולא תחמולי עליו גם כראותך כי כלתה לך נפשו! — ועתה נפשו בשאלתי, אנכי שומח אליך כפי, אנא יכפרו רחמך אל רעי כר הלבב, פן ישלח יד בנפשו וכדמי ימיו ילך כשערי שאול! —

— אדוני, פעלך היום יסיתני בשפק ולא ידעתי אם דברך באמת ובתמים, לפני רנעים מעטים ראיתך לקראתי, יושב לימין אננעס וכאח כרע אתה התהלכת, ועתה הנך שלוח מפלדש לבקש מלפני דבר אשר רעה עינו לתת לאננעס — הוא דורש חמלה מידי ולכבו קשה משמיר ולא יהמול עליה! — ומדוע לא תדבר על לבו להשיביע נפש נענה, לרחם עליה ולנחמנה? למה תבגוד אתה באשת שלומך, באמללה ועצובת רוח, פוך דובר שלום לה ובקרנך תשים ארבע להועיל להותה? — על כן, אדוני, שמה מעלי ועבור, ואם באמת שלחך פלדש הואל והשטיעוהו תשובתי זאת וחלל גם הוא לרדוף אחרי ריק והבל! —

עצבה ורנזה שכחה אננעס כמעט רגע בראותה אצלה את בחירה רצתה נפשה, את פלדש, ענג שבעה ויום לכה ותעדה נאון ונבה, גאות נכורתה על אויבתה בנפשו, על אסתר, הוישבת מפולה, אף אם עיני האחרונה לא לנכה הביטו, כי שמה כל מעיניה בזמרת המנגן ולא התכווננה אליה, יען כי בזה לה בלבה על כי שמה מצחה כנהושה לחפא עליה דברים אשר לא כן ולחרפתה. — וכלבקי השש מאד לראות על יד בתו את בן אוהבו אשר הוקיר רגלו מביתו ימים רבים באמרו כי חלה הוא, אחוזו בידו באהבה ואמר: מדוע לא בא אביך הנה היום? הן אוהב זמרה הוא מעידו, ומנגן אשר כזה לפנינו רק לעתים רחוקות יבא אלינו —

— אבי איננו בביתו, כי ישם ליאססי ובוקארעסט פעמיו, ישם אנשים רבים לו יחלו —

— הם! — אמר כלבקי כהקריבו את אעבקי אל שפתותיו ובחישילו קולו, אל תגד מזה דבר לאיש זה, הלא ידעת כי במאלהיא גם ביואלאבי יתלקטו אל אביך רבים אשר יהיו נכונים ליום הכסא, ליום הרג ואבדך, עת נעשה בשינאינו היהודים שפטים, ועל כן מהר לביא שמה לערוך את הכל ולעשות סדרים — הלילה לך להביא זאת על דל יספתך, — הגדה נא לי, רעי, הידעת את האישי הלז אשר דברת אתו, את איזידאך, הוישב בתא לנגדנו? —

— ידעתיהו, כי ישח לי בבית מסחר אדוני —
— רע מעללים האישי הזה, תך ומרמה בקרבו לנגוב את לבב אחרים ולעמוד בסודם, לאיד זרים שפחה ולהציק גם למכיריו משחק לו, אויב לכל אחינו היונים ובאשר לאל ידו ידע לבו; דע נא איפוא זאת והזהר, כי בלי ראית תוכל להלכד בשחיתותיו, — ישם איש כפרו למחות מספר החיים תחשב לצדקה, כי להרוג כפיר ותנן צמאים לדמי אישי יחיש כל תם וישר, — לוא יכולת למשכנו ברשתך, לנהגנו ולהביאנו אל הדרך או אל ביתי ולא ידע כי בנפשו הוא, ושמה נבלענו כשאל חיים, אז ידענו אנכי ואביך צדקך ונמלא פינו תהלתך, כי נטהר את הארץ מאיש תכבים כמהו! — שיתה לבך לזה כי דבר גדול הוא — . ויחרד פלדש מאד ויאמר לו ה'יש: אשתומם לבשטע אזני כי תעוררני, אדוני, לתועבה כזאת, להישע יד לך ולשפך דם! . . .
— החרש, עודך צעיר לימים ולא תדע מה טוב ומה אהבת עמך דירשת טמך — אפס איחל כי פתחי סוף תשמור ולא תקים את אביך לאויב לך כל הימים! —

יב. Pogrom

בשמה עשר לירה האביב כבקר השכם התהלכו להקות רקים ופחחים וכתוכם גם הלומי יין כרחובות אשר לב יושביהם עברים; ראשי האנשים האלה וקציניהם היו סוחרים יונים ועבדיהם אשר נאמנה אתם רוחם, גלבים, מלחים וחובלי הים; ויתגפלו על בני ישראל בתוך הרחובות לעיני השמש, חרפו חשודים כנהרים.

וגדשו אותם בדברי חרפה ובוז הנשמעים רק מפי שכורים ויזרדים, ויכו אותם בלי חמלה. על ראש איש אחד ירו חלמיש צור ויפצעו את מצחו; בכל הנויות העברים על השוק הישן לא השאירו חלון אחד שלם, הלכו ושברו ולא חמלו. כעבור הצהרים יצאה שפעת יונים הוללים ומשתוללים מבית תפלתם ברחוב כתרענא וישליכו אבנים גדולות על חלונות בתי היהודים מסביב בקול צחוק גדול, קול שטחים לאיד אחרים, קול מגדילים פיהם בזים צרת אויביהם, אם האבנים האלה חכו עין איש ושחתה אין פשעו, גם אם מצאו את קרקדו ופחצו וחלפו רקתו אין רע, כי עין עבדי וקרקד יהודי המה. על בית תפלת ישראל ברחוב החוץ נסלו היונים כזאבי ערב וילכו את כל אשר בה את ארון הקדש הפכו לשכבים וספרו התורה קרעו באכזריות חמה ויעשו מהם כלויי חכבות ומלחים ויהרום לרוח על פני חוצותי. — כה השחתתי והרעתי עד הערב, עד אשר באו מבני תבערות איש בעיר וכליהם בידיהם וישלחו עליהם זרמי מים ויפיעום.

למחרתו בפקר נשמע בישוק אפסיעים קול נושקו למי בדור עיפרת, והמון אנשים רבים יצאו שנית מבית תפלת היונים ויחלו לסקל כאבנים את יתר פלשת החלונות בבתי היהודים במקום הזה, אשר השאירו המשיחיתים בזים אתמול שרוד; החלונות שברו, הדלתות נפצו וכל אשר היה בתוך הבתים השליכו החוצה וישיתום כעפר לרוש; ובשוק הישן באו עוד על החנויות ועל הארנונים המלאים סחורות רבות ויהרסו אותם ויבזו את כל אשר מצאו ויחלקו עד שלל מרבה, משם עבר ההמון כארבה לרב, הלך וגדול, עד באו לרחוב היהודים ויפול על כל משכנותיהם ויעל בתחתים שנים ושלישים, ובאין סילם לפני הבית עמדו אנשים אחרים איש על שכם רעהו עד כי היו לסולם היו ויבואו אל תוך החדרים וישברו בלי חמלה את כל אשר ראו עיניהם, וישילו את כל כלי הבית דרך החלונות ארצה, גם על כלי שיר יקרים, כנור ועגב וכו' ויעזו, לא חסה עינם, ורבים מהעומדים על הארץ אחזו את הכלים השלמים עוד וינפצו אותם אל הסלעים בישוק, ספרו ממכר וקנין ומכתבים נחוצים והחשבות קרעו לגזרים ויפזרו אותם על פני הארצה; גם כרים וכסתות נתקו בעברת וזדון לרוב ההנצות התעופפו ברוח ותנשאנה בעבי שחקים למעלה השמימה על פני כל הקריה. בחוצות רבות היה הקרקע מכוסה בפתותי מצה כי היונים טחנו אותה עד אשר דקה וישליכיה כסחי ומאוס. — בתים רבים נחפכו באפס וחמטם כסדום ועמורה, רע התרועעו ולא נשאר בהם אבן על אבן, בקרדמות וכלים משחיתים באו עליהם כחוטבי עצים ויתנום לשטמות עולם. — כל מהרסיהם ומחריביהם האלה היו כמחנה ערוך למלחמה, מרחוב לרחוב הלכו ולא השאירו אחריהם גם בית עברי אחד שלם. — היונים הרימו ככל רחוב גם להתנעם, העשוי מטמא ארוך ועל ראשו מטפחת לבנה או גם כובע, ורח שקר היה כפי כלמו להרים בכח קילם: «היהודים חללו קדשנו ותפארתנו, שברו את הצלם מעל שער בית תפלתנו ואת המתפללים בתוך החצר עפרו בעפר».

בראותם כי ידם רמה ואין להם צור מכשול על דרכיהם, החלו לידות אבנים גדולות בחלונות בית התפלה אשר לקהל בראדי ואחרי כן הרסו את כל החלונות בבית הכנסת החדש ויפוצצו את נדר הברזל — הגאוח מאד — מסביב לו עד היסוד בו; משם פרצו ועברו לרחוב ראשדאל ויכו בזעף אף את כל אשר מצאו לפנייהם בדרך; זכוכית, חלונות, כלי בית גם אנשים. — גרוד אחד התפרד מהם ובסדרים נכונים וערוכים מראשו, כמו בזים קרב כלכוד הצנאים את מבצר האויב, יאתו כסופה על בית העשיר ד. ה. היפה והנחמד למראה מכל הבתים מסביב לו, כפנת החונות יונים ואיטליה; בסלעים וכפים, כבולו עין וגרון חכו את שער הבית וחלונותיו רסיסים, ויבקיעו אל הדרו הסופרים והחשבות וישליכו את כל ספריו וכל המכתבים החוצה, ויקרעו אותם לקרעים קטנים עד כי רצפת הרחוב לפני הבית הוחלבה כשלה מרסיסי הניר הלבן, וכל תבותיו וארנוניו, גם מראות גדולים ויקרים אחזו ויפצצו, וטרם בעצו השודדים את אשר זממו על הבית הזה, כהקרינם אליו, מהר אדוני הבית אל ראש הפלך הארון קץ יבוא, לבקש מלפניו עזרה בערה, ויעתר לו ויבוא להציל אותו, וידבר על לב הפשעים והמכרדים לשוב ממשחשבותם ולנפוש הריב; וכאשר שב לביתו בישעה העשירית בערב ישבו ויעשו את אשר הפצו. — בית ממכר סמים למרפא החריבו, את כל כליו הרסו והסמים שפכו החוצה, מהנות הסוחר בו, השליכו מורי ישעות יקרים למאות החוצה וישברו וירמסו ברנגליהם, איש אחד רגין מורה ישעות וים אליו אונו לישמעו אם עוד דופק בקרבו, וכאשר שמע כי עודנו חי לא חדל להכות אותו עד אם שבר אותו כלתו. — חישבת הלילה ישמה גבול אל העישק ואל המרוצה בזים החוץ, ובלעדו זאת שמעו המרצחים כי הפץ הממשלה לשלוח גם בדורו עופרת ויעזבו את המלחמה.

בכל מקום שלחו הפושעים לפנייהם נערים, צעירים לימים, קטנים מחבלים, בני בלי דעת, להטיל את הסלעים בראשונה, ואחריהם באו גם הגדולים; ויהד הגירו לא כחרו, כי האמינו אשר מבידת הממלכה הודיעו כי יש להם הרשיון לשלל שלל היהודים במשך שלשת הימים; ולאית זמפת נתנו את מנחת השומרים, כי נתנו דמי להם ולא מנעום מעשיות ככל העולה על רוחם. — והאנשים האלה, אף אם לא שרתו ולא נבלעו כן היין, בכל זאת היו פניהם פני להבים נוראים מאד, עיניהם היו מלאות דם, ורבים מהם בלי כובע על הראש, שמלותיהם בלות, ידיהם פצועות וקולם בקול איש אשר נחר גרונו, ויושבי העיר, נכבדי התושבים ואציליהם, התאספו גרודים לראות בישחוק העברים האבדים וקשי היום האלה, ואין הלה מהם עליהם, אין עומד בפרץ להגיד לאחיו כי לא נכון לעשות כן, כי אם עמדו מנגד להבים בבני יהודה בזים אבדם, ורבים מהם מלאו גם שחוק פיהם בקול רם וכמו במחזה נעים בבית המשחק השתעשעו. — מי האיש אשר לא ראה את כל אלה איננו יודע, עד כמה נכבדי תושבי אשדות, הנכונים נגד פניהם, השפילו שבת על מעלת החכמה והמוסר! —

bought off the police

root stood by & laughed

Police

כל הנעשה ולא הנידו דבר. איש אחד עברו נגש אל ארון רבע העיר ויבר
 לו: "אדוני! עיניך הלא רואות את כל התהפוכות האלה. מדוע תעמוד בחבוק ידים
 תחשה ולא תכה בהם? הן אביא את הדבר לפני הנכוח עליך?" ויען: "הפצתי
 להניד לך הנסבה, אך נלאיתי לשנות היום בדברי מאה פעמים, לך נא ושאל
 את פי המושל: מדוע העינני פה לבדי ואין איש אתי מול מחנה גדול, להביט
 אל כל עלילותיהם הנשחתות ולשנוע קלון מכבוד. . . לא אוכל עשות
 מאומה, כי ידי כל יומרי העיר אסורות הנה!" — עברו אחד נגש אל מושל
 העיר ויפיל תחנתו לפניו; ואולם המושל הרעים עליו בקול נאני: "סרה מפה,
 הנני מצוה לך, ואם מאן אתה לישנוע דמך יהוה בראשך, כי אתנך אל בית
 הכזר ושפטוך משפט בך מדוני!" — לעיני המושל הזה הכו את הפאו העברי
 הדאקטאר ה. מכות גדולות ונאמנות: יען הפין להגן על אמלל פפה אהר. —
 אנשי החיל, מתי מספר, הנשלחים להושיע את הרצוצים, הנידו לכל עובר:
 "אותנו צו להשיג את אשר לא ירצו נפש, ואולם לכו בו תוכלו ככל הפין
 לכבבם!"

ברחוב אחד עשו הפראים השודדים בדרבם, שברו את החלונות והדלתות,
 הביאו את כל כלי הבית וישברום אל הסלעים בחוצות, ובתוך החמץ הזה רכב
 על סוסו ארון רבע העיר וזרחה שלאנן וישלו ראה את כל אלה; ואחרי אשר
 בצעו את מעשיהם באו אנשי חיל מעטים ויברשו, וילכו מפה לרחוב אחר
 ויחדשו את כלאתם, ואיש אחד מן החמץ (מנכדו המושבים) צעק בקול גדול
 כי היהודים תפשו איש חיל אהר והמה הפצים למותתו ויראה באצבעו את
 הבית בו באו היהודים; החמץ ואנשי החיל ובראשים שר צבאם פרצו את השער
 ויעברו בו; כל אדם הלא ימין כי לא מצאו בבית הזה מאומה, אפס החריבוהו
 עד היסוד בו.

גם משרתי בית השופטים חמסו וגולו וישאו לביתם את כל אשר היתה
 לאל ידם לקחת אתם. פרש אחד רכב על סוסו הנה והנה, והנה מתחת כר
 מושבו נפל לארץ צרור ישי ומשי; ולא נפלאת היא בעינינו אם בכפיהם דבק
 מאים בראותם לעיניהם זהב וכסף, בנדים ומרכדים יקרים, כלי נחשת, חפצים
 ישנים רכי הערך, קרה וקנה, ציקער ומהעע, שמן וכל מיני בשם — מתפלשים
 בעפר והמד בלמן בקרב חוצות; לך כי לא יחמול עליהם להריסם מעפר?
 ביום השלישי אחר הצהרים החלו השוטרים ואנשי חיל אשר באו ביום
 ההוא על מסלת הברזל מכך עדר להסוף אנשים רעים חמסים ברחוב, ושמה
 במקום פשעם בלי דעת וחשבון הפילו אותם לארץ והכום בשבטים, אשר הביאו
 אתם פיערות בעססארביען; ואחרי אשר על פני שוק אלכסנדריה הפו אנשים
 רבים, דרש החמץ מיד השוטרים ואנשי החיל המכים כי לא ישימו רחמים גם
 למושיעים מהעברים. הקרו ודרשו והנה אין גם עברי אחד, וישלחו פרשים אל
 בית אוצר היין בקרבת המקום ההוא, אשר היה סגור, ויפתחוהו בחזקת היד
 ויוציאו משם את בעל הבית העברי, הזקן בן שבעים שנה, ואף אם לא שלח

היום השלישי היה איום ונרא גדול יתר מאד; עשק וגול לא ברחובות
 מספר היו כי אם בכל העיר, כי האספסוף המר והגמחר נחלק לגדודים רבים
 וייטטפו ויעברו בכל חוצות הקריה, וישלו על כל בתי היהודים ויהרסו את כל
 החלונות והדלתות, וירו את כל אשר בהם החוצה ויתנום למשיסה ליתר
 אחיהם. פצועים עברים, מוכי אלהים, אדם ללבושיהם מדמם היו רבים אין מספר,
 גם הרוני מות; גם אנשי שיבה ונקנות מהיונים, נשענים על מקלותיהם מרב
 ימים, ונערים בני חמש שנים, חמסו ביום ההוא וגולו, השוקים הישן והחדש,
 נתנו כלה לבוזים, אוצרות יין ושמץ שדרו ויבקקו הציונים ככלי ריק, אוצר יין
 אחד גדול היה בחימה נשגבה ולא יכלו לו ויעתוהו באיש. — ביום ההוא
 נספחו על הפצועים היונים שודדים רבים הנגרשים מן כה ישובני ערוץ נחלים
 והרי עפר מחוץ לעיר בערבה, אשר נגב, גול ורצה היא מלאכתם הניתנת לחמס
 ימיניהם בכל עת. תלאה כל לשון לספר את כל אשר נעשה ביום הזה;
 בתים רבים וגדולים היו לישמה כלי גנות ומקרות, ולא נשארו בהם כי אם
 הקרות לבדם.

אל תשכח קורא נעים, כי כל המקרה הנורא הזה קרה לא במקום מושב
 פראים ואיזורים לב, כמו איזמאיל או פאקשאן, כי אם באשדות, במקום אשר
 יתפארו לאמר כי התמונה וידעת מצאו קן למי הקריה העליזה השלישית
 בארץ, אחרי ערי מקדש מלך ובית ממלכה, ולעיני מושל דהפלך ושר העיר,
 ינדה נא לשר הצבא עשו השודדים את מעשיהם ולא כהו בהם; נשככה
 כבשתנו, כי המהומה והמבוכה הזאת היתה לעיני צורו ממלכות הארץ ואין מפרעי,
 גם מעון ציר ביערן בבית עברי נהרם. — פה כארבעים אלף יהודים וכמעט כל
 בתיהם נהרסו ונחרבו וכל אשר בהם היה לכו; אלפי משפחות, אנשים ונשים,
 גדולים וקטנים, עיללים וזנקים, בלי הלילות כפחד גדול ואימת מות, עלי
 אדמה לחה באין כמות בקרה, בהרבותיהם בלי חלונות ודלתים, וכל הימים היו
 רעבים ללהם וצמאים למים וייטטפו קול ענות שודדים, שאון חלונות נשברים
 בבתי שכניהם!

הן תישאל, הקורא, מה עשתה ממשלת העיר? מדוע לא יצאה לישע
 נדבאים ונדדפים באין עול בכפם? על זאת אשיבך: לא עשתה מאומה! כי
 אם שלחה מתי מספר להזהיר את העם בדברי נחת לבלתי זירון לעשות כל
 רע, ועל היהודים צותה להתחבא במחלות עפר מתחת לארץ, ובראותה כי אולת
 ידה ולא תוכל לעמוד כפרץ מול להקות רעים וחמאים שבה אחור ותהי כלא
 לאה. — אמנם ידעתי כי תקשה לשאיל: מדוע לא שלחה אנשי חיל מן
 הצבא אשר בעיר לגרש את השודדים צהרים? הן גם למראה הנשק יחד
 כצל ברח ברחו? — לשמע השאלה הזאת נאלמתי דומיה ולא ידעתי
 מה אשיב!

אנשים אחרים משומרי העיר עמדו כל היום השני מן הבקר עד הערב
 ברחובות היהודים וראשאל, נכח כתייתפלות העברים, וכשוכה ונחת ראו את

imp of Odessa

ידו במעל ולא עשה טאוטה ואין שסן לשמנו. בכל זאת. להסיר קנאת היונים. הפילוהו לפני ביתו ויכוהו שלשים.

אחרי מלחמות תנופה ואחרי הרג רב מצאו אצל תושבים רבים בעיר הפצים רבים ויקרים. גנובים אתם מבתי היהודים, ומחורים היה כסף רב; גם תחת המעברות בתוך הקריה מצאו סחורות רבות: בנדי צמר יקרים, שש ומשי ורקמה, אשר השליכו השודדים מפחד הבקורת החזקה ואשר בעברת זדון הישחיתו ויקרעו אף גזרו לגזרים, כשסרם עקב רב את משפט הזונה הסוררת: "גם לי עם לך לא יהיה גזרו!" — ידו שני אחים מנכבדי היונים ומאציליהם ב. היו במעל, האחד עזב את הארץ וימלט לארץ אחרת, והשני התחייב כבית השיפטים לבלתי עזוב את העיר עד יהיה חקר דבר.

לב ראשי נדודי הרקים והפוחזים היו יונים, גם אבנים רבות מצאו בעיר אשר אין כהן באשרות, כי אם הובאו באניות מקאנסטנטינאפאל, אשר שם האבנים האלה למכירה, ולולא באו אנשי חיל מברך עדר להגן באחרית על הרצועים, ולולא עצרו בעד אלפי יונים, מלחים וחובלי הים, ולא נתנו לעבור דרך גבול הקאראנטין העיר, כי עתה באו כל אלה ביום הרביעי ושכינים בידים להוביל כל העברים כצאן למסכה, כי ישנאתם גדלה מאד. אמנם גם דבר טוב נמצא במשיחיתים האלה, כי נפסלם על בית מגורי הרופא העברי ס. ישברו בו רק שני חלונות, באמרם כי איש יישר הוא.

brought
stones
from
Constant
inople
!

ג.

בארמנות היונים בכל העיר היו בשלישת הלילות האלה שישון ויקר; לקול עונב, תף וכנור פזו וזכרו כאילים, אכלו למעדנים ושתו נהרי נחלי יין, כי נתן אלהים את אויביהם בידיהם, גם בבית תחפס נשמעו תף ומחול, שמה התאספו בכורי היונים ונדיביהם עם בחוריהם ובתולותיהם, ובחדרי תפארת, כלילי יפי, לאור מנורות רבות אכלו ושתו וחגגו בכל עז כלילה הראשון עד הבקר, כי כפלים למועד הזה: הג האכזב וחג עז על יסוד; וכראש הקרואים ישב אדוני הבית על כסאו שמח וטוב לב, לבד כי לכל אוהביו הושים ידו השמאלית, כי הוכח ביום ההוא במכאוב על ידו הימנית, ויאמר כי נכשל בהליכתו ברחוב ונפל ומחין את ימינו.

משאון העליונים האלה התגנבו לצאת שנים ויבואו אל תא אדוני הבית מקום מנוחתו אחרי שובו מעבודתו יומם, הרחק מהמולת הקרואים וקול זמרת השמחים, שמה ישבו ונדברו איש אל רעהו.

— מה עלתה בידך היום, רעי? — אמר כלבקי — ידעתך לרב פעלים ורוח כביר לך להתגבר על כל צורי מכשול בדרכך וכל מעצור משחק לך, אנטח כי גדולות פעלת היום —

— רבות עשיתי היום, אדוני — אמר חמורקי — ברחובות רבים הייתי, חלונות משכנות היהודים הפכתי לעפר ואפר, וסלעי קנסטנטינאפאל הפליאו

לעשות, חוקים המה ומצוקים ככדורי ברזל; אל עכדי ועבדיך נספחו היום אנשים לא מעט להביא את הסלעים עשי שלא האלה כלילה הזה מן האניה העירה באמתחותיהם על שכמם, והיה כזה יום מחר, אולי יתר מאד —

— מי יתן וירבו כמוך בעיר או נעשה חיל; אסם אל תכחד ממני, עלם איש תבונות, השמת לבך אל בית שלמה ברחוב סרחון? הן גבר עלי חסדך להבטיחני עת כרענו על ברכינו איש על יד רעהו בבית תפלתנו תמול כלילה לנסות ראשית גבורתך בבית דבלטתנו הזה —

— אם אספרה לך, אדוני, את אשר ראו עיני ברחוב הלז הן בתוכך ישתומם לך; בעבור הצהרנים התבוללתי בלהקה עצימה ואיש מפצו ואבניו בידו להשחית ולהרוס ברחוב בזה הנפשך, והנה פלדש כלבוש מלה עמד ממולי ועיניו לנכח בית שלמה הכיטה, כאיש מתיעב על מצור לקדם פני מתקוממו ולהכריעהו. — ואני בראותי אותו ירתי מפני אפו פן יבולע לי אם יכירני, כי נקם הוא ובעל המה, ולהרר אתו ברית אהבתנו נגדה נא לכל החפון ולהפוך לבו לשנוא אותי לא הפצתי, על בן הפניתו שכס כל המחנה ללכת דרך אחרת, ומרגלי הגזרו ולא כחרו כי הוא לא הנה מקומו עד הערב, וכלילה, אסרת, לא אתהרהר את היהודים, למען לא אפול בשחת יחסו לנפשי —

— כל אשר הכדת לי יתן עיני כי בראותי את קשר ערף פלדש באהבתו את היהודיה האדורה; ואולם אקה כי מחר תאזור נכבוד חיל לכצע את אשר זממתי, והוא: לנכל את העלמה הזאת ולשים אותה בלאי למען יבונה פלדש כלבו, הנערה הזאת נתונה לך לעשות בה כטוב בעיניך, אנחנו נקומה בעזרתך למען תפלא בה כל הפעך. — מה תתן לך ומה תוסיף לך ברית אהבת פלדש? מה זה תגור ממנו? יירא נא ממך! ידעתי כי אם יראה אפך כי עז להגיע למחוז הפעך תרפינה ידיו, יכלם ויהדל; ואם לא תצלה לך לכבות ביפיה איש חשקך ולהתעשר באהביה, אז זרועך תמשול לך להפוך הורה למשחית, לרמוס ברגלך צבי תפארתה, מנקר לה עין ימינה, בכסות בזפת בעורה את כל פניה פצע וחבורה, בתת מוס בה שבר יד או שבר רגל — ואז תתהלל כי כביר מצאה ירך, וכל אוהביך ומכיריך גבורותיך יגידו. — חמורקי אשר לא נכער מדעת ויבן כי כלבקי בחר בו רק לכלי זעמו להסיר את אלוהי הנכר מקרב לב פלדש השיב בחרון אף: אל תהלות כל מיודעי לא אשים לב, אהבת מכרותי ומולדותי לבדה תלוני בעמלי, היא תנחני עתה בכל דרכי לעזור לאחי היונים ולהשחית את העברים — אולם להשליך את נפשי מנגד ולנקום בנערה עבריה, יען כי תצוד ברשתה נער אחד כסיל וכער, זאת לא אוכל לעשות, אולת היא, חסר לב יעשנה. — ידעת, אדוני, כי אימתה רחקה מני ואין דבר אשר יבעתני, אם אחפוץ אעשה ולא אזור אחר; אך אחרי אשר בינותי כי אם גם לא תוסר הנערה הזאת קשות נמלא משאלותינו ולא נחמיא המטרה — למה זה איפוא הכל איננו? מלחמות כל אחי יחד אני נלחם, ולא אריב ריב איש אחד — אם לא נמולה אחרת יגמלוני —

— אי זה נמול אשלם לך? הן לך עשר גם כבוד לך! —
— שמעני, אדוני מדבר ולא בחידות, ידעתי כי ידעת את לבבי, וגם זאת ידעתי כי לא תחסין לדעת כי יודע אני אשר ידעת. — נפשך רצתה כפלדש לתת את בת-נדרוך לו לאשה, ועיניך הלא הואות כי נקעה נפשו מתוך דבקה אחרי בת בלעל; הנך חכם לב ואיש תבונה, למה זה להכניע קשי ערפו תקשה ערפך? לב חדש לא תברא לו ורוחו הורה לאנגעם לא תחדש בקרכו; כי ישוב לה אחרי אשר משחת יהוה מראה היהודיה מאיש — אל תחכה, כי לא ישוב לה עד נצח, יען כי את בתך לא יאהב; אהבה לא מבצת, בזרוע עם נכורה לא תלכה, ובלעדי זאת, אדמה, כי נפש אנגעם לא תערוג אליו ורק פקודתך תשמור ורוחה, אם תאמר: "אהבי" תאהב, בן למדת איתה מימי הרפה, ולמה איפוא לא תכחר לנפש יקרה כזאת באיש אשר מאהבת זרים לבו חפשי? ואם אמרתי היום אעשה עמך חסד ואמת ואהיה בעוזריך, מי הוא לידי יתקע כי לא יקום פלדש לערוך אתי קרב ויכני ארצה, או כי יז נצחו על בגדי בעמדי על נפשי? על בן עבודת הצדקה הזאת אל תדרוש ממני נשנכה ולא אינכה —

— שמע נא, רעי, אחוך אף אני, ידעת כי נקל לי בכספי להפיק זמני, כל מאויי נפשי יעשו לי כפחיר, אולם העמסתי עליך את הדבר הזה יען כי נבונות וכחכתך יסתר ולא יודע, — כל השומע כי נפל פחד פלדש עליך ישחק, כי חזק אתה ממני, ועל דבר האהבה אשר אמרת אישיבך; לוא חשק פלדש בעלמה בת עמי ההרשתי אך הוא זנה עתה אחרי נכריות אשר לא ידבק בה לעולם, לא אהבה היא כי אם ערוץ, בו הָפָה עד ארבעה ואחרי בן אמלל יהיה כל ימי חייה, ואני חסתי על כבודו וכבוד אביו אוהבי, — אחת אני לך, כי האיש אשר יפריעו מעשות את הנבלה הזאת ימצא חן בעיני וגם בעיני אנגעם בתי והוא יהיה האיש אשר הוכיח לה אלהים, על בן, אחי, עורה נא מחר לעשות כאשר דברת ומשכרי אל תבישני —

— למען אמצא חן בעיניך, אדוני, אעשה כל הפצך —
— כמעט כלה לדבר נא גם פלדש אל התא, ויקם כלבקי ויצא, —
— מה זה, אחי, הסתרת פניך ממני מיום הואלת בחסדך להיות צירי להביא את מכתבי? — אמר פלדש.

— דבר אבי חזק עלי לצאת ולבוא כרכלתו, השיב חמורקי, להשיג עתה בימי האביב על כל אניותיו ולהביש על עושי מלאכתו ונישאי הסבל, כי הוא לא יעזוב את ביתו מיום חלתה הורתי והנני על חוף הים מן הלקר עד הערב —
— הנני נא לי, רעי, מה ענתך? ומה דברה? —
— לא השיבה דבר, כי אם הניעה ראשה, לקחה את המכתב ותעזבני —
— גם אנכי הייתי בביתה כעשרת הימים אחרי בן, וכמעט ראתה אותי עינה ברחק כצל ולא עמדה, לא ידעתי מדוע? —

— בן הוא דרך כל עלמה — השיב חמורקי בחלקות — עם כל הבחורים תכביר מלים ואין קץ לכל שיח ושיחק, לכד בפנשה את העלם בו רצתה נפשה תתארם כפנינים, תאלם ופיה לא תפתח עוד, — אולם, אחי, לך שכל ושוב מעם, כי באמת בכל הבתולות היפות אשר ידעתי לא מצאתי כפה ליפי — כשני כוכבים מזהירות עיניה ועל כל פניה נשפך רוח חן ונעם, עתה לא אפלא אם דבקה בה נפשך ובלי ספק בחנת גם את תבונתה —

— היא חכמת לב ומשכלת, לשונה תמהר לדבר צחות כלשונית רבות, יודעת ארח עולם ודרך בנות חורי הארץ, כי למדה ישיש שנים לשינות ומדעים מפי מורים משכילים פה בעירו; ילפני שנה כימי החרב התגוררה שני ירחים בבית הקיץ מחוץ לעיר אשר לגואלה הקרוב אליה, ואני גרתי בבתי בשדה לא רחוק ממנה, ופגשתיה מדי ערב בערבו בלכתה לישון בן יחד עם בני משפחתה ושכנותיה, ומאז ועד עתה ימשכוני יפיה והכמתה אחריה בלי חשך —
— חכה נא, רעי, מעט מזער, ימי המהומה יעברו ואז אסור למשמעתך, אולי אוכל הועיל לך, אולי אערוץ להבליג עלי רצונה ולהטות לכבה אחרך, ועתה נשובה אל הקרואים —

משני אנשי דמים ומרמה, כלבקי וחמורקי, חפין כל איש להפליא ערמתו יתר שאת על אחיהו, לא נכחד מכלבקי כי נכספה וגם כלתה נפשי חמורקי לבתו וידע כי הוא לא יחשוך את פלדש לעולם מהלוך אחרי לבבי, כי אם עוד יוסיף להשליכנו כמצולת אהבתו את בת נכר ולא ישוב, למען תכבד אנגעם אותה את חמורקי, על פני רעהו — על בן פחד לישון ערומים ויתן תקוה בלב חמורקי בדברו אתו כי ידידות נפשו תהיה גבולו מאתו, — וחמורקי אחרי אשר הביט וראה כי הדבר בו פחד רק כפלדש לבדו להנחילו את חסנו ויקרה את העלמה מחסד עינו, הבטיחנו על נקלה להיות בעוזריו, והוא לא בן דמה כי אם לחזק כמו פיו את הגתעה, אף לתכוך אותו כימינו בכל יכלתו, למען לא יוכל אבי אנגעם אחרי בן להימין או להשמאל, כי אם להשליך אותו מעל פניו והוא, חמורקי, יקחר תחתיו, — ולעני ענינו חשב מחשבות לנפול פחד על בית שלמה, לבלע ולהשחית את כל יגיעו לבד, אך לא לחלל כבוד אסתר, כאשר חשב לב כלבקי הנתעב והנאלח, אף לא להפיל משערות ראשה ארצה, למען תשא חן לפני מאהבה ככראשונה, וכרכושה אין לפלדש הפין, כי אוצרותי בבית אביו לא ימנו מרב.

לולא תהפוכות שני מרעים האלה, ולוא הלך חמורקי בעצת רשע לעשות את כל אשר לאל ידו לסדות את פלדש משבית אהבתו, כי עתה לא נשארה לו כי אם לתת על אסתר חרפת עולם, להמיר כבודה בכלימת נצח, או להשחית תארה מבני אדם ולשום אותה לתועבה — והוא איש זרוע ואכיר לב ולא כבד היה ממנו הדבר למלאות את מחשבתו — ותהי אסתר אבדה ואמללה עד יום מותה — ועתה סכל חמורקי דעת איש הדמים ולא נעשתה עצתו.

יד.

בראש אשמרת התיכונה בלילה ההוא, עת נחה שקטה כל העיר מסערת
 הפושעים והמורדים וגם השוטרים בעיר היו סרוחים על ערשותם או יין הדליקים
 בסוד סוכאים, התהלכו שני יונים כה וכה ברחוב איטליה לפני בית מסחר
 העריץ, ולעטמתם בצד הרחוב השני עיד שנים, אלמים לא ידברו, מתחפשים
 בלבושי דלים שואלים ללחם ולכל אחד אפר על עיניו, החישך כסה את הארץ
 ועין הולך בשוק לא יכלה לראותם הוסב. — ואיש צעיר לימים כמעט יצא מבית
 העריץ ללכת לדרבו כתרזהו ארבעה האנשים האלה, שנים ההזיקוהו בשתי ידיו
 ראסרו אותן בחבלים באהוריו ממול ערפו, השלישי שם נצרה על דל שפתיו
 כמספחתו, והרביעי סגר עינו בפרוש על ראשו שק; כל זאת היתה ברנע
 אחד — ויקהוהו וישאוהו אל פנת הרחוב וישליכוהו אל מרכבה נכונה שמה
 מראש ויסעו. לוא גם צעק האיש הזה לא היה לו שימע ובושיעו, כי החכות
 העיר היו בעת הזאת בערבות מדבר, שכמות מאין אדם, אך גם לזעוק מזה לא
 יכול כי שמו נחסום לפיהו.

המרכבה רצה קל מהרה דרך החכות שונים לימין העיר ולשמאלה,
 השודדים עשו בן בערפה להוליך את האמלל ישולל, למען לא ידע גם למשמע
 אזניו אנה פניהם מועדות, ואחרי כן באו ברעם וברעש אל הצר ביתם והשער
 אחריהם סגרו, שמה הריבו שנית את העני והכואב על ידיהם וישאוהו אל בור
 תחתיות בקצה החצר הגדול, מקום שם מסכנות כל מאכל בימי חרבוני קיץ,
 ויטלוהו על הארץ ויסירו את השק מעל ראשו אף פתחו שפתיו לשאוף רוח
 ולרבה, וידיו היו אסורות ככראשונה ולפניו הצינו נר למאור. — האבד השיב
 רוחו בכבדות ובהרדת אלהים אשר נפלה עליו הלבינו פניו ושפתותיו כשלה,
 גם לשונו לחכו דבקה ודמעות הלבישו עינו קדרות סבלתי יכלת לראות רק
 מעם את אשר מסביב לו, ויהשוב את ארבעה האנשים העומדים עליו לארבעה
 מלאכי שאול ואבדון הבאים בפעם בפעם לתת את חתימתם בארץ החיים.

— האח — אמר האחד בשפת יון — נשף צלח עתה לנו, כי אדונינו
 ישלמו לנו את אלף הכסף אשר העריכו את ראש האיש הזה; ולוא שאלו
 את פי כי עתה לא נתתי מחירו גם אגורת כסף אחת —
 — חלק כחלק נקח — אמר השני — מאתים וחמשים לראש נכר; צר
 לי מאד כי אול היין סכלי ולישוני כבר בצמא נשתה בעמדנו על המסמר,
 אולם יום סחר נסכאה שכר הרבה מאד —
 — אמנם שטנו נפשנו בכפנו — אמר השלישי — כי לוא ראה גם איש
 אחד את מעשינו ואבדנו —

— רך הלכב — אמר הרביעי — המרם תדע כי רמח לי מתחת למדי, ולוא
 שנשתי איש כזה כי אז הולכתיהו ארח לא ישוכ במרם יפצה פיו להשמיע
 סולו! — וכדברו שלף רמח חרוץ חדש קחפו וינפסוהו בימינו ממעל לראשו

כאיש ערוך למלחמה. — האסיר ראה כל אלה וידמה כי חפץ הרוצה לתקע
 את הרמה בכמנו ולהכני נפש וזעק בקול מר בשפת הארץ; חנוני, חנוני,
 רעי, כי לא עשיתי לכם רעה, קחו את כל אשר לי ואל תמותונו, חוסו
 נא על דמי ימי, אשתי ועוללי הרכים! —

— החרש — אמר האחד — אל תצעק לא לעזר ולא להועיל, כי אין
 לך שומע, גם חסד לא הפצנו מאתך, כי כל אשר לך לנו הוא וחייך כבר
 סכרו לאחרים, יהודי נתעב ונאלה, אינו מאמין באמונת אמת! —

— לא יהודי ולא בן יהודי אני כי אם נוצרי נאמן אנכי מלידה ומכנן
 כמכם —

— שקר אתה דובר, יהודה איש־קריות, סובר אדונינו בשלשים כסף,
 ארוך אתה לאלהים, קללתו הנה באה עליך ועל כל אחיך הרשעים, במארה
 אתם נארים חנוי כלו מאז ועד היום הזה! הבו אחי! נחפש נא בכל אמתותינו
 אולי נמצא דבר מה. — ויקחו ממנו בחזקה את כספו וכיסו וגם מידה־מעלות
 עם ישראלת זהב וישימו, ויאמר לו האחד עוד: הגידה לנו שמך ושם משפחתך,
 אל תכחד! —

— שמי פעטר ושם משפחתי איזיאנאוו —
 — שקר, שמך איזידאָר ונאמן אתה בכל בית העריץ העברי הנכזה כמך,
 לפה לך לכחש בנו? הן ישקרך ופחיתוך לא יפחך מדינו —
 — לא, אחי, האמת הגדתי לכם כי הנני נוצרי מאמין בנואלנו, עבד
 לעברי נכזה וארוך לא הייתי מעולם, משנה הוא לכם! —

— בדברים לא יסר עיני ונכול כמך, ואם עודך מהווק בתרמית לכך
 הן מקלי יניד לי. — ויאמרו שפתיו שנית ויכירו מכה רכה במקלותיהם
 ובאנרוף רשע כלי חמלה; ובפתחם אחרי כן את פיהו שנית לרבה, ואחרי
 אשר נתנהו השב רוחו והוציא אנהות ממעמקי קרבו שנה כדבריו וישאג
 מנהמת לבו: נוצרי אנכי, הו ואללי לי, חוסו עלי ואל תהרגוני! —

— כלבו אל תחרוץ לשונך — אמר האחד — ידעתי אתכם יהודים
 נכזים ושפלים, לשונכם תצמיד מרמה להניד ביום אידכם כי נוצרים הנכם
 כמנו למען נחמול עליכם, ואותי אל תסכל כחכמתך הבויה, קרא נא לאלהיך
 ויושיעך! — וירמסוהו ברגליו כחרי אף.

וישבתו האנשים מסהלומותיהם וייעצו לקרוא לשולחיהם למסור את שבים
 לידיהם ולבוא על שכרם; וילך האחד לשום באוני שולחיו כלבקי ותחמס כי
 האלהים אנה לידו לתפוש ככף את אויבם, את איזידאָר העברי, למען יבאו לעשות
 בו נקמה למקום כלאו, ואולם המה, אף אם שמתו מאד ואין חקר לעליצותם
 לאבד ולהרוג את צוררם הזה במסתרים, את האיש היודע תעלומות פשעיהם,
 לא יכלו בכל זאת לעזוב ברנע ההוא את קרואיהם הרכים, ויצוו לשמור את
 האסיר עקב רב עד ילכו הקרואים לדרךם. —

המקרה הנורא הזה היה בחצר בית תחמס, וארבעת המרצחים היו יונים

מלחים עושים מלאכה במים על אניותיו. כי המה התגדבו בבצע כסף לעשות רצון אדוניהם. לארוב לאיזידאָר, לתפשו. להרגנו ולהשליכנו אחרי כן במצולת ים.

בין העליונים בבית תחמם היתה, כאשר ידענו, גם משפחת אוהבו היקר כלבקי, ואתה נקראה לבוא גם אחות כלבקי (אשת איש סוחר מכני הארץ) ובנה הכאים מעקובה לשיוש את קרוביהם משוש בימי החג הגדול. הבן הזה אחרי שנה ואחרי רקוד מחולות שונות חלה מעט כי כאב עליו ראשו ויפדו מאבו באמרו כי הולך לשיוש מעט ולשאוף רוח צח ברחוב, וכי לא יאחר וישוב אליה. לשוא הכתה האם אל בוא בנה היקר, לריק יענה לבקשנו ככל מנות הדרי הבית הרבים, כי לא נמצא. גם לרחוב יצאה לבקש אותו ולשואל את פי הרבנים ואיש לא ראהו אף לא ידעהו, כי גר הוא בעיר הזאת. כל הלילה דאגה לו ולא נתנה מנוח לכל מכיריה ומיודעיה, ותשלח את עבדה לבעונה בבית אחיהו לשאול על אודותיו, אפס כי גם שם אמרו כי איננו; ואחיהו ורעהו תחמם נחמה וידברו על לכה בשחוק על שפתותיהם, כי אשדות קרה עליהם, בה בתי משוש רבים, אין ספרות למה ואיש צעיר לימים כבנה יוכל למצוא לו תענוגים שונים ומסודות לרב, אשר יש לאל ידם להשביח אותו את כל התכל ומלואה וזולתם. — אך היא אמו מאנה הנחם כאמרה כי בנה איננו הולך בשורות לבו מיום מצא לו אשה חמודה, אין זאת כי אם רעה הרביקתהו באחד המקומות בעיר. — לפנות בקר חדל שאון העליונים והקרואים עזבו מעט מעט את הבית וילכו לדרכם, גם האם המבכה על בנה הלכה לביתה, ואחיה כלבקי התמחמה ונָתַר בבית אוהבה, כאמרו כי דבר נחין לו אליו.

אחרי אשר שני הערצים האלה נותרו לברם ואין איש אתם, וכל בני הבית שנתם נמו, הכיש תחמם לעצבות ידו הימנית אשר גדל כאבה מאד, וימתיקו סוד על דבר איזידאָר, ויאמר כלבקי: ברוך אלהים כי סגר את אויבינו, את איזידאָר, בידנו, אשר התעיב עלילה לעמוד בסודנו, העברי הרשע והנוכל הזה אשר בעתנו בחזיונות לילות רבים ולא נתן שנת לעיני, כי ינרתי פן יהלוך רכיל, יכנו בלשון ויחשוף את מסתורנו, וכליותי יסרוני זה כמה כי לא נצרתי פי ולשוני לדבר אתך דברים אשר לא כן בעוד הרשע הזה לנגדי, כי לא האמנתי אשר כסיל ובער כמהו יודע שפתנו אתנו, שפת יון, ולדבר הזה תסלח לי אחי בחסרך —

— כבר סלחתי לך, רעי הגאמן, ידעתי כי לא במרד ובמעל עשית זאת, ועתה נועץ מה לעשות אתו: למסרנו חי ליד עבדי להשליכנו מצולה כלבב ים לא הפצתי, יראתי פן ישאו פני כפר, יקחו מידו כסף ולחמשי ויציאווה כי כאשר עקב שהד השליכו את נפשם מנגד להתנפל עליו ולהביאנו אלינו

כן במחר יעשו בנפשם שקר, ישכרו הפח וכצפור ימלם, והבאנו עלינו רעה גדולה עד מאד, ואולם לשפוך דמו בביתי גם כן לא אוכלה, פן בלי ראית יז נצחו על בנה, על אכן בקיר או כפים מעין ושארית רצח כזה תנלה עונינו גם בלב הימים; על דעתי כי נבחרה מחנק לנפשו ועל עין יתלה, ואחרי כן נשימתו בשק ויחד עם שקים רבים אחרים מלאים מזון ואכל לסלחי יובל אל החוף כלילה הזה במרם יעלה השחר.

— טוב הדבר, אחי, ואולם גם הוא למותר, כי תחת העמל והסרה לעשות לו עין נבה, לשום חבל על צואריו ולהרים את הגו הנתעב והנאלה הזה ברוח, טוב איפוא נשקנו מי ראש, נשפוך אל גרונו רעל אשר לי עתה באסתחתני, וכרגע יקחהו אפל ועלמות וזכרו יאכד מני ארץ —

— טובה עעתך מאד — אמר תחמם — ועתה אקח את חמשי מאות כסף וגם אתה הבן את חלקך ונתחפש ונלכה. — ויעשו כן ויצאי בלאט דרך מכיא הבית אל החצר עד קצהו ויניעו אל דלת הבור, וידפוק תחמם עליה בידו שלוש פעמים, אות נודע מראש לעבדיו כי אדוניהם באו אליהם ולא זר; הדלת נסבה על צידה ויבואו הבורה.

כראותם את מתקוממם שוכב על הארץ שמתו כמוצא שלל רב, ולא יכלו לעצור ברוחם לבלתי התענג מעט על פחדו ואימתו בעודנו חי ובראותו את המות לנגדו, ולבלתי התל בו כהתל איש בזבחו טרם יעלנו על מיקרו כליל; וכלבקי היה הראשון אשר רמס אותו ברגל גאוה ואחרי כן צוה להסיר את הפחוסם מפיו ולהעמידנו על רגליו, האמלל הכיר את קול כלבקי אף אם את פניו לא ראה כי מסוה היה עליהם ופתאם החל לזעוק בכל כחו בקול טר: 'יודי! הושיעני!' ויתעלף.

מי יספר את הפחד הנורא אשר נפל פתאם על שני המרצחים האלה! אין מלה בלשון איש להניד את השמה והרמס אשר החזיקום כשמוע אזנם את שתי המלות האלה מפי זכחם, בְּהוֹדָעָם כי לא זה האיש אשר אל מותו ייחלה, ולא לכד כי בשו משכרם להוליך בשערי שאיל את אויבם העברי בזההנפשו, כי אם כפשע היה בין המות ובין כן־אחות כלבקי, פעטר אוונאָנאָו! ! — כי הוא, הוא ולא אחר, נפל ברשת השודדים ברחוב איטליה, זו סמנו לאיזידאָר, כי בצאתו מבית תחמם להתהלך ברחובות אשדות, בא אל רחוב איטליה אל הבית אשר בו הכין הערץ מקום מסתרו, ושמה בעלית המקרה התגורר איש אחד מעקובה מודע לפעטר מאה, וישכנו שני הרעים וידברו ואחרי כן שב פעטר אל אמו ודודו בבית תחמם אוהבם, וכצאתו נסלו עליו הרוצחים ויקחהו, כי בקומתו, כתארו ובמבנה נזו נדמה לאיזידאָר, והלוכדים גם את האחד גם את השני לא ידעו ולא ראו מעולם, והאמינו כי הנהו איזידאָר לפי המראה אשר התוו להם אדוניהם; וגם פה לא הכירוהו דודו ורעהו לאור גר כהה, בעוד המטפחת כסתה את פיהו וחוסמו, מחצית פניהו.

— אם אלהים הקדושה! מה עשיתם? — קרא כלבקי בזעם ובקול בוכים.

אל ארבעה האנשים. — את מי הבאתם הנה אלינו? הלא בשר מבשרי, בן אחותי הוא! —

— כלבים, שכורים, בני זונה! — צעק תחמס — הן כמעט הכינותם ממכח לאחיהם הנוצרי! — וישפוך עליהם כל חמתו, ויחרוק שן ויכס בכל כחו עד כי נלאו ידיו, וכלבקי מהר יפתח חרצבות האטלל ויחבקנו בזרועותיו, ואולם פעטר היה כמת ולא נותרה בו נשמה.

ארבעה האנשים שבעו קלון תחת המשלרת אשר חכו להשיג מחיר ארבע כל הלילה ואטין רוחם ונכורתם לתפוש את האויב ויגרישו מאת פני אדיניהם בחרפה, וכטרם הלכו לדרבם פקד פקד עליהם להחריש ולהסתיר את הדבר, ויאמר להם כי דמם יהיה כראשם אם יזדון לנלות את אשר עשו — וישוכו אל אנוותם; ואת המכה והמחולל עמסו שני הרעים על שכמם וישאוהו בשנים אל הכית וישפכו עליו מים קרים להשיב נפשו אליו, וישלחו הרש לקרוא לרופאם ואורכם פיטון היוני, אשר בא קל מהרה, וכרב עמל ותלאה עלתה ארובת החלה ופתח את עיניו, ואולם מרב צרתו ופגמו בעסו ומכאובו, לח תבונתו עזבהו ולא הכיר אוהביו לפני אויביו וידמה לראות מסביב לו את מלאכי הבלחות אשר הקיפוהו בראש, ויקרא בקול חלוש, בקול איש תם לנעו בעצת נפשו: "חוסו עלי ואל תהרגוני, כי מה הרעותי לכם!" ועיני הרעים שפכו דמעות ויספקו את נפיהם, וישבעו כאלהים לנקים את נקמת אחיהם, המדוכא והמחולל באין עול בכפה, מאת כל העברים הרשעים והאזורים, כי מידם היתה זאת, המה היו בעוכרי האיש הזה יען כי העבדים הנאמנים אשר יצאו בפקודת אדיניהם לעשות חיל השבוחו לעבדו כבד עין והשפטים אשר נכחו ליהודי זרע מרעים נעשו במשנה באיש תם וישר, בנוצרי יליד אמת יצדק, זרע קדיש.

ולבעבור העלים כל מומותיהם ונכליהם אשר סבו בכל המקרה הנורא הזה, כי יראו לנפשם פן יבלע להם בצאת האמת לאור, גם למען השקים את רוח אם החולה העמיקו עצה בטרם בוא הרופא לשלוח לה איש נאמן רוח ואוהבם לספר לה כי בהיותם דואגים לבנה אחרי הפרדה מהם הלכו בשוקים וברחובות וככל פאתי הקריה לבקשנו, עד אשר באו מחוץ לעיר אצל בית הקיץ אשר לנסך נעל-רזון וימצאו איש שוכב בשדה על הארץ ויהשבוהו לאיש שמה שכור ספק בקיאו, כאשר רבים מעם הארץ בימי החג הגדול הזה הוים שוכבים בחוצות ומתענגים תחת השמים על תרדמתם, אחרי אשר עברם היין, אך בהתבוננם אליו ראו כי לא בגדים צואים עליו כעל השוקדים על דלתות בתי מרזה, כי אם מחלצות, וינסו להקיץ אותו מתבוננתו והנה — חרדו מאד להכיר את בנה וכל רוח אין בקרבו, לבד כי עורקיו לא שכבו והכו אותו לאם בקצות ידיו וברקתו — ויטהרו להרימו מן הארץ ולשאת אותו על כתפותיהם כי לא מצאו עגלה בעיר, ויביאוהו אל בית מגורי האחד מהם, לתחמס — ויצו על הציר להגיד לה, כי כבר בא הרופא ונפש החולה שכח אל קרבו.

כמעט הלך הציר בפקודתם נחמו כי שלחוהו ויכשוו ממנוצותיהם ומכל אשר עשו עד כה בחפזם; סחד החולה נפל עליהם פן יתרפא ויספר את כל הדברים כאשר המה, וכל אשר לו לב להבין לא יכחש ויניד האמת כי ידם היתה כמעל הזה, ומי יודע הוזה אשר תוכל לנסול עליהם! — ויצאו שני הצדיקים האלה מחדר הנער אל חדר אחר רחוק ממנו, ויתעצו ויגמרו אמר, כי אין טוב להם כי אם להנצל מפח יקוש ולבלתי השאיר כל שריד לנבלה הגדולה הזאת ולהרחיק עד נצח כל דבר אשר יכול בימים הבאים לקום ולענות בם סרה; וכאשר האחד כארץ אשר יוכל לשמנם ולרדוף אותם בלי חמלה הוא הכאב המכה, על כן הקרו למציא תחבולות שונות לסנור על פיו ולהדביק לישונו לחכו לעולם, ולא מצאו כי אם את — המות! וישוכו אל החולה וישאלו את פי הרופא על אודותיו ועין: כי הסמים למרפא אשר הבין ויעילו ויצליחו וכי בחכמתו הציל את נפש הנער ממות, ויבקש אותם לבלתי הפריע את מנוחתו, כי שנתו תחליטנו ותחינו, וילך אל ביתו.

או הוציא כלבקי את הרעל אשר היה באמתחתו, וכאשר רעדו ידיו למלאית את מוטתו ולפלע בכף-אחותה, כחר תחמס לקחת את הרעל ויטלא בו מלוא כף כסף וילטוש את עיניו כרועח אוכל אדם כהעבירו שכינו על צוארי זכחו, אנוש כפחו, ויפתח את פי הנער אשר לא ידע אז בין מינו לשמאלו, וברגע אחד הריק בו את הכף והחולה בלעהו ויביאנו אל קרבו.

כחודע האם את כל התלאות אשר מצאו את בנה היקר, התעופפה כעוף אל בית מכירה, לתחמס, ותמהר לבוא עד ערש דוי עד משכב החולה, שם כרעה נפלה לפניו ותשא את קולה ותבך בראותה כי קרבה לשחת נפשו, וכל עמל המרצחים להרחיקנה ולהוציאנה מן החדה, באמנם כי בן ציה הרופא לבלתי גול ישנתו הטובה לו מאד — היה לריק, כי החזיקה בקרנות המטה ותמאן לצאת.

ברגע ההוא החל הרעל להשתער בקרב הנער ומכאוביו היו נוראים מאד, עד כי חנר יסארות לחו ותבונתו ויצעק בקול גדול: "הנני מת, הושיעוני, איש יוקדת בקרבי, מים, מים!" ברנזה ושממון עמדו שני הרעים סגדה בידים רפות וברכים כושלות, ולא ידעו מה יעשו. — והאם חשה אל השלחן לקחת מים, וכחפזה חמסה צלוחות שטן זית זך אשר הבין הרופא לשום בו חתול על המכות ותגש אותו אל פי החולה ויבלענו.

אם יען כי הרעל מרב ימים לא עמד מעמו בו, או כי היה מעט, או אולי המקרה הזה סדה את הנער ממות, כי אחרי רגעים אחרים הוציא את בלעו מפיו ויקיאנו, והרעל כאשר בא כן שב ולא השאיר אחריו טאומה. — אז מהר תחמס ויצו להוציא את הקיא אל שפך האשפתות ולמהר את רצפת הבית מסביב למטה ויטמין גם את כף הכסף אשר היה בו מות, למען לא תהיה שארית לכל אשר נעשה, וכבוא הרופא אחרי כן נתן עוד סמים חדשים ומרקחות שונות ויאמר כי חיל רב וכח גדול בימי נעורי החולה להבליג על כל תחלואיו

וכי יקום ויחי, לבר כי עמודי תבונתו ירופפו וימים רבים יעבורו עד ישוב שכול לאיתנו, כי הסחר הגדול אשר נפל עליו הפך משרש מה ראשו. — האם האמינה לכל שקרי אחיה וכזבי רעהו אשר בדאו מלבם, ותאנח ותשב למראשות בנה ולא סרה ממנו גם עד ארגיעה, והוא הוציא מפיו חזיונות מבהילים, הבל ולגה הרבה, כי בשנעון נהג טעוה הקדחת אשר אהותו.

— כל יגיענו היה לא להועיל — אמר כלבקי אל רעהו בסתר — מי יודע עתידותינו בחיות הנער מחליו, אפחד פן יזכור את כל אשר קרהו והביא את הדבר לפני היוספטים, ונגולו כספר כל מעשיו לעיני השמש. נמלש נא היום על נפשותינו לארץ אחרת, אחי, אולי ישלח לנו אלהים עזרו מקדש והכל ישכח ולא יעלה על לב ואז נשובה —

— אכן הבל פצית פך, רעי, ומראה ורעד כלי דעת תדבר, הן אשר עשית היום נובל לחדש ולעשות עוד, והתרעלה אשר אתך לו אנכי תוליכנו שאולה כרגע, ובלעדי זאת כספנו ימחה כעב פשעינו, עשרנו יסחרנו ומשלג נלבין, זכרתי כי הגדת לי לפני ימים אחרים כי אחותך באה אליך מעוקבה בשאלתה, אשר תקיפם בחסדך את סכת מסחר בעלה הנפלת ותושיע לה בכספך, על כן אין טוב לנו כי אם תמציא לה היום עזרה בצרות ותמלא את כל אשר שאלה, והיה אם כה תעשה לא תפנה אחותך עוד אל שטי כזב, אל חלומות בנה ואל דבריו ותחי לך מעתה והלאה לשפחת עולם ועשתה לך את כל חפצך. — לכן מהר ודביא את הכסף ותנהו על ידה ומחציתו אתן לך מביסי כרגע —

— טוב הדבר, אחי, אעשה כאשר דברת. — וילך אל ביתו ויקח את הכסף ויבוא, וגם תחמם מסר לו את חלקו ויקרא כלבקי לאחותו ויאמר לה: להסיר כל יגון מלבבך, אחותי, ולבעבור תוכלי פה לסעוד את בנך על ערש דוי כל הימים אשר לא יוכל לרדת ממנתו, הא לך הן הכסף חמשת אלפים שקל אשר שאלת, מהרי ושלחי אותו לבעלך היקר לי, למען יקים את הריסותיו, הלא ידעת כי אהבתיך ולא אתן את דגלך למום —

— אח יקר לי! לא אשכח לנצח כל תנכולך עלי, יושב שמים ינטלך לאכול פרי מעלליך הטיבים, אשר הטיבות הסדך את בני להוציאנו מירכתי בור, ולולא יצאת בלילה לבקשנו כי עתה ישכנה דומה נפשו. — בלי ספק נפלו שורדים עליו ויקחו את כל אשר לו, כספו לא מצאתי באמתחתו, גם מורה המעלות עם ירשרת זהב אבדו לו ואינמו, והוא אשר לבו כלב האריה מלחמות תנופה נלחם אתם ועל כן הכוהו עד אשר נפל שדוד ואז לקחו ויבזו, הה, אללי לי, אלהים ישמרוהו ויחיהו! —

ויער תחמם את בנו אשר שנתו ערבה עליו בחדרו ולא ידע את כל אשר נעשה ויספר לו, כי הפליא אל חסדו לו ולרעהו להציל נפש אוהבו מעטר, ויטל עליו להשניח אל החלה עת תנוח אמו מעמלה ולבלתי תת מדרך כף רגל לאיש זר אף לא לעבדיו לבוא אל החדר פנימה, פן בשמעם להגו והבליו עת תתנבר בו הקדחת עליו ישחקו. —

וקרעים חשו אל החוף לבוא על אניותם, לרבר את עושי רצונם ולהוציא מידם את מורה המעלות, למען לא יפול בידי זרים ויהיה למו לפוקה ולמכשול, כי יוכל לנלות את עינם — ויחרדו מאד בשמעם מפיהם כי בשובם אל החוף מכרוהו בעיר בבית מרוח וכסף מחירו כבר כצל ברח, כי קנו יין, ממתקים ומשמנים ליום החג. — ויקחו את האחד מהם וישכבו אתו העירה ויתנו לו את הכסף, ויצוו עליו לפדות כרגע את מורה המעלות מיד קנהו, ולתת פחדו ויראתו על הקונה אם ימאן להשיב, כאמור לו כי ננוב הוא אתו וקונה נגבה עניש יעניש בפלילים כחמס ועישק — ויעש כן, ויתן שפחה כלבבם בהשיב לידם את הנזלה אשר גול. — ולא אחר תחמם לבוא אל חדר מישכב האמלל ובהקטר אתו לבדו הצפין את מורה המעלות באמתחת לבוש החולה, ואל הורתו אמר אחרי כן: ראי, כי נמצאה אבדת בנך בכנדריו, ומבקשי נפשו יד בה לא שלחו —

אז, ביום השני בצהרים, הלכו האוהבים אל בית תפלתם לשפוך שיח ולהודות לאל חסדו כי ישמר רגלם מלכד בהפצם לעשות רצונו ולהכרית בן זרע מרעים מני ארץ, עברו רשע עריין, אשר נמשל ככחות נדמה, כאין נפש אלה ממעל; וגם המורקי היה בבית התפלה הזה, ואחרי אשר עמדו מכרע על ברכיהם ומהתפלל הלכו לדרכם בעיר לעשות מעשיהם זר מעשיהם, וחמורקי עבר בסך בנדוד פועלי און כרחובות היהודים ויהפוך את משכנותם לשממה, עד בואו לרחוב סרחון, וכאשר הקריב לבוא אל בית שלמה והנה — פלדש כמפצת אבן עמד נכח הבית כיום אתמול, ויחרד המורקי מעגרת פניו ויצר לו ללחום אתו, אחרי אשר הבטיחו אתמול בלילה בביתו להושיענו בדבר אהבתו. — ולצאת ממבוכתו למען לא ישחקו עליו אביריו ההולכים אתו, החל לזעוק בקול גדול: 'אנשי חיל באים לקראתנו להכות אותנו לפי חרב, נמלש חיש על נפשותינו!' ויפן כרעש גדול אל רחוב אחר וינס וכל המחנה אחריו, ושמה העיר את כל חמתו ויעש בעברים בלה, ויאמר בלבו: איצוא את מחשבותי לאור פחר כבקר, כסרם יצא פלדש מביתו לפעלו. — ופלדש לא הכיר את רעהו כי הליש את פניו באדרתו.

לפנות ערב הגידו לכלבקי צפיו השבים מן העיר, כי לא נעשה מאומה בבית צוררו ריקם, בבית שלמה, ויקצוף עד מאד ויאמר: 'אם לא ידי תושיע לי אכוש ממכתי, אלך ואבוס באפי אותו ואת כל אשר לוי, ויאסוף כעשרים אנשים מקשיבים לקולו ולכספו וילך. — הוא בא עד קצה הרחוב, והנה שני אנשים יונים באים לקראתו רצה וזעק: 'ינסורהנא מזה, כי הקיפו אותנו צבאוחהרוככים וחרבותיהם שלופות בידיהם, ננוסה מדרה! — ויירא כלבקי מאד ויברח וימלס על נפשו, השנים האלה היו איזידאר ועשה רצונו, המה השמיעו בכח קולם בשפת יון, להחריד את מחנה הפריצים, ולא הכירום כי התחפשו.

מו.

בתוך המהומה והמבוכה ביום השלישי בבקר כתרו בני בליעל גם את חנות שלמה, את דלתה הרסו ויבזו כדרכם את כל המרכלות, כל יקר נתנו אל כליהם (השורדים בצהרים).

או נשאו על כתפותיהם מזה והלאה וכל המלאכה הוזללה אותה החרימו. אחרי כן החלו לסקל באבנים את החלונות אשר בפני הבית על הרחוב ויבקיעו אל החדרים וינפצו ככלי יוצר כסאות, שלחנות ומטות, וישברו מראות יקרים וכלי זכוכית נחמדים, ואת הריסים והחרשים הטילו בהטולה רבה החוצה, והעומדים ברחוב התקלפו בעברים וישחקו על משבתיהם וירמסו ברגליהם כל הכלים. — השודדים אשר היו בתוך הבית, אחרי אשר כלו להישכית ולשום לאל את כל אשר ראו עיניהם בחדרים החצונים, קרבו ויאתיון אל החדרים הפנימים; ואולם בני הבית הכריחו פניהם את הדלת החזקה ולא נתנו לבוא; ויקרבו שושעים אחדים אשר משחיתים לחבל, כשיל וכילפות בידיהם, להתדפק על הדלת ולהרסנה, ובעוד המה המו ושערו כים נגדו, קרב אליהם פתאם איש אשר לא ראו אותו מראש, כחור כארו, אדמוני ויפה תאר, רחל את פניהם בדברו שפת יון לשוב מחרון אפס; אולם המה הקשיחו לבם ואונם אטמו משמע ולא השיבו לו על שאלותיו ועל דבריו ויעשו כרצונם. — וכאשר נפלה הדלת תחתיה היה האיש הזה הראשון אשר הציג כף רגלו בחדר הפנימי, ואחריו חחרו החזקו שני אנשים נבזרים ילדי הענק ובכחם העצום עצרו בעד זרם המים הזדונים, החמאים כנפשותם האלה, ולא נתנום ללכת הלאה, האיש הזה היה איזידאָר ושני האנשים עשו רצונו עבדי בית מסחרו.

שלשה אנשים היו בחדר הזה: שלמה, אשתו יורה ובתם אסתר, אימות מות נפלו על פניהם, שמה ורמט החזיקום, אחת אל אחת שניהם השתקשקו ודמעתם על לחים, כראותם המותה מעופף על פניהם, אז יפתה איזידאָר את פי ויאמר אל בני הבית בערמה: תנו לי את הצרורות אשר בידיכם וכל אשר טמנתם באמחתותיכם ולכו לכם לשלום, הייכם למה לנו? וכרנע הסב את פניו לנגד השודדים: יאחי, אמר להם, את חלקכם כבר לקחתם בחנות הזאת ובמקומות אחרים, ואת מנתי פה אקח לי לבדי, הנה נלכה נא מזה! — את הדברים האלה אמר בשפת יון, כנלותו לדבר הוציא מאמחתו נשק נוצץ כהדרו מורה ששה כדורי עופרת, ויאחזנו כימינו ויתיצב לנגד המסן כאיש החפץ לעמוד על נפשו, ושני גבוריו אשר אתו החלו להדוף בידיהם הארוכות את השודדים אל עבר הפתח לרחוב; ובכל זאת לא עצרו כח לגרש את המסן הסוער עליהם, לולא בא פתאם גם פלדש ואנשיו לעזרתם; אז נבהל העם ונחפו לצאת, ואיזידאָר ופלדש ועבדיהם נשארו בחדר הפנימי. — כראות איזידאָר את פלדש חרד כרנע הראשון, כי היסבהו לאויב וירמה כי גם דידי בקשרים, אך כראותו אחרי כן כי עזרו להכריח את הרוצחים שקט לבו וישמח לקראתו, — אל תסחרו ואל תרהו מפני המת המצויק, אמר איזידאָר לבני הבית, כי לא יקרכם עוד רע, לדאבון נפשי אחרתי היום לבוא אליכם, כי עצרוני דברים גדולים ונכבדים בכית אדוני, זה יומים הלא הייתי על המשמר ברחוב אף אם לא הגדתי לכם מזה מאומה —

— גם אנכי, אמר פלדש, שמתו נפשי בכפי ועשיתי את כל אשר לאל

ידי להצילכם מאויביכם, ועיניכם הלא רואות כי ידי לא היתה כמעל המורדים האלה, לוא יכולתי כי עתה שפמתי היום כולהם משפט מות כזק שודדים בצהרים, אך קצרה ידי למלאות מאווי נפשי; ואולם לא אשקום עד אם ידעתי כי שארית רבושכם תהיה שמורה ולא תפול ביד אויביכם, על כן עצתי: הבו לי את צרורותיכם האלה והכבאתים במקום סתר, כי אם יתרו פה בידיכם וכאו שודדים אחרים ובזוזם — הלא תאמינו לי? ואתה, אדוני איזידאָר, הלא ידעת אותי ואת אבני, ואם החלית להושיע את בני הבית הזה בכחך ועצם ידך, הואל נא והשלם חפצך הטוב להיות למחסה לפלטה הנשארה והופיע על עצתי הנאמנה; וגם אתה אל תקח את הצרורות לידך, פן יכירוך כי מבני הנרדפים אתה ותאנה אליך רעה. — ושלמה נגש אליו ויאמר: אדוני, כי איש תם וישר, נדיב ונכבד הנך העידות כי את מעלליך הטובים ורחמך אשר אלינו היום נכמרו; דע נא, כי בצרורותינו האלה כל רבושנו הפעט אשר נשאר לנו, אנכי יקר פנינים, כסף וזהב; ואם גם אלה — ישטרנו אלהים — יאכדו לנו הן תמנו לנו ברעב, הלא ראית כי את כל יגיענו בחנות בזוז זרים, הואל נא והודיעני את שמך וכברתיך, וכתוב נא לי בספר כי נתתי לך את כל אלה לשמורה, והיה אם אדרוש אותם מידך אחרי כן תשיבם לי. — פלדש שהק לדבריו ויען לו כחסדו: מדוע לא דרשת כזאת מידי האנשים אשר לקחו את כל יגיעך בחנותך? —

— אודה לך חסדך ואמתך, אמר איזידאָר, כי יצאת היום לישיע אותנו; הנך שוע ועשיר, ואת ידעתי, וקרובי יאמינו לך כי כל הפציהם ישמרו בניתך עד עת מצוא; דודי, עוזב ביד הארון את רבושך, כי לא יפול צרור ארץ — קחו נא את כל אלה והביאום למקום פלוגי אלמני, אמר פלדש לאנשיו, ואתם בני הבית ישבו תחתכם בהישקט וכבשחה, איזידאָר ועבדיו ישקפו עליכם להרחיק מכם כל עשי עול ומישעות ראשיכם לא יפול ארצה; עוד מעט אשובה גם אני אליכם ואהיה בעזריכם. — ויקחו וילכו.

— הגידה נא לי, בני, אמר שלמה, מי האיש הלזה? —

— הוא פלדש בן תחמס, בית מגורי אביו על חוף הים —

— הה תחתי ארגז בזכרי כי לקח לידו אחרית רבושני, ומה אעשה סחר אם יכחש בי לא ראיתיך? אללי לי, בני, אתה היית בעברי, כי האמנת לדבריו ובטחת בו ולא נתתני לקחת מידו מכתב ולהעד עדים — ויבך שלמה בכי גדול.

— לוא חפץ האיש הזה לרשת יגיע לא לו, הלא יכול לבז בו ככל יתר אחיו, והוא לא כן עשה, כי אם דבר אלינו דברים טובים דברים נחומים; לכן השקט נא, דודי, כי השב ישיב לך. — וחבקנו ויבך גם הוא.

— אל אלהי ישראל! היום הלצת אותי ובני ביתי ממות ולא הסתרתי ביד אויב אכזרי, הושיעני נא מיד שוסי כי רשעתי וכל תאבד הפליטה אשר הצלתי כהרדת מות. — אתה אלהים הלא ידעת, כי ביגיע כפי, בועת אפי ובצדק ואמונה מצאתי לי המעט אשר ברכתני עד הנה, אתה נתת ואתה לקחת, יהי שמך שלמה הנדול מברך! — ויספק את כפיו ויתן את קולו בבכי וישפוך דמעות כמים.

— דודי, אמר איזידור, מנע נא קולך מבני והסר כעש מלבך. אנכי סוב
לך מעשרה בני. כל הוני ורכושי לך הוא כי אין לי חסך בם. עוד תשוב תבנה
הרבותיך, עוד תרחיב גבולך ותערוך לך חנות חדשה, אשר גדול יהיה כבודה
מן הראשונה. — ועתה צאו נא מן הבית הזה, אשר אין צהר, דלתים וכריח
לה, ובואו כלכם אל בית אמי עד אשר תמצאו לכם מעון אחר; ועל דבר
רכושכם ביד פלדש אנכי אערבנו, מידי תבקשוהו, הוא לא יעז לשלוח בו יד,
כי פחדו יפול עליו מן אנלה סוד אביו —

— ברוך אתה בני, כי נחמתני — אמר שלמה וישקרו.

את רכוש שלמה ציה פלדש על עבדיו הנאמנים להביא אל בית אביו
בקצה העיר הנודע בשם מדון-דלקו ונס הוא בא אחריהם, שמה שם עניו על
הצוררות והתמס בחותמה, ויצא צהר קמן יביל ספרים חדשים מצופים זהב
ופים מאה, וכאשר ידע כי המה הווי ביד עלמה בת-דיפי ועיניה יונים קראו
בהם לא יבול לעצור ברוחו לבלתי התבונן עליהם, ויקחם ויפרשם לפניו על
השולחן, ובקרו אותם לתמו מצא בהם מכתבים אחרים עליהם כתוב יש אסתר,
ויקראם ויניחם על מקומותם, עד כי מצא מכתב אחד קרוע לנוזים, ואשר אסתר
במשנה לא ירפתהו, והוא כעפעוני הפרישו. —

מה נראה היה מראה פלדש כרנע קראו את המכתב הזה! — שערות ראשו
השחורות בעורב סמרו, עינו שלחו כדודי איש, כף הכה אל כף, את שתי קצות
שפתו הרים למעלה ותהינה כשתי קרנות, שינו חרק ויוציא מפיו הגא באין אמר
ואין דברים, רנע התהלך בעעדים גדולים לארך החדר ולרחבו, ורנע התיצב מלא
קומתו בתוך החדר ויהו כחולם בעינים סקוחות. — עבדיו ראו כל אלה ויתמהו
איש אל רעהו, כי לא ידעו מה הוא, ולא הרחיבו עז כנפשים לשאל את פיהו,
אשר העיר את חמתו היה המכתב השקר הנכתב לאסתר בשמה, ואת
המכתב האמת דרש דרש ולא מצא, ימעולם לא עלה על לבני, אמר פלדש
בקרבו, כי זה האיש המורקי אשר בשחתי בו וחשכתיהו לאוהב נאמן לי יעקבני,
יבגוד בי כגד וכאיש דמים ומרמה יפלה כליותי בשקרו ולא יחמול! את
מכתבי הסתור קחבו ואת המכתב השקר הזה הטלא על כל גדותיו חרפות
וגדופים כתב (כתבת ידו הלא הכרתי) בשמי לאסתר, הן תצדק אם תבזי ומאם
תמאסני, אם אביא את הדבר לפני הסיפטים הן ייסרוהו קשות, אך לא אוכל
לתת את שם יפתי למשל ולשיננה, גם לא אוכל לנלות את מסתורי מן
יקצוף עלי אביו! — אולם את אשר קצרה יד הסיפטים לעשות אעשה אני,
לא אשקוט ולא אתן דמי לי עד אם נקמתי באויבי הזה את נקמתי וגם את
מכתבי האמת אדרוש מידו, ויקם ויצו לעבדיו לסגור חותם צר כל טוב שלמה
ולנצור אותו עקב; ויצא ללכת אל בית המורקי העירה.

לא הרחיק עדנה ללכת ויבט מאחריהו, והנה אנשים כדבורים נסכו פתאם
גם את הבית הזה וישברו בקול שאון צהר אחד וינשו להרוס גם את יתר
החלונות כדרכם, אף אם אין גם עברי אחד בכל הבית, וישב פלדש קל מהרה

*finds the
forged
letter*

כי לבו היה חרד על דבר רכוש שלמה מן יקרנו אסון, וזה יהיה לו לבשת
ולכלימה — וישא עינו וירא והנה אלה האנשים אשר שדרו בבית שלמה
ביום ההוא. — הם לא שבו אחר מהבין כי הצוררות הכילו בקרבם דברים אשר
לא ישקל כסף מחירם, ורעה עינם כפלדש אשר שפרה עליו נחלתו לקחת כלי
יקר אשר לא ישוו בם כל משי ורקמה אשר שללו, על כן חפשו ויחקרו דרכי
פלדש ועבדיו, ונסדו יחד לקחת גם את הצוררות בחזקה. — אז התעוררו שני
גבוריו מסוככים, גם יתר עשי רצונו בבית הזה יצאו לקראת השמים ומטות
עין גדולים בידיהם, ויפלו עליהם ויכו בם מכה רכה, גם פלדש הוציא מאמתתו

נשק סאן ברעש ויור כדורו מות ברוח להפחידם — ויחדרו וינוסו.

בכל ילשת הימים התחפש המורקי בשמלת חוצב אבנים ויצא כפעלו
במקלות השודדים, כאשר אמרנו, מן הבקר עד מבוא השמש ממחנה אל
מחנה, לעורר את לבב אחיו היונים לעשות מלאכתם באמונה, ולבלתי בלות
בחקוק ידים הרגעים היקרים אשר מנו להם בימי המועד, ככה עשו יונים רבים
משועי העיר ונדביהם אשר יצאו נדבות בימים האלה לעשות גדולות ונפלאות,
השתנו וילבשו לבושי אכרים ועובדי האדמה, מלחים וחוצבי אבנים, ויתהלכו
בלהקות מרסי משכנות יעקב; גם כקבוקי יין היו באמתחותיהם, לחטם קרב
פועלי צדק וכליותיהם לכל יהו מתרפים במלאכתם. — פלדש היה בבית
המורקי ביום ההוא עישר פעמים, כי הם הותח נול בעורקו לעשות לאיש אשר
עולל לו עלילות ברשע כנגדו ידיו ינקמה היתה בקרבו כאש לוהט ולא נתנה
לו מנוח; אולם לשיא בקש את איש מצותו כי לא נמצא. — גם בבית שלמה
היה, כי חפץ להגיד לאסתר ישור ולספר לה את כל התועבה אשר עשה לו
המורקי, ציד בנגד בשולחיו — אך שם לא היה איש, קרא ואין ענה, כי גרו
הבית נמשו את מעונם השמש, וילכו לבקש להם מהסה ללון כאשר ימצאו. —
כה התהלך אנה ואנה ויתעה את לבב אביו אשר האמין כי בנו יחידו
עזר לרעת היהודים — כאשר הבטיחנו לעשות — עד הערב, ויבוא עוד אל
אל בית המורקי, באולם הבית היתה מהימה גדולה, העבדים רצו ושבו הנה והנה
מבהלים ורחופים, זה הביא מים חמים וזה קרים, מה מהר איש ללכת וסמים
למרפא בידו, ושמם הוציא רעהו מחדרים הפנימים שמלה מגוללה בדמים. —
פלדש השתאה להם מאד ועל שאלתו את פי העבדים לא מצא מענה, עד
אשר יצא לקראתו אבי המורקי וידיו על ראשו, סקלל את יומו ואת העברים
ומכבה על בנו האמלל, אשר נפל היום בידו אנשי הצבא הכאים מן-עדר ובאין
דין ומשפט, בלי רחמים, כיענים כמדבר, הפילוהו באכזריות לארץ ויכוהו
כשבטי אפס חמשים ומאתים מכות גדולות ונאמנות על גוו, על המקום אשר
ייסר אב את בנו הקטן. — פלדש הניע ראשו ויגוד לו וינחמנו הבל, כי הממשלה
תנקום את נקמת בנו היקר משר הצבא הרוצה ותסיר אותו מנביר בעבור עונו
הגדול, אחרי כן בא על ראשי כפות רגליו בלאט לחדר המטות אל איש
המכאכות, לסעדנו ולשלם לו נחומים; שמה מצא שני רופאים, האחד חבש

לעצבותי על מקום המכות השני הגיה לו על קרקעו מפילי קרח כי גדל כאב ראשו מאד, והוא אחז שמורות עיניו ושפתותיו היו סגורות, לא ראה מאומה ולא דבר עם איש, על כן עזב פלדש את הבית וישב אל בית אביו.

מז.

אחרי אשר קמה סערת אשדות לרמטה ביום הרביעי, כי פחדו ורגזו המורדים מפני תגופת יד אנשי החיל אשר הביאו אתם מבין ערה, מלבד נשק וכלי קרב, גם שבטים אכזרים לגני חסרי לב ומקלי חובלים אשר לא יחוסו על ניני אריסטומעל ועל נכדי סוקראט לא יחמו, וילמדום לדעת טוב מעט יערות בעסעראביען — הובאו אנשים רבים ומסכיב להם שומרים לראשם אחוזי חרב, אל בית השופטים, כי בכנפיהם ובכתיהם נמצא רכוש אביונים נקיים; והפושעים האלה לא יכלו לכהר את אשר עשו, כי נמצאה בידם הנגבה, אך לא שמו אשם נפשם ויצמדקו באמרם כי השוטרים אשר בעיר לא בסתר דברו, כי במשך שלשת ימי ההג יגיע היהודים ורכושם נתנו לישלל וכוזזיהם לא יאשמו. בין השמים האלה היו גם האנשים אשר ננבו וגם שמו בכליהם כבית שלמה, וגם המה לא כהרו, אפס השליכו מעליהם אשמתם ככל יתר אחיהם; וידברו אל השופטים עוד, כי ישלשה אנשים לקחו גם כן חלקם במיטב שלל הבית הזה וביאוהו אל ביתם במדון לקו, ולא אחר השופט וישלח את עבדיו ויביאו את שני הנכורים אשר לפלדש עם כל הצורות אשר מצאו במעונם, ואלה כמרם יצאו מביתם שלחו חרש ציר קל לאדוניהם בעיר לשום באזניו את כל הקורות אותם, אך הציר הזה היה איש בער וכחפזו ספר את כל הדברים האלה לפלדש לעיני אביו, אשר כנמר טורף התברמר לנפול על בנו ויחרוק עליו בשניו, והאחרון לא חכה עד יאחו אביו טרף, כי אם מהר ויבוא אל השופט ויגד לו, כי לא לבד אשר לא שלח ידו במלאכת בעלי החפצים האלה, כי אם בחטלתו עליו הושיעו מקף מעול והמין ויהי מהסחה, ואת הצורות הביא בצל קורתו להחביאם עד עת מצוא ולהשיבם לידו אחרי כן בלי כל פגע, ויעיד בו עדים נאמנים את שלמה ואיזידאָר, אשר יעידו כי כנים דבריו, ויספר בשופט לקרוא להם ולהשיב לשלמה את רכושם, ויוסף להתאונן רע באזניו על חטאת הפושעים כי חטטו וגזלו לעיני השמש, וכפראים וחיתו יער אבדו והרסו בצדיה את כל אשר ראתה עינם, וכי ארבו גם לו, לנוצרי, לשלח כבוה בביתו את ידם; ויענו האנשים: "לא בנו העון, כי חמורקי הסית אותנו בו", וישלחו לקרוא לחמורקי, והנה נפל למשכב ולא יוכל לרדת ממטתו; ושלמה מהר לבוא וישיבו לו את הונו ויודה לעיני כל הנצבים בבית השופטים למלאך מושיעו חסדו ואמתו. — את כל הפושעים נתנו אל בית הסוהר ופלדש ועבדיו הלכו לדרכס, אז ידע פלדש כי חמורקי הוא שונאיה ומנדה בכל לבבו ורודף נפשו מאז ועד עתה, פתאם עבר עליו רוח קנאה ויקנא את אהבתו, את אסתר, ויאמר בלבו: אין זאת כי אם הוא שנה באהבתה, על כן ערב את לבו לעשות עון סלילי ולכתוב לה מכתב שקר בשמי למען הרחיקי ממנה ולבעבור תשנאני, ויעזב

את עבדיו ועף כנשר אל בית שלמה, אפס כי הבית הזה היה להרבה, רק מאין אדם כיום אתמול ואין מגיד איפה מצא לו שלמה מרגוע. — ויסהר משם אל חמורקי לכלות בו אפו ולא יכול לבוא אליו החררה כי מכתו אנשה, נעצב ודואג שב אל אביו — והנה הקים לו יוטו רעה מתוך ביתו, כי אביו המסיר עליו אש וגפרית, יען כי בצאת פלדש מביתו מהר אביו ללכת אל איש סודו אל כלבקי, לספר לו את כל אשר קרהו למען יפתור לו החדה הזאת: מדוע היה בנו משגב עברי ומנסו? ויספר לו כלבקי את דבר אהבת בנו את בת שלמה ויתן לו מכתבו אשר כתב אל ידידות נפשו ביד חמורקי; כל אלה היו חדשות לו אשר לא שמע בלתי היום, ויבוא אל ביתו ויסער לבו על הדבר הזה, עד בוא בנו ויכל בו חמתו.

— כלמה כסתה פני — אמר הורו הצדיק — לשמע חרפתך היום, כי הצלת עברי פושע ומכחש כאלהים מקף אנשים נוקטי נקמת המקדש כי נחל, ועוד הרעות לעשות כי אספת את רכושו, אשר רכש ולא במשפט, אל ביתי במדון לקו ואת פי לא שאלת; הן שרקו ויניעו ראשם כל השופטים ומשרתיהם היום בכרך אותך היהודי בקול גדול על רב סוכך ועדקותיך וכל השומע יצחק לך. — הגד נא לי, מדוע עשית כן? —

— יען כי מאז הגדתי לך, אבי, כי לא אבוא עם נעלמים ולא אטרוף כחיה רעה שה תם, לא פשעו ולא הטאתו — ואם לא נמיתי מפקודיך, החייתי כאשר יאבת ולא גלותי את נצורותי לאיש, הן לא אסרת את ידי לכלי אוציא מפי הואב את בלעו ולהשיב את הגולה אשר גזל לבעליו —

— אולם גם ביום הראשון גם ביום השני התהלכת בשוקים וברחובות ולנגדך עשו אחינו את כל אשר עשו ולא הגדת מאומה, למה זה איפוא חטלת ביום השלישי על העברי הנבזה הזה ולא על אחר? —

— יען כי נכמרו נחומי עליו ברגע צרתו ולא יכולתי למשול ברוחי עוד — למה זה תדבר אלי כזבים, אם כל מחשבותיך ממני לא נסתרו? הכר נא למי המכתב הזה? — ויראהו את המכתב האמת הנכתב לאסתר.

כראות פלדש את מכתבו אחזהו השבין ופניו חורו, ואביו נבעת למראה פניו, ברגע זה יצא מן החדר השני הרופא פינן, אשר ישב שמה עד כה בהדר החולה פעטר איזואנאו ויאחו בימין פלדש ויאמר לאביו: המיו בקרבנו רתחו מעט, עד ארגיעה יחדלו. — ופלדש אשר לא הקיץ עדנה מחלומו אשר חלם, כי חמורקי אוהב את אסתר והאמין גם כן כי מידו הגיע המכתב ליד הורה, ולמען התנקם בו ולהתפתל עם עקש כמוהו, כחש ויאמר: את כל לבבי אניד לך אבי, מחטל נפשי, כי זה האיש חמורקי אשר ארח לחברה עמי בשנה הזאת, הוא איש בליעל, הוא התעה אותך בשקרו ועלי השליך כל עונו ולא חטל ומידי ברח יכרה. — הן לבו נטה אחרי העבריה הזאת, וכאשר קצרה יד תבונתו להכין אגרת אהבה, ערוכה בכל ושמורה כאשר יאתה, חלה את פני לכתוב בעבורו, נעתרתי לו ואכתוב, עד המכתב הזה, שור נא וראה, הן לא תמצא בו

שמי וזכרי, יען כי כתבתיהו בכללו. גם זה זימים נמצאתי לו למלא משאלותי ולהגן על הבית הזה; עתה הוא ירא ומפחד פן אתבונן על התולה אשר ארב ואניא את לבכה אלי, על כן מתנקש בנפשי ומוצא תנואות עלי להרחיקני מכית העברי — אם כן רשע עריץ הוא ואנכי גמול ידיו אישיב לו —
 — אמת דברת כי חמורקי בגד כך, אפס כי לא מידו בא מכתבך אלי. אקה כי האמונה לא נכרתה מפיך בני וכל אשר הגדת לי אמת, לכן אהיה שקט ושאנן ואיחל כי עוד תשמחני —

— עתה הגידה נא לי בחסדך, אבני, מי זה האישי אשר הלך רכיל ויביא לך את דבתי רעה? אם לא חמורקי, מי זה איפוא אויב ומתנקם לי למסור את המכתב לידך? —

— לא אויב כי אם אוהב לך, דורש טובך ושלומך, אשר נתעה כפני להאמין בשוא כי אהבת בת זרים, הוא חפץ לפקוח את עיני לראות את מעשיך למען לא תנהום באחריתך, ויען כי רק להטיב עמך ולא להרע עשה זאת אנלה לך את שמו, הוא רעי כלבקי אישי יקר הרוח —

— כל ביקי? — עתה ידעתי כל סתרי תחבולות בעל המזמות חמורקי; לא נעלם ממני כי אתה ורעך אביהם זה זימים רבים לאסור אותי ובתו בעבותות אהבה; ובאשר הוא חפץ בכתב-אגנעס, על כן פתני ויכול לי לתת בידו את המכתב ואותו מסר לאביה בערמה להדפני ממצבי ולהבטיחני על נקלה כי אין נפשי ולכי אל בתו, אפס כי אישי תבונה ככלבקי הלא ידע כי חמורקי אישי רע מעללים באין מוסר, רוף אחרי היהודיה אהובתו וחפץ לארוש גם את אגנעס לו לעולם! — רק שינא בתו יתננה לו לאישה — ואני אשר נדרתי אשלמה לו מרפתו זאת רק בדמי תמחה! —

— הוה שלאנן ושלו, כי כאשר לא יראה את אוניו לעולם כן לא יראה את הבת אגנעס ורעי מכיתו גרש יגרשנו; בחפזי הורדתי אתמול דמעה על שברו כי הכוהו אנשי החיל, ועתה הנני ראה כי אלהים פקד בשבט פשעו; ואולם הנח לו, גמול נכליו שלמו לו שבעתים! —

פינון הרופא לא במקרה בא הנה, כאשר ידענו, כי הוא רפא את האומלל פעמר איזואנאו, גם שם חתול לחבורות תחמס על ידו הימנית, ועוד שלשיה כי קראהו תחמס לחקור את בנו פלדש אולי מוכה הוא בשגעון. — האב חשב לדעת את מוצא בנו ומובאו ויוציא משפט כי בשגעון ינהג, ולא כאיש אשר בינת אדם לו, כי מי הוא זה היוני אשר עיניו בראשו ושכלו על אפניו ולא יהיה נכון בכל עת להכות את היהודים חרם? איך יוכל נבר אישר מימי חרפו באו אל קרבו לקח טוב ומוסר הדת לשנות באהבת נכריה, בת עברי האומר אין אלהים? — איככה יוכל כן אדם לאהוב בהמה או חית השדה? הן בקרב היהודי אין נשמת אלה כי רוח הבהמה תחיהו, הורדת למטה לארץ; יודי זה נוצר רק לשחק בו כצפור, אישר אם תגוע בלא עתה ממשחק עוללים בה אין פשע.

יומי האמין לשמועתי? — אמר בלבו — בני יחירי, אשר תרגלתי במעגלי מוסר והדרכתי בקשט הדת, ילך עתה שולל להיות מחסה ומעוז לזרע מרעים, אף לחבק חיק בת פראים? אין זאת כי אם אבדה לו תבונתו ורוח רעה תבעתהו! על כן פנה אל עצת הרופא לחפש כל הדרי ראש בנו, אולי דבר מה יראה, ועד הוא מדבר עם בנו התבונן אליו הרופא ויבט אל מראהו ויחדור לראות במעמקי עיניו ויקשיב לקולו ולשכל מליו, השגיח לשבתו, קימו והליכותו — לא היה דבר אשר לא שם אליו לבו ולא מצא בו עקבות רוח רעה וישקים את לבב אביהו.

יז.

וידל ישראל באשדות מאה, בתים רבים גדולים וטובים היו לשמה ויד בעליהם לא השיגה לשוב ולבנות חרבותיהם; סוחרים ועושי מקנה וקנין אשר התגוררו בבתים לא להם רשו, את חנויותיהם אבדו וארנוזהם שברו; אנשי הבינים, מושכים בשבט סופר ומחשבי חשבונות בבתי מרכלת וכל יתר העם נשארו בעירום ובחסר כל, את הכישים כוון השודדים וכל כלי ביתם הרוסו ומחננו, אם ישרי לב יקראו מלא על מעשי ידי עבאות המלחמה בהנותם על עיר באה במצור ללכדה ולהבקיעה אליהם, ויישכנו כוון וקלון על אכזריות העבאים על הערים האלה, כי לא יתנו חנינה לעיר נצורה וליושבים במצור וכי יהרסו ולא יחמלו בתים ומישכנות, עצים ואבנים נקיים ותמימים, אלמים לא ידברו — מה ינידו עתה על חמס ידי היונים באשדות, עיר מקעה, כי התנפלו פתאם על עם שוקם הוישב לבטח אתם, ואשר אין גם נשק לבידו לעמוד על נפשו, את בתיהם נתישו, חומותיו השיחו השפילו עד עפר, כל הוננו ועזבונו שללו, ואפס עצור ועוזב? למי ידמים וישוו? אם לא ליושבי ערבות אמעריקא הערוטים, הגוי המר והנמהר, השואג בכפיר לטרף הצמא לדם, העובר ורומס ומורף ואין מצילו!

cf. to Mzdebny

כל החובות היהודים באשדות היו כחוצות מאגדעבורג אחרי אשר פרש הצורך טיללי את ידו על כל מחמדיה ויהרום בעברתו כל מבצריה ויבלע כל ארמנותיה, גם פה כסו את פני השוקים; שכבי ממות, בקיעי כסאות ושלהנות, נכלי חרש, רסיסי כלי זכוכית שבורים, מראות גדולים מנפצים, בגדים ושמלות מצבעים שונים נשחתים, ספרי השכונות ומכתבים קרועים, יריעות ספרי תורה ככלווי סחבות נתקו לגזרים, פתוטי מצה, נוצות כרים וכסתות, אבני גיר וסלעים ילידי קאנסטאנטיאפאל — כל אלה נקבצו יחד, התפלשו בעפר ואפר וימלאו את הרחובות עד אפס מקום.

ובני ישראל קראו לבני ולמספד, פלגי מים ירדו עיניהם, חג הפסח נהפך להם לאבל, כי רששו פתאם באין לחם לאכול ושמלה ללבוש, באין מחסה ומסתור מזום וממטר ולא ידעו מאין יבוא עזרם, עשירים כבקר נדרו ללחם בצהרים, כי רשו ורעבו; אין מספר לאלה הרצוצים אשר עזבו בחרדה את מעונותם ובחפזם לא לקחו אתם מאומה, וינוסו מנוסת חרב המה ונשותיהם וכניהם ולא נשאר להם כי אם שמלותם עליהם. — רבים ישבו סביב לשלחנם לעת

(השודדים בצהרים.)

האכל ופתאם החלו להתעופף על כנפי מות סלעים וכפס דרך הצהר בקול רעש גדול וישלו עליהם ובקערותם — ויחרדו מאד ויכרחו אל הצדוניהם וכחורים החבאו ותהי להם נפשם לשלל, והאויבים באו אחריהם אל החדרים ויטילו כנעל נפש את הצליזאת המרק, את הקערות והכפות והמזלגות אל הרחובות — מחתת אלהים אשר עליהם נפלו אנשים רבים למשכב ויניעו עד שערי מות.

אם כאלה חפצו הצוררים מראש, אם להפכה כזאת היתה מנמת פניהם בהוסדם יחד ובחשכנם על בני ישראל מהשבות, הן יוכלו להתהלל באמת כי עשה עשו גם יכל יכלו הפיקו זממיהם ומאיוי נפשם נמלאו, כי לא נחלה איש על שבר היהודים וגם שוטרי הממשלה ידעו רפו ובפרין לא עמדו.

סוחרים רבים מבני ישראל באבד רכושם ועזובניהם, מטה ידם להשיב למלויהם חוב, לא ישלמו ליום הכסף כמשפט הסוחרים. — גם שלמה נהיה עתה איש מסכן, מרכולתו היתה למשמה, ביתו נהרס והי לישמה באין חלונות ודלתים, באין תנור וכירים, וכל כליו נפצו והמעט אשר הציל לא ישפך לשלם לנושיו גם אחד בני מאה. — על כן עזב את משכנו וישכור לו בקצה העיר על חוף הוועיהים בית מצער לשבת בו עד יעבור זעם, יחד עם רצוצים אחרים אשר הגלו בדלותם מן העיר, ובירכתי ביתו התגוררה אתו אשה אחת קרובה לו במשפחתו, אלמנה ועצובה רזה, רחל, ועל מצחה היתה מטפחת צהורה לכסות הכורתה. האשה הזאת העצובה והשוטמה ספרה יום יום לכל איש הבא אל הבית את האסון הנורא אשר קרה לבעלה האבד, אכרדם, אשר הלך אל בית עולמו בלא יומי מחסם הפריצים היונים, ותאמר: כי לעיניה התיצב אישה, וברונו לברכה, לנגד ימי נבורים יונים, עת נפלו עליו כיום הראשון כהנותו, בשוק הישן, לשים את כל הונו מרמס כמיט חוצות; והשודדים קראו למחלומות ויכוהו על ראשו כמקלותיהם אשר בקצותם היה כרוז עשות כעין כדון; והיא אשתו, בראותה את כל אלה חשה לעזרתו להצילנו מיד מרצחיו, ותפול על האחד ותנשך את ידו הימנית בשניה החדות ככל גדול עד שפך דם, והוא הכה אותה באגרופ רצה ותפול על הארץ ותתעלף, וכאשר שב רוחה אליה לא היה עוד איש, ובעלה התם והישר כרע נפל שדוד מתגולל בדמו לרגליה; ותזעק בקול גדול ותקרא לכל גוי הבית, אשר עד הרגע הלז הסתתרו גם המה, ויבואו לקולה וגם רופא הביאו, אך לישוא, כי לא נותרה בו נשמה — והיא מרב סרעפיה בקרבה לא ידעה כי חבורה גדולה על מצחה, אשר לא נרפאה עד היום; ובעלה לקברות הוכל בעזרת אנשי חסד אשר התנדבו וישלכו לאנשים המקברים כי את כל רכושה בזזו, את המקרה הנורא הזה ספרה בכל יום, ובכל עת לא יכלה להתאפק ותכך ותאנח בשברון מתנים.

כחמשה ימים אחרי המהפכה האחרונה באו תחמס וכלבקי לראות את חמורקי החלה, והנה הוא שב להתרפא מן המכות אשר הכוהו אנשי החיל כיום הזעם וירד ממטתו ונשען על שכם עבדו התהלך אט בחדר משכבו, מיועדיו, דברו על לבו וינחמהו כי אלהים ישלח לו עזרו ומרהה תצמח ארוכתו וגם כי

כל אוהבי ארץ יון ועמה יאשרוהו, יען כי בכל לבנו קנא קנאת אחיו ללחום את לחמיהם, העברים הארורים; ולא יוכל תחמס להבליג על חפצו להוכיח לו על פניו דרכו על אודות המכתב, כי היתה כרוחו רמה עם בנו עם פלדשו. — וישבע חמורקי באלהים — שבועת ישוא — כי לא היה עם לבנו מעולם לשאת חרפה על פלדשו, כי אם להציל את נפשו מפה יקשה לו ההודיה, וכי לריק היה יניעו, יען כי גם היום עוד הנער הולך אחרי קסמיה, פשע וכחש בבית אביו ובני עמו היונים הישרים והי למושיע עברי ומפלטו. — חמורקי חפץ להכביר מלים עוד, אך כהו עזבוהו וישתרע על ערשו לנוח; ואוהביו ברכוהו בשלום וילכו, יראה ורעד באו שינית בקרב תחמס על דבר בנו, כי לא ידע לישון מי תהגה אמת, ואף אם לבנו נטה אחרי בר נדדיו להאמין לדבריו, ככל זאת לא חדל להזעיק את רעה, את כלבקי, מה לעשות, ויאמר אוהבו: איעצך והי אלהים עמך; אתה ידעת כי אבי העלמה, שלמה העברי, ככל בני עמו הסוחרים בלהות היה ואיננו, מוסר מסוחר, כי כל הונו נרח כצל ויעבור; לשלם את נשיוו קצרה עתה ידו, ואם יתקפחונו נושיו ויחפצו לתת אותנו אל המהפכת, כחך ומשפט לכל הסוחרים המאנים לשלם משא דם, אין לו עצה אחרת להציל את נפשו כי אם להפוך ערף אלהים ולברוח מזה באשר יהיה הרוח ללכת, ואז גם בתו הנערה תרחיק עמו נדוד ורואיה יאמרו: איה, וכמעט תרחק מבנך ולא יאנה ימים רבים, לא יחמוד עוד יפיה בלבנו זכרם הימים הכל נשכח. — הכה, נאסוף נא מכל מכירינו את מכתבי-חוב היהודי הזה, כי אין סוחר בלא מכתבי-חוב, ואחרי כן נהיה לו כנשים אכירי לב בלי חבלה, ויען כי מטה ידו לשלם נתן אותו אל בית הסחר ושמה יהיה עד יום פקדנו אותו, אם לא כי ימלא את רצוננו לעזוב כרגע את העיר ועם בני ביתו יחד אל ארצו ואל מולדתו ילך, לפולין או לגאליציען, אז נחדל ולא נעשה עמנו רעה — לבי בטוח כי ישמע לעצתנו וישים לדרך רחוקה פעמיו ויחבא באחד המקומות בעיר קטנה במסתרים ואיש לא ידע את מקומו. — וייטב הדבר מאד בעיני רעהו, וישוכו יחדו אל בית האחד מהם, אל בית תחמס, ויפגעו את הרופא פינן אשר היה נעצב מאד.

— מה זה, רעי, מה משפט הנער ומעשהו? האם חבלי מות אפסוהו ולא תוכל למלט נפשו טיד שאול כי יצאת היום מחדרו שחוח? — לא, אדוני, חכמתי עמדה לי לרפאנו, גוו ההרום ישוב מהרה לאיתנו וגם תבונתו שכה אליו ככראשונה, רק אשר שמעתי מפיו יפיל עלי אימתה — הוא ספר לי כי ידכם היתה במעל ובעצתכם התנפלו עליו השודדים וביאוהו הנה לביתך, תחמס, ולא אל מקום אחר, וכי בהיותו אסור בחבלים ומחסום על שפתיו, עיניו היו פקוחות ואזניו לא אטומות, וירא את שניכם כבואכם חבורה, ויכיר את קולכם בדברכם אל ארבעה האנשים, אף אם לא שמע מכל דבריכם כשפת יון מאומה, ולא שכה עד עתה כי דודו שפך עליו בוז ויבעמנו ברגליו. — כל זאת הגיד לי בלב שקט ובתבונה זכה מכל שנעון, כי הקדחת כבר חלפה ואיננה ושכלו לא נעבר עוד — ועתה דעו וראו מה תעשו! — תחמס היה

אביר לב ומשול ברעדה אשר אחזתו ויצו עליה: דמי! וברוח שלו אמר: ידעתי כי לב חכם ונכון לך להפא כל חלי וכל מדוה. אפס הפעם אחי, שנית, כי לא הסירות עדנה חלי שכל הנער אף אם מכותיו זרו וחבשו, כי הוא מדבר כסתעתע ומחלת לבו אנושה מאד. כל אשר הגיד לך הוא פרי שנעונו והנהו עד היום מִפֶּה בתמרוק; הן חכם לבך להבין כי אין חסין לנו בעלם דל כמהו לדלוק אחריו בלילה ולהתגולל עליו. גם לא עשה לנו רעה כי נרדפנו באף ונרע עמנו, ומבלעדי זאת אל תשכח כי בן-אחות אוהבי הוא ורק תמול שלשם בואו הנה, ואתה הלא ידעת כי בתם לבבנו ונקיון כפינו נסעדנו וכל ישענו להביא על ירך מרפא לו — אם בן הכל יפצה פיהו —

— כל מחשבותיך עליו גם על לבבי ולא הסתרתני מטנו, ואולם הוא השכיל להשיבני כי במשנה נפל כצפור בסח והרוצחים אשר הסתם בו קראו למחלומות בחשבם כי עברי הוא ואיזידאָר שמו, בן הבעו לו בשפתותיהם — שם כזה לא שמענו בלתי היום — אמר כלבקי — ולוא הפצנו להשמיד עברי נבזה אחד, הן יכולנו לתת לנו מאויי נפשונו לאור יומם בשלשית ימי המבוכה, כאשר שלחנו רבים ארח לא ישובו, ולא לארוב לו במסתר בנישף — אדוני, לא לגלות את אשר כמס עמכם באתי הפעם ולא שופט הנני להביאכם במשפט על כל אלה, כי אם רעכם יושב אתכם לכמח אני ואשר שם הנער כפי אותו ימרתני לדבר, למען לא יקרב נגע באהליכם, כי משונתי אתי לא תלין על אודות סחר תבונתו, הוא לא יתעה עוד כשכור בחלומותיו ולבו לא חלל בקרבו כאשר בתחלה, — ראו כי רעה נגד פניכם אם את דבריו תקשיב אֶזְזִי זרים — לא רופא אני — אמר תחכם — בכל זאת ידעתי כי יש אנשים בריאים ומוצקים ובהם לא דבק מאום, לכד כי בדבר אחד הכל יתבלו, כי בלבם קשורה אולת ולא יסורו מטנה לעולם, וכמהם הנער החלה, סחת הדל הזה האסון אשר קרהו בבית הקדשות, הוא השאיר אחריו רעיון נורא בו יאחזו ולא ירפנו וארוכתו לא תעלה לנצח, אפס צדקת, אחי, כי מאיש מדבר תהפוכות כמהו יצמח עמל לנו, כי לא יחדל כסיל מקרב הארץ אשר יאמין לו והביא עלינו חטאה גדולה, אף אם לא נירא ולא נפחה, כי לא יוכל לתת אותות ומופתים לדבריו, — על כן, רע יקר, אם נבל הוא ונבלה עמו, שוכח תודה למחונגיו, נסוג גם לבנו מאחריו ולא נחמול עליו עוד; שטע נא לעצתנו ושכרך הרבה מאד — קרא בנרון אל תחשוך כי משגע האיש הזה ורוח רעה תבעתהו וכי כל איש הקרב אליו משליך את נפשו מנגד, כי הנער יוכל להדיח עליו רעה פתאם בנפול עליו כנמר מורק, וגם הורתו אל תקרב אליו עוד, ואנכי אֶמְנֶה איש אמיץ כח אשר יעמוד על המשמר ולא יתן לאיש זר גם לנעת בו, עד בוא יום נשים לדרך רחוקה פעמינו, אז נקחהו אתנו ונביאהו לארץ אחרת ושמה יהיה בבית החפשית, מקום שרודי תבונה, עד ירפא או עד יחכם לראות כי אולתו תיטרנו, — ככלותו לדבר מסר ליד פינן שלש מאות שקל ויאמר עוד: חושה, רעי, ואל תאחר וממביכה הזאת הוציאנו! —

הרופא היוני הזה, הנוכל ככל אחיו והנכון בכל עת כמיהם להצר ולהציק לכל אשר לא בשם יוני יכנה, נעתר למיודעיו המזכים להשלים הפעם, וימחר וילך אל אם החולה ויתחרש אתה ויגד לה, כי לא טוב לה לשבת כלואה בחדרו, ויהלך עליה אפים כי ברנע יתגבר על בנה שנעונו, יוכל לקפץ מערשו לאחוז בערפה ולפצפצה, או להכות את ראשה רסיסים באנרוף רשע או בכל אשר תשיג ידו וייעצנה להשיב אצל ערש הנער איש זרע ונבור להיות שומר לראשו או לאסור את ידיו בעבותים, ותחרד הורתו מאד ולא האמינה לדבריו, כי ידעה את טוב לבב בנה מילדותו, ויקרב הרופא אל החלה וימשש את עורק ימינו ולבעבור הכעיסנו, למען יתקצף וידבר דברים ולא יחדל פשע, ואז תהיה תואנה לעשות לו רעה, אמר לו: הנך משתגע, חיונות מבהלים בראשך וכלי דעת אמרתך תפצפה, לא פה מקומך כי אם בבית חסרי תבונות, שם יעצרו בעד רוחך הרעה ויכבשוה, — ופעמער, אשר ניטא בשרו בשניו מפעסו עד כה, התמרמר אליו ויאמר: לא אנכי כי אם אתה תשתגע, רופא אליל הנך ובעצתך הנבערה תוליך גם אחרים שולל; אין אונים הנני כי חבורתי עוד לא נרפאה, אך ראשי עלי תמים אין מוס בו, את לחי בזוו מורטי בפקודת אדוניכם ובשכלי יד לא שלחה, על כן אל תוסיף תדבר אלי הוללות וסכלות כאלה —

— כסיל וכער — צעק הרופא בקול גדול — לא רק ידיך ורגליך תלכדנה בחכלים, כי אם גם שפתך אכלום בנתג ורסן! — לקילו באו שני הרעים הצדיקים ויגשו אל הנער ויאמרו לתפשו בחזקה, וכאשר החל בידיו הרפות להרוף אותם מפניהם, לקללם ולתת אותם לגרופים: הבהאתם שנית אלי לשפוך את דמי? ולהרגני אתם אומרים? אמי, הושיעני! בלתה אליו הרעה, כי נקראו שני עבדים יונים כבירים ויעקרו ידיו ורגליו, וגם הגלב סחר לבוא בפקודת הרופא ולא שם לבו לאנקת הללים אשר שוע הנער ויגלה את מחלפות ראשו ויעביר תער על קדקדו ויניח עליו אבני קרח, אז אשתולל החלה באמת, נסרחה חכמתו, דבר ולא ידע מה, השבץ אחזוהו ועל עפעפיו היה צלמות, — ואמו העניה צעקה מר ואין מושיע לה, נתנה את קולה בככי גדול ותריד בשיחה ותנהום וכרכ יגונה גם נפשה קרבה לשחת!

הרעים הנבורים, אחרי שובם מהכות את החלש, אשר לא עצר כח להניף גם את ידו על צורריו ריקם, באו אל חדר אחר ויגשו אל הפנה מקום תמונות קדושים רבים תפושות זהב וכסף ולפניהן פתיל להרם באסוך שמן, וישתחוו ויברכו את אלהים אשר נתן את אויבם בידם ואת מתקוממם הכריעו, וגם הרופא התם והישר באדם בא, וינשקוהו וישאו יחד כוס ישועות, וישתו עמים לרוב, וישמחו ויעלצו כי הגדילו לעשות.

מיום קרה לפעמר האסון עד עתה, עיני תחמם היו סקחות למנוע רגל זר מחדרו, כי ירא סן יחמא החלה בלשונו לספר את כל תלאותיו ותגלה הרעד בקהל — ובכל זאת, באשמת העבד אשר עמד על המשמר וירדם, התגנב לבוא אל המִּבְּהָה ביום ההוא בבקר רעו מעקבה, פֶּעֶדָרָי, אשר מביתו יצא פעמר בהצי

הלילה ויפול ברשת מזרה לאחר. ולפניו שפך האומלל שיחו ויגל לו כל
תעלומות אידו, כי דודו ותחמס היו בעוכריו, ויקלל את עברתם כי קשתה
לארוב לנפש איש במסתרים, ולולא מזמתם המוראה והנגאלה, כי עתה לא
קרבה חיתו למטיתים, ועתה יסבו עליו שומרים כעל אסיר בבית הסהר וירחיקו
ממנו כל אוהב רוע, ומי יודע אם לא גם עתה יגדו על נפשו, ויבך ויתחנן לו
לבילתי עמד מנגד ולהביט אל עמל, כי אם להחיש ספלט לו ולהוציאנו מן
הבית הזה, וישבע לו רעהו על הדבר הזה וימהר ויכין לו חדר אחד בבית מגורו,
ולעת ערב כא אל בית תחמס במרכבה ערוכה להוביל בה ידוע חלי, ואתו
שני אנשים להעמיסנו על שכמם ולנשאנו מן הבית, אך שנגה יצאה מלפניו
כי לא שאל מראש את פי אדוני הבית, ובגשתו אל הדלת לבוא עצרהו שומר
הסף ולא נתנו לפסח גם על המפתח. — ואולם פעדאך היה ערום להרחיב לו
במתן, ועקב שחד הולכיהו השומר אל אדוניו לדבר אתו, ויבוא אל שלשת
הרעים, השמחים וטובי הלב, אשר הריקו כעשרת בקבוקי יין חמר, והמשקה
בעזבו את הכלים הפך עינם ללבן ואת פני שותיו כסה בחכליליות.
— מי אתה, אדוני? — שאל תחמס את הכא.
— אנכי איש עקבה, רע נאמן לפעטר ההלה, ואני באתי עתה לאספנו אל ביתי —
ומי הגיד לך כי חלה הגרו? —
— בסיו ובשפתיו הגיד לי היום בבקר. — תחמס, אשר לא נבלע עדנה
מן היין כי עצר לה לשותות הרבה מאד, רגז תחתיו ויאמר: לפניך פה רופא,
איש נכון וחכם, גם דודו עצמו ובשרו, אשר עיניו פתוחות יומם אף לילה על
העני והכואב, וגם ידו לא אולת לרפוא את החלה כאשר יאתה, אף אנכי
אהבתי את פעטר ומשכתיהו הסד להותר פה בביתי, במעון נקי ושלה, למען
תעלה ארוכתו מהרה — ואם כן הסדך היום למותר —
— ובכל זאת אהלה את פניך, אדוני, למלאות משאלות רעני, כי בשבת יעמדו
יחד אקל מעליו מכאוביו, אסמכנו בחליו בדברים נחומים וימיו כרגעים לו יעבורו,
תחת אשר עתה לבדך ישכב וישא בשרו בישניו לבדו באין רע להתרועע —
— עתה ידעתי — אמר תחמס בערמה כפנותו אל הרופא — כי כנים דברך
אשר אמרת כי מוט התמוטטה תבנית פעטר וישתגע, כי איננו יודע מאס ברע
ובחר בטוב, את ביתי יעזוב ללכת ולנוע אל מקום אחר —
— אין טוב לו כי אם להתר פה — אמר הרופא — אם ננידהו מסקומו
תכלה אליו הרעה כי יגבר עליו שגעונו ולא ירפא עוד —
— את כבודי הנך מחלל — אמר כלבקי לפעדאך — המרס תדע כי כל
אשר יש לאל יד איש לעשות לפעטר עשיתי, דודו הנני וכסף לא אחשוב
להושיענו בצד לו, ואתה איש נכרי לא ידעתי תמול שלשום באת היום לעזור
לו, כמו אם הקשחתי לבי ופניתי אליו ערף — הי נפשי כי משגע בן אחותי! —
— אל נא, אדוני, אל תשיבו את פני — אמר פעדאך — לא ידעתי, מה הרע
לכם רעני כי כה תרדפוהו ותעשו עמדו רעה, הוא בצל קורת הבית הזה לא יאמין

עוד בחיים, ומדוע תעמיסו עליו על הסדכם ביד חזקה? לא צרי יתה מזרה, אף לא
סמים יביאו תעלה לסקפה אלהים, כי אם מנוחת הנפש ושלות הלב והאמונה ברופא
כי יוכל להלצנו ממחלתו, ואם יחסרון כל אלה, אז רפאות תעלה לו אין —
— אולם מי הגיד לך כי נרדפנו ונרע עמדו? — אמר תחמס בקצף.
— רעני לא כחד ויגל לי את כל אשר עם לבבו, כי מידכם למעצבה ישכב
וכי אחרי אשר העליתם עליו כל חלי וכל מכה השלכתם אותו בחדר נשיה,
מקום תוחלתו נכונה להקשיב גם תנחומות אוהב — על כן לעצתי נא שטעה
פתחו לי דלת כלאו ושני עבדי ההולכים אתי על כתף יסבלוהו ואל מרכבתי
ישאוהו להביאנו אלי, ואני אערוב את הנער כי בעוד שבעה ימים יקום ויחי —
— לא תקים ולא תהיה — אמר כלבקי בחרון אף — כי לבשת לי וגם
להרפה לעזוב את בן־אחותי אשר אהבתי על יד איש זה, והוא מתהולל בלי
דעת, יספר הלוטיות אשר ראה בתנומות עלי משכב בחליו ואשר נחצבו עלי
לזה קדקדו בליל אידו מידי נשים זונות ועונניות בבית מרזח, שם תעה מן השכר
והתגעש ופרזים נלחמו בו ויכלו לו — עתה יראו עיניו זרות וגם את מחוננו
לא יכיר ויחשבם למרצחים — המעט לי לשמוע מפיו להג והבל פה, כי עוד
ייסף באולתו להמוא ולהפח כזבים בבית נכרי! —
— לא כן, אדוני, אמר פעדאך, בן־אחותך לא במשפט תתן דפי, שהדו
אנכי כי לא בין דפי ומה היה בלילה ההוא, איש נכבד הוא ועל נכבדות
יקום, בכיתי היה ואתי התרועע, לשיא תפקוד עליו עון והוא בר לבב — כנים
דבריו כי אתה ורעך סבותם בכל צרתו ויגונו, כי העברי איזידאך אשר קמתם
לו לאורבים מוצא לו מנוח עד היום תחת גג ביתי, ובמשנה נפלו על פעטר
מלאכי הכלחות עושי רצונכם ויגיעוהו עד שערי מות! — ועתה אם אין את
נפשכם לתתי לפרוש כנפי חסדי עליו אקחנו בחזקה, כי עד האלהים אביא
דברו וישופטי אמת מבינתם ויציאנהו! — הרעים נכחלו מפניו וירגזו מאד,
אך עד ארגיעה מהר תחמס הערום, השיב אפו: אמנם רב חסד אתה ואשבח
מעשיך, כי באהבתך ובחמלתך תשלח היום עזר לאוהבך, אפס צעיר לימים
אתה ולא תדע להבדיל בין קשם ובין דבר טוב; אאמינה לך כי כל אשר
אמרת לפני רגע הקשיבו אונך מפי החולה, ואולם במאזני הצדק לא שקלת
אברי פיה, כי אותם חלה גם ילדה תכונה נעכרת, והיא כחלום חזיון לילה
תארוג דברים רחוקים יחד, וארץ ושמים יהיו בידיה לאחדים! ואם באמת ובתמים
התנדבת היום לעזור לרעך ועליך לא יהיה לפרח העמל לסעדנו על ערש דוי,
הנני לעשות כדברך להביא את האומלל לביתך, אך לא עתה כנשף בערב
יום עת כסה החשך את הארץ, כי אם הואל נא לבוא אלי סחר בבקר, גם
מרכבתי גם משרתי עושי רצוני אתן לך ועל כפים ישאונה, אף רופאי הנכון
ילונו בדרך ומכל סנע ישמרנו! — תעלוזנה כליותי מאד לראות אהבת רעים
מהורה ותמימה, וברית נאמנת בין שניכם, תיקר נא גם נפשי בעיניכם לבוא
בסודכם ואהיה לכם השלישי! —

— לקולך, אדוני, אשמע ואבוא ביתך מחר, ואולם נכספה נפשי לראות
עתה את פני רעי ולהניד לו כמו מי, כי מוצא שפתי שמרתי ואבוא היום
לאספנו אלי וכי רק עצתך עצדתני לבלתי עשות לילה —
— הנח לו כי כבר נם שנתו ואת מנוחתו המוכה לו אל נא נפרעו! —
ויקם סַעֲדָאָר וישתחו וילך.

המכתב המבשר חדשות לבקרים באשדות השמיע למחרתו בקהל רב: "היום
לפנות בקר יצאה אש בבית הערץ ברחוב אי־טליה ותאחו כארבע פנות הנג,
כל מכוני התבערה אשר בעיר התאספו יחד מקצה ויחתרו בכל עז לכבות את
המדורה, כי בתים רבים וגדולים מסביב לבית הזה וכדודי אש התמלמו וישלו
גם עליהם, ותעל בידם לשכר קל מהרה את נג הכרזל, להדור אל העליה
ולהשקיע האש, הלהבה יצאה מחדר אחד בשלישים, בו התנור איש צעיר
לימים מעקבה וסַעֲדָאָר שמו, שכניו יספרו כי הוא הסבין לקרוא כספרים על
משכבו בלילות ונר לוחם על שלחן קמן לפניו, וידמו כי בלי שפק נפלה עליו
תרדמה ובשנתו הקריב את שמלתו או את כרו אל הנר ויריחו איש, וברגע אחד
עלה כליל החדר על המוקד, ואת הנער בקשו ולא מצאו. — ואחרי אשר כבו את
האש כלה וחדל העשן, חיו את החדר מערמות העפר ויוציאו מתוך ההפכה כאוד
מוצל מאש נופת איש ירף, בלי ראשו, ואחרי כן מצאו גם את ראשו וגם גרון
מצאו — מזה הוציאו משפט כי יד מרעח הסכה בכל אלה, כראשונה הרג ולא הסל
את יושב החדר בהסירו את ראשו מעליו, ולמען הסתיר את דבר הרעח הצית אש
בכל החדר לבלתי השאיר לו שריד, שומרי העיר ושופטיה דורשים וחוקרים
מסתורי הפשע הגורא הזה ועד עתה לא גלו מאומה, עקבותיו לא נודעו."

יח.

השלל אשר הביא אתו חמורקי משה המערכה ביום קרב, את נבורתו
ואמץ רוחו במלחמה, (חבורות נזו אשר נתן למכים למען התנקם בבני ישראל)
מעט היה להשביח שאון נקם ושלם בקרב לב פלדש, אשר לא הרניע וישלח
כל יום לדרוש את שלומו, עד כי עלתה ארוכתו וישב לאיתנו, ככהו אז וככהו
עתה; אז בא אליו פלדש להביא אותו במשפט על כל מזמתיו.
— שלום — אמר פלדש — לא ראיתך כל הימים אשר שכבת על ערש
דוי, ולשלומך פעמים רבות שאלתי, כי נכספתי מאד לראות את פניך. כמה הייתי
סה בביתך ולא נתנני אביך לקרוב אליך כי גדל כאכך — עתה תהלה לאלהים
כי קמת והחלמת —
— אודה לך, אחי, ממעמקי לבבי טוב לך, כי לא שכחתני ביום רעה
ותמקדני לרגעים לשאול לשלומי —

— אחי, הגדלת לעשות חסדך עמדי בחיותך בביתי להכמיחני לתמוך את ידי בדבר
אהבתי; ידעת כי כל מחשבותי היו לריק ואבדה עצה ממני להעיר את לבך לחמלה
עלי להשיב על מכתבי, אשר כרכ מוכך היית מלאכי להביאני לידה — ואני אלך
כמו אש אהבתי, מאז ועד עתה ולהבת חשקי תבער בי יומם ולילה ולא תכבה —

— דברתי אף אעשנה — השיב חמורקי בגדל לבב — הלא ידעת כי ימים
רבים נרדפתי על צוארי לעזור לאחינו להביא נדוד פתאם ויום אנוש על אויבינו
היהודים, וינע ברוב דרכי לא יכולתי לשום לב למלאות משאלותיך, ולדבר
הזה סלח נא לי. — עתה, כאשר נוכל לשאת כוס ישועתנו על חרבות מתקוממינו
והעברים כעכברים התחבאו בחוריהם, בא היום להראות לך את כחי ואת נבורתי
נגדה נא לכות נשים ולמצוא חפצך, במח נא בי, כי אעשה את כל אשר
אוכל לעשות ואעיר את רוחה להראות אותך דודיה —

— אל תכחד ממני, רעי, והגידה לי, כמה כחך גדול לקנות כליותיה
ולפתותה לאהבני? איה האותות והמופתים אשר נתן לה כי איש סודי הנך,
למען תאמין לך לחשוף לך גם את סתרי נפשה? —

— כל אלה הִרְאָתָה כבר לדעת מדברך הנעימים במכתבך אליה! —
— ממכתבי? — צעק פלדש בעברה נוראה, בשלוק המכתב מחיקו
ובקומו מעל כסאו — ממכתבי הזה אשר בישקך ובפחזותך כתבת אליה בשמי? —
לקולו נעו החלונות ולב חמורקי היה בקרבו לאבן, וירעש ויתנעש בכל גויתו
ולשונו דבקה לחבו ויאלם.

— ואת מכתבי האמת הסגרת ביד כלבקי — אמר פלדש עוד — שמים
רעות עשית: רגלת על לשונך ותשא חרפה עלי לעיני כלבקי, למען תבחל
בי בתו, אנגעם אשר ערנה אלי, אף הלכת רכיל לתת דפי ברעיתי תמתי
בשמי, למען תבזני גם היא; דבה, היש לך עוד צדקה להתהלך בארצות
החיים? — על כן שמע נא, איש בליעל, בנפשות אתה, פישעך סגור היום
בידי ולי הצדקה לשפוך דמך במים והכלבים אותו ילוקו; אפס לבלתי הסג
גבול אשר נבלו אנשי כבוד מדורות עולמים עד עתה, אערך אתך קרב אשר
יזכיה בין שנינו; צרה לנו התבל ליטבת בה יחדינו, אחד מאתנו ינוע היום
ואין, — קומה, הבזן לקראתי, ישא נא נשקך התלוי לך כנגד על היתד בקיר
ולחם אתי כרגע בבית הזה, הן גדולות דברה לשונך היום ותתהלל בנבורתך —
וכדברו הוציא את נשקו מחיקו ויאחזנו בימינו.

כמעט שב רוחו אלי, קם חמורקי מעל כסאו גם הוא בחרון אף ויאמר:
אם בדרך אצילי הארץ ויקירי רוח הואלת ללכת, שמור נא גם הקותיהם להעיד
עדים נאמנים ממידועינו אשר יתבוננו אל מעשינו וישפוטו, מי יפול על העו
ראשונה; אף לא בבית מגורי אבי המקום להלחם ולהפוך אותו לשדה קמל. —
על כן הבה נלכה נא מזה, נצא השדה ונקרא אל מתי סודינו אשר אלינו ישגיהו
ויוכיחו בין שנינו —

— מות הדבר, נלכה! — ענה פלדש.
וימרה חמורקי ויקח את הנשק — אשר היה נכון בכל עת למות — מעל
הקיר; אפס כי גם ברגע זה התעיב עליה ולא שטר ארח עולם דרכו אנשי
כבוד ואשר לנצור אותו דוש מרעזו לפני רגע — ובטרם התיצב פלדש לקראתו
מהר ויור לו כרוך מות — אך לא הצליח, כי החמיא המטרה והכדור נפל לראי
(השרדים בצהרים.)

מוצק גדול אשר היה ממולד וינפצנו ברעש. פלדש נבעת מלפניו אך עד
ארניעה התעורר גם הוא בנשקו וזר.

shoot his friend

הבית ימלא עשן ולקול רעם כלי הקרב באו עבדי הבית וירימו מעל
הארץ את בן־אדוניהם. את חמורקי, מתבוסס בדמו ואזורעו מקנה נשברה. —
ופלדש חק עבר ויבוא אל ביתו.

בני הבית הקמן על חוף זרעיהם ישבו כיום ההוא יחדיו וידברו בדמעות
על לחים בפעם האלף על דברת קורות ימי החג, ימי ענים ומרודם, וגם רחל
נאנחה ושפתותיה דוככו אסונה הגדול. — ועד המה מדברים ונאנחים באה
מרכבה גדולה, רתומה לשיני סוסים מיוזנים, ותעמוד לפני פתח הבית, עבד
הדור כלבושיו קפין ממושבו אחורי המרכבה ויבוא ויפתח את דלת הבית וישאל
בקול רם: האם פה מגורי שלמה העברי? —

פה — ענה שלמה, העבד פהר וישיב לשולחיו דבר, והנה שני האנשים
הגודעים לנו, תחמם וכלבקי, (אשר לא ידעו עדנה המקרה אשר קרה לפלדש ביום
ההוא כהלחמו את חמורקי) יצאו ממרכבתם ויבואו כנאווה ובגדל לבב אל הבית.
— האתה הסוחר שלמה אשר חנותך היתה כרחוב סרחון? — שאל תחמם,
וברגע זה התעוררה רחל ממקום ישיבתה כפנת החדרו ועיניה אשר גדלו כפלים
הביטו לנכה המדבר.

— אני; מה הביאתם, אדוני, הלום אל ביתי הדל והשוטם? —
— דבר גדול לנו אליך — אמר תחמם עוד — בידינו נמצאים מכתבי
חוב על משאתך עשרת אלפים שקל כסף אשר נישו כך מכירנו. — ויחרד שלמה.
— אדוני — חנן שלמה קילו — הלא ידעתם את האסון הנורא אשר קרה לנו
כי לקחו פועלי רע את כל יגיעי ורכושי, ועתה אין ידי משנת להשיב חוב; אם
ישלח אלהים ברכה במעשי ידי בימים הבאים אישלמה, ועתה חוסו נא עלי! —
— ידענו אתכם, עברים ארורים, עושים עושר ולא במשפט, מתרוששים
ובאמתחותיהם הון רב; הגידה מה תעשה אם נבוא אתך במשפט ונכלא אותך
בהצר המטרה? — ויתחנן שלמה ויאמר: יראו נא את אלהים וחמולו עלי ועל בני
ביתי הנדכאים, הלא יושבי אשדות אתם ועיניכם ראו ולא זר את כל המהומה
והמבוכה אשר היו בימי מועדיכם; ואם בכלא תסנירוני מה מידי תקחו? אם נשמתי
מצאה חן בעיניכם קחוו, כי רק אותה השאירו לי השודדים, וכסף אפס —
— דמעות עיניך רק מים, עברי נוכל, ובכך לא יועיל ולא יצילך, שלם
ואם לא לקחנו בחזקה! — למי הנערה הזאת? —
— בתי יחידתי האמונה עלי תולע ועתה בביתי גם שמלה אין. —
— הגידה נא, שלמה, — אמר כלבקי — איך מלאך לבך לישבת עוד פה
בעירו קרוב לנושיך, הלא המה יוכלו בכל עת לאסור אותך בזיקים ולהשליכך
אל הבור? מדוע לא נחבאת לכרות מזה והלאה? —
— יען כי עוד אחכה לשוב ולבנות פה את בית מרכולתי, אלה אשר היה להם
שיח או שיג עמדי הכירוני ויחשבוני לאיש ישר וגם עתה ביום רעה לא יעזבוני —

— כמיל וכער, קורי עכביש ארנת, אנחנו הראשונים אשר לא נתן לך
רחמים, מידי כל אוהבנו ומכירינו הסוחרים אספנו כל ספרי חובותיך, נשלחך
מהרה אל חצר המטרה ושם תאבד ולא תקום עוד —

— מה עשיתי לכם, אדוני, מדוע תקצפו עלי קצף גדול להשביעני קלון
ולראות עניי? כי תדרשו כסף לעתות בצרה כאלה לא אוכל להאמין —

— האזינה נא, שלמה, לכל הדרינו: עיניך הלא פקוחות לראות כי בידינו
עתותיך, לא תוכל להימין או להשמאיל, אל כל אשר נחפזיך נשך; על כן
שמע נא לאשר אנחנו מצוים אותך: עזוב נא עירנו היום וברח לך אל ארץ
מולדתך, אתה וכל אשר לך —

— למה זה תשלחוני מעל פניכם ואנכי לא הרעותי לכם? אם לא כי
נסבה אחרת תניעכם לדבר אלי קשות, הגידו! —

— בתך העלמה הזאת הרעה לנו מאד —
— אנכי? במה הלאיתכם? — אמרה אסתר ושפתיה צללו.

— אף הדחת את לב בני פלדש ללכת אחרך — אמר תחמם בקצף גדול,
— את בנך? יזוא ודבר טוב ידבר פיך, — אכז! אל תאמין לכל שקריו
גרשוהו מזה ונקום את נקמתי מן הרשע הזה אשר העז לחלל את כבודי! —

— שקר יהנה פיך, כי הלך אחרי ענבתך ימים רבים. — אסתר התחללה
לדבריו מאד ותצעק מרה: "אוי לי! ותתעלף, ושלמה התמרמר אליו בעוז
עברתו: סגור פיך, רשע עריץ, כי אמרוך וזועך אף קדקדך! הוצח אכל אדם!

אשר כלי ספק רצחת בימי המבוכה גם ירשת את כספי יחד עם אחיך השודדים
ועתה ערבת את לבך לשלול גם את כבודי, לחרף בתי תכתי!!! — ויגש אליו
בחרון אף, כי איש זרוע היה גם הוא, ויואל להכות אותו על פניו. — אך תחמם

הוציא חיש את ימינו, החתולה כמטפחת לכנה, מתחת מעילו, להגן בעד נפשו.
פתאם כלביאה נוראה מסבכה קסצה רחל, אשר הכירה פצעי שניה על יד
תחמם, ותאמץ זרועותיה ותאחזנו כרב אונים כנגדו ותשוע בקול גדול: הן זה

האיש המרצח אשר ישפך דם בעלי, הוא הרגו במקלו הזה אשר בידו, אנכי
הכרתיהו בקולו גם בחבורות על ימינו אשר משני באו לו — תפשוהו, אחוו
את הרוצח! לשוא התחפש אז כלבושים אחרים, הוא הרוצח ולא אחר! —

ותפול עליו בהמולה ורעש גדול ותגזול את המקל מידו ותחל להכותו בכל
לחה, ושלמה היה לה לעזר ויאחזנו כנגדו גם הוא ויקרע עליו את מעילו, אף
שרה ואסתר תפשוהו בידי ותהיטנה כיונים ונדופותיהן צפצפו. — גם את השנה,

צעקה רחל בקולה קול עז, שניהם היו בחנותי ויהרגו את בעלי, הוא הכני על
ראשי באטרופו, נתפסם, נסחבם אל בית השופטים, הרוצחים!! — ותתנפל גם
עליו ותנשכנו בשניה החדות כלחיו, ויהי הבית לחרדת אלהים, ולקול הנשים

החודר לקרב לב וכליות, באו העבד והבכב ויוציאו את אדוניהם הרועדים
והמתנעשים מכף רודפיהם ומן הבית הזה, ויביאום בעמל רב ובהלחמם את הנשים
אל המרכבה וינסו. — ורחל רצה אחרי המרכבה ככרת ארץ וקולה הרימה בכח:

„רוצחים, רוצחים, הרני בעלי בצהרים, תפשו חיים! עד אשר באין אנשים נפלה לארץ — ואיש לא שמע את קולה, כי בית שלמה היה הרחק מאדם העיר. לא נשתאה לישני האנשים אם נשתה נבורתם ויהיו לנשים, כי נגלתה לעיני השמש פתאם תועבתם במסתרים לרעה נפשו, אחרי אשר כבר האמינו כי נשכחה מני איש — על כן לא מצאו ידום ונשמה לא נשארה במ ספחד פתאם; גם בשוכם לכיתם במרכבתם שמעו את קול אשת האיש הנרצה, המיתה ויללתה ברדפה אחריהם וימת לבם בקרבם, כי ידעו את עונם; ויצאו לדפוק את הסוסים אשר עפו כנשרים, ויבואו העירה עיפים ויגעים, נבהלים ונחפזים ועל עפעפיהם עלמות, וכל רגע פחדו ורגזו פן תבוא האשה בקול ענות לביתם או תקרא בגרון בלי השך בעיר להגיד לכל יושביה פשעם, ומי יודע אולי עדים לה — ויגפרו אמר לעזוב את העיר עד עת מצוא. —

האשה קשת הרוח הזאת שבה גם כן אל בית שלמה ותספר, כי כרגע בא תחמס אל הבית הכירה אותו, ולא הרחיבה עו בנפשה לנפול עליו, כי אמרה אולי משנה הוא, וכאשר הוציא את ימינו הפצועה והחבושה אשר הסתיר מתחת למדרג, אז ידעה באמת כי כן הוא.

ותקם פתאם מבושבה ותחפוץ לישום לדרך העיר פעמיה ולזעוק חכם אל השופטים על כלבקי ותחמס כי יספכו דם אדם ויהרגו את בעלה בעצם היום בביתה, ביום הראשון לימי המהומה והמבוכה וישופו את כל הונתה ולבקש מלפני הממשלה כי תתן אותם בפלילים וענשה אותם כמשפט רוצחים ומכי נפש בודון והשיבו לה את הגולה אשר גולה. — אך שלמה הנבון, אשר ראה עמל ורעה הרבה בימי חייו, אף ידע היטב דרך בני האדם, הפיר את מחשבתה, באמרו: כל סרחך ומשאך יהיה לרוק ואת עמלך ישא הרוח, יען כי השופטים לא ישמעו לקולך ולא יאמינו לך, כי עין לא ראתה את מעשיהם ותעידך; והסוחרים האלה המתהזקים בעשרם יביאו עדי שקר ומפיהו כזב, כי ביום ההוא היו המה במקום אחר ולא בעיר, ועוד יעמיסו עליך עון כי חללת את כבודם בעלילות שוא — על כן חדלי לך, כי לא תצליחי להם! — אלהים, תן להם כפעלם וכרע מעלליהם! —

יג.

עודם מדברים והנה איזידאך בא אליהם, וכשמעו את כל המוצאות אותם ביום ההוא קצף מאד ויאמר כלבו להשיב נקם לצרי דודו, לדיב את יריבו ולהשיב חרפת מחללי כבודו אל חיקם — ולא דבר מאומה ויצא וילך אל בית תחמס. — עבדי הבית גדרו בעדו מכוא הביתה, ויכתוב מכתב קטן כעט עפרת ויסדרוה לשומר הסף ויאמר לו: מהר הביא את המכתב לאדונך, כי דבר גדול לי אליו. — העיר שב אליו ויקראוה לבא בשם אדוניו.

— שלום לך, אדוני איזידאך — אמר תחמס.

— לא לשלום באתי הנה היום כי אם לדבר אתך משפטים; אתה ורעך שפכתם דמי מלחמה בשלום ותמלאו חוריקם טרף — עדה ימיך, עליה נעתרת

נשיקות האטללה אשר הביאה לך ברכתה יום הורדת את בעל נעוריה בדי ימי שאלה, וכבר דמית כי גם חלקה את רפאים, אחרי אשר במקלך הלמת ומחצת את ראשה, אך היא מכסן שאול קמה לענות בך סרה — ותקסן עוד זאת בעיניך ותתנפל היום אתה וכלבקי על בית דודי שלמה הישר באדם ועל בתו התמימה אשר התעדה לי לאשה, אותו, אחרי כי נהפך לרש ואביון בידי אחיך הזונים, כי בזו! את כל אשר לו, אמרת לתת אל בית הסדה, ואתה הכלמת בזעם לשינוך ותשפוך עליה בוז וקיקלון, עונך גדול מנשוא, ואני באתי ליסרך קשות!! — ויקם תחמס כחרי אף ויקרא: איך שבת פניך כחלמיש לבוא אל ביתי בשקררך ובנכליך לחרף את כבודי? התדמה כי יונק שדים אני ואינא ואסכול אם יוציא עלי איש דבתי רעה ועל פני ויבחיני? הי נפשי כי לא תצא מזה עד נקמתי את נקמתי ממך! — ויגיש אל הקיר ויישלה ידו לנעת בכפתור הנחשת, הסעורה קול הפעמון בחדר עבדיו, למען ישמעו ויפירו לבוא אליו — ויציא איזידאך היש מאמתחתו כלי נשקו ובהשקט ובכסחה אמר לו: הו, המתך לא תבעתני, כי במרם תנוסף עלי ירך אישפוך מעך ארצה; אל תאסוף הנה את עושי רעונך כי לא אהפוך לדבר באזניהם את אשר רק לך לבדך לישמעו! — דע כי כל אלה מראשית ידעתי וגם אם תצליח לך להכני נפש לא תמלט, כי מכתב כתוב וחתימ מסדתי ביד דודי, בו ספרתי כל נכליך הנתעבים ועלילותך הנשחתות, אשר הסביל אוהבך כלבקי להוכיחך על פניך באזני, על אודות האיש מארטין הצרפתי במלון אורחים, אשר כשור פר אותו סכחת ואת עורו מעליו הפשטת, את כספו בזית, רצחת גם ירשת — ואשר בכבודי נשבעתי לך לכלי נלות לאיש, ועד הנה לא השמעתני אף שפיך דבר; וגם לתועבת רעך כלבקי על דבר מכתביהחוב השקר נתתי בככתבי מקום. — עתה, צא הלחם בך, והמכתב הזה יהיה היום ביד השופטים, אז לקול תפיש בתוך המון אדם רב תוכלו אתה ואוהבך לעמקתחרוץ ובארץ הגזרה יתנו מהלומות לגונם ויכרו לכם קבר! — אך שנית, עצמות אוהבך לבד בחיק ארבת ארץ הגזרה תבאנה ואותך אפצפץ פה כרגע, נסה נא וקרא לעבדך וכדורי לא יאחר ויבה את קדקרך רכיסים!! — ויחרד תחמס מאד ויבהר לשבת על מקומו וראש לו חפוי ויאמר: אולם הגד נא לי מדוע באת אלי? מה תאמר נפשיך ואעשה לך? —

— כנמול ירך לעשות לך היום הפצתי, הסכת ושמע! הן אתה כנסף חמאת פעמים רבות חמאות גדולות, בעבור כעע ידיך דמים מלאו, וגם כנסף תמחה פשעך ותןשע! — השב לי כרגע את מכתביהחוב אשר לך מיד דודי, בהם הפלת עליו אימתה וסחד להרע עמדו, המה חרב בידך להרענו, את החרב הזאת תנה לידי וידעתי כי יש תקוה ועוד יחיה — שמע לעצתי ונגע באהלך לא יקרב ואם תמאן ומרית תנהום באחריתך! —

— לא אוכל עוד להאמין לך — אמר תחמס בהתנענע בכל נוו וראשו כבד עליו כאיש שוכב בראש חבל, כי מי הוא לידי יתקע אשר גם אחרי כן לא תחלל את שבועתך ותגלה את מצפוני? —

— אחת נשבעתי ומוצא פי עד היום שמרתי בסודך לא חלו אזני זרים. לבר
למכתב אלם לא דבר נליתי את לבי, אותו אשר פנו כאש בשוכי מזה לביתי והאמר
את מסתוריק לא יגלה. — הויסה ונכרתה כרית ואני אישמרה לפי מחסום כל ימי חיי! —
— בעיני טאר יפלא, הן איש ישר אתה ואיך תחפזין היום כי אשיב לדורך
את ספריי חובו בלא כסף ובלא מחיר? הן לא תכחש כי כזה לא יעשה! —
— לא בו האשמה אם ידו איננה משגת להשיב לך את נשיו, אחיך היונים
בפקודתך עשו כל אלה, המה שדרו את כל רכושו בצהרים, וגם אם תביאנו
היום במשפט לא תקח ממנו מאומה יען כי מטה ידו רק להצר ולהציק לו תוכל
לא לעזר לך ולא להועיל, ואני בתבת לבי לך נשבעתי כי אם ישלח לו אלהים
את ברכתו ויחילו דרכיו להקים את הרוחותיו ישלם לך על יתרו, אל תעצרני עוד
כי נחפו אני לדרכי, ראה הנה נתתי לפניך את המות ואת החיים! —

מחשבות תחמם בקרבו נלחמו והמלחמה היתה ככדה, אחת היתה לו נחמתו
בעיניו, כי בנו פלדש לא ילך עוד בשרירות לבו ותקותו נכזבה לבחור את
היהודיה לאשה, כי אותה הוכיחו לאיש אחר — ויקח את ספרייה חוב ויתנם
בידו השטאלית לאיזידאָר ויאמר: לא אורא ולבני בל ירך מפני העונות אשר
אמרת לפקוד עלי, כי בישקר יסודם, וגם השופטים לא יאמינו לך, כי לא תוכל
לתת להם אית או מופת, רק רחמי נכפרו על דורך כי אבד לו כספו בענין
רע, ואחל כי אחד משניכם כרב הימים ישיב לי את כספי. — עתה ראה, הנה
לעצתך שמעתי וגם אתה אל תכזב כי ועשה כאשר דברת, וכנלל חסדך סלח
נא לי כי חטאתי בשפתי והרפתי את שם בת דורך, כי היין דבר כי תהפכות
ואני לא ידעתי דבר. — ויקם איזידאָר ויצא.

כאכזרי הנורא הזה, אשר כשהוק היה לו בכל עת עשות רעה, לא קמה
רוח היום להתקוטט באיזידאָר; רבת ישבעה לה נפשו הלעג והבוז בבית שלמה,
חרפות אישת הנרצה וגדופותיה, קול יללתה ואנקתה בדרך בנוסו לביתו מנוסת
הרב — ועל כל אלה מצאוהו מצרי שאול בסגורו בקרבו כהנדעו אשר עשה
בנו, כי שפך דמי חבורקי ויתחבא מפני פחד שיטרו העיר, ובעצת אביו היה
נכון לעזוב את אשדות ולנסוע לארץ אחרת. — התלאות האלה שברו
את לבו ותנופת יד איזידאָר אשר הניף עליו בנשק ברזל כללה את יגונו
ותשיבתו עד דבא — על כן רך לבו וימלא משאלותיו.

בשוב איזידאָר אל דודו לא ספר מראש מכל אשר עשה מאומה, כי אם
דבר על לבו דברים נחומים וישת עצות בנפשו לשוב ולחדש את מסחרו,
ויאמר כי לא נכון לאיש תכונה להקטנות ביום נכרו ולחבק את ידיו בבוא
עליו צרה ומצוקה אשר לא ידע להוחר מהן, ואשר לא באשמתו באו עליו, כי
אם להתנבר על כל המכשולים על דרך חייהו להרוק את כל התלאות מפניהו
ולבנות ביד חרוצים את אשר פגעי הזמן הרסו — וישנה בדרכיו אשר אמר מאז
כי יתגבר בישר לבנו להקים בכספו את הנות דודו הנפלת, להכין אותה ולסעדה
בעזר נדיבי המסחר ונכבדיו, אשר אהביו ומודעיו המה.

דודו הודה לו חסדו והבקהו, ואולם מאן להרש רבולתו מסודר המעט שיש
היונים כי תבוא, גם ירא סן יבואו נשיו ולקחו ביד חזקה לא לבר את רכושו
המעט אשר נשאר לו לפליטה, כי אם גם את יגיע בן אחיו אשר אסף מעט
מעט בזיעת אפיו ויאמר כי עון פלילי אשר כזה לא יעמם על נפשו לעולם. —
ועין איזידאָר ויאמר: מסחד היונים אל תחת כי אתך אני; לא אתהלל כי
איש נבדר חיל הנני, אך פחדם לא יפול עלי, הלא ראית ביום איך בנפול
עליך כל הסחנה כארבה, כי התיצבתי לקראתם ומשחית לחבל בידו המה ראו
ונבהלו, היונים גבורים לעולל עלילות כרישע לבני יעקב ילדו פולין רכי הלבב
אשר כל אכזרי וחוק מצח יביא מרך בקרבם; היראה והרעד מפני תנופת יד
רישע הביאו אחינו אתם מארץ ספאת, מפולין, יש מאית שינים שמעו רק קול
נגיש ומרצה, וכל היהודים היו כצפרים עפית אשר כל אוכליהן לא יאישו —
על כן היו כשפנים אשר לקול עליה נפק יחפזו להסתתר בחגיו סלעים, ולא
כן אנכי עמדו! באשכנז גדלתי, יש בצל חקים ישרים ומשפטים טובים ונכוחים
כל בני אדם יחסיין, על כן עמד מעט כל איש בו ולבבו מקול מעול וחומין
בל ירך, כי אם עז יתאזר ויעמוד על נפשו! — לבי ישתומם בתוכי כי גם פה
באשדות תחת שמי מסלכתנו במקום אשר שאון פריצי פולין לא ישמע ויד
כביריה לא תנחת על בני ישראל, עוד ילך היהודי כאגמון ראשו ותחת
אלהים תפול עליו בבוא איש חכם לישדר רצונו, וככל שלשת ימי המהומה
והמכוכה, בצאת היונים הפראים, תרבות אנשים חסאים, להשמיד ולאבד את
היהודים — גם עברו אחד לא התעורר להציל את נפשו ורכושו; ולוא קמו
רק עשרה עברים ירחובות שינים ויפילו עשרה יונים שדודים לרגלי נשקם,
כי עתה נסו האכזרים וימלטו על נפשם וכעכברים בחוריהם התחבאו, והעברים
אשר הצילו את נפשם יכלו להצטרף לפני השופטים ועון לבו לא חשבו; —
ונשיך אשר אמרת כי יארבו לך ויקחו את יגיעך — לא יבואו עוד, כי השלכתי
משניהם מרף, ישם נא עינך על הצרור הזה אשר הבאתי לך למנחה ואל תאמר
כי אתהלל בנבחרתי על שיקר! — וישש לו את אמרת מכתביי חובי.

שלמה ראה וכן תמה, ישרה ויאסתר לו השתאו, ואיזידאָר הראה לבו את
נשקו ויאמר: כזה התנברתי על אויבכם והוצאתי את בלעו מפיו: — ויספר
להם את כל אשר עשה.

— בן יקור לי היית מאז והמודית אתה לי גם היום — אמר שלמה —
פעמים הושעתני מכה עריצים ונפשך ככפך שמת, האלהים ישיב לך כל
תגמולך עלי! — אפם לוא פנשתוך היום על סף בית תחמם איש הדמים,
כי עתה לא נתתיך להשליך את נפשך מנגד ולהלחם אתו בורוע רמה בביתו,
כי כמעט היית בכל רע, על כן בימים הבאים חללה לך לעשות כדבר הזה
עוד, בני, עד הנה היית אחד ואין שני לך ולא הבסת מאהריך אולי בהכשילך
גם אחר ידחה; ואולם עתה נמל עליך לראות חיים עם האשה אשר אהבת,
להרחיק מכם כל אסון ולשבת בכל עת במשכנות מכסחים! — ויגש את בתו
אל איזידאָר ופרוש כפיו על ראשיהם ויכרם.

אל הקורא.

אם צמא אתה לישמע אחרית כל האנשים אשר הצנתי פה לפניך בספר הזה, הנני לשבור צמאונך. — פלדש, מפחד המורקי פן יתנגו בפלילים, עזב את הארץ ואוה למושב לו פאריז; הוא היה אמן בעיר ציריך אצל הכמ"ל לב וכל ימי חרפו בקש תורה מפייהם. על כן בשובו אחרי כן אל בית אביו לאשדות גלאה נשוא כל תועבותיו רכס בנעל נפש על עלילות כל אחיו היונים הסוחרים, ועתה פנה ערף אל בני עמו ויבדל מתוך עדתם, כי בחלה נפשו בהם. — תחמס וכלבקי, האחד בחבורותיו על ימינו והשני במכה מריה על לחיו, נסעו על כנפי קטור באניה ללונדון, ויקחו אתם את האמלל פעמר איוואנאו ויתנוהו שמה אל בית החפשיית לרפוא את מחלת ראשו כי השתגע, והודתו שכה אל בעלה לעקבה ותתנהם בכסף אחיה, שני היונים הישרים האל ישבו כבר לאשדות; עודם חיים ובריאים ומתענגים על רב שלום, כמושב סוחרים פניהם נהדרו, כל עושי מקנה וקנין יתנו יקר למו ומסניהם יקומו, כי חיל גדול וכה רב להם בעיניהם, לבושים המה מחלצות ומכסה עתיק ועין בשר לא תעצור כח להדור לנפש איש מזמות פנימה ולראות שמה סחי ומאוס, שקץ ותועבה, רצה ותרמית וכל המא. — המורקי חלה את חליו ימים רבים כי זרועו נשברה, וכאשר עלתה ארוכתו וירפא החל להסתופף בבית אגנעס ויוסף לדבר על לבה לישום לו רחמים ולהצליח את דרכו באהבתה, באמרו כי פלדש לא ישוב וראה עוד את הארץ לעולם, אך השחית דבריו כי טאנה לישמע לו, באמרה כי איש מכה בישכמים כאחד הרקים לא יוכל להיות בעלה לעולם. — ורי קלמן ישמה שמהה גדולה ביום התונת איזידאר ואסתר, ויתהלל בחכמתו כי עמדה לו לקרב שני הלכבות האלה, ובדקדו כאיל לקול המנגנים התנועעו אתו יחד הגה והנה גם פאות ראשו הארוכות עד טתניו, גם צצית כנפי בנרו, כדרך החסידים הרוקדים כשעירים על שלהנות הצדיקים, העברים הטובים; ושלמה שב ויבנה חרבותיו ויחדש את מסחרו, ואם הברכה האירה אליו פניה כקדם? לא שמעתי, בהודעי אחישה ואודיעך.